

***Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata
2022. évi gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatai
ellátásáról szóló átfogó értékelés***

TARTALOMJEGYZÉK

1. Demográfiai mutatók, különös tekintettel a 0-18 éves korosztályra.....	3
2. Az önkormányzat feladatai a gyermekek védelme érdekében nyújtott pénzbeli és természetbeni ellátások biztosításával kapcsolatban.....	4
2.1. Az önkormányzat által nyújtott pénzbeli, természetbeni ellátások biztosítása	4
2.2. A gyermekétkeztetés megoldásának módjai, kedvezményben részesülőkre vonatkozó adatok .	10
3. Az önkormányzat által biztosított személyes gondoskodást nyújtó ellátások.....	14
4. Az Önkormányzat fenntartásában lévő gyermekjóléti alapellátást nyújtó intézmények tevékenysége	15
4.1. Debrecen Megyei Jogú Város Család- és Gyermekjóléti Központja.....	15
4.2. Debrecen Megyei Jogú Város Gyermekvédelmi Intézménye.....	31
4.3. Debrecen Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődei Intézménye	40
5. Ellátási szerződés keretében nyújtott szolgáltatások	47
5.1. Héra Család- és Gyermekjóléti Szolgálat (a továbbiakban: Szolgálat)	47
5.2. Forrás Lelki Segítők Egyesülete Mentálhigiénés Központ Család- és Gyermekjóléti Szolgálat	50
5.3. Gyermekek átmeneti gondozása a ReFoMix Nonprofit Közhasznú Kft. által működtetett Családok Átmeneti Otthonaiban	53
a) „Fecske” Családok Átmeneti Otthona.....	53
b) „Fészek” Családok Átmeneti Otthona	55
6. A gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatokat ellátó intézmények	56
6.1. Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata fenntartásában lévő óvodák.....	57
6.2. Debreceni Tankerületi Központ	62
6.3. Debreceni Szakképzési Centrum	67
6.4. Debreceni Egyetem Klinikai Központ Debreceni Alapellátási és Egészségfejlesztési Intézet...	70
7. Felügyeleti szervek által gyámhatósági, gyermekvédelmi területen végzett szakmai ellenőrzések, valamint az intézmények működését engedélyező hatóság ellenőrzésének megállapításai	71
8. Jövőre vonatkozó javaslatok, célok meghatározása a Gyvt. előírásai alapján.....	71
9. A bűnmegelőzési program főbb pontjainak bemutatása	72
10. A gyermekkorú és a fiatalkorú bűnelkövetők számának, az általuk elkövetett bűncselekmények számának, a bűnelkövetés okainak bemutatása – a Debreceni Rendőrkapitányság gyermekvédelmi tevékenysége	72
11. Az Önkormányzat és a civil szervezetek közötti együttműködés	75
Összefoglalás	76

1. Demográfiai mutatók, különös tekintettel a 0-18 éves korosztályra

A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2022-ig Debrecen Megyei Jogú Város lakónépessége a 2015 évhez viszonyítva folyamatos csökkenést mutat, azonban a 0-18 évesek összlakosságon belüli aránya 2017 óta kismértékben emelkedik.

Év	Debrecen város lakónépessége	0-3 évesek száma	4-6 évesek száma	7-14 évesek száma	15-18 évesek száma	0-18 évesek összesen	0-18 évesek összlakosságon belüli aránya
2015.	203 506	7 632	5 679	14 787	9 017	37 115	18,24
2016.	203 059	7 743	5 637	14 850	8 694	36 924	18,18
2017.	201 981	7 746	5 567	14 945	8 521	36 779	18,21
2018.	202 214	7 913	5 661	14 857	8 504	36 935	18,27
2019.	201 432	7 869	5 648	14 965	8 655	37 137	18,44
2020.	201 112	7 685	5 737	14 989	8 612	37 023	18,41
2021.	200 974	7 629	5 738	15 009	8 732	37 108	18,46
2022.	199 725	7 490	5 786	14 681	8 966	36 923	18,48

Forrás: KSH

Városunkban jelentős számmal vannak jelen a 18 éven felüli, felsőoktatásban tanuló fiatalok. A Debreceni Egyetem közel 30.000 hallgató számára 14 karon, számos akkreditált szakon biztosít felsőfokú képzéseket. Az Egyetem és Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata (a továbbiakban: Önkormányzat) jó kapcsolata, az egyetemi szakirányok bővülése, valamint a város folyamatos fejlődése lehetővé teszi, hogy a fiatalok nagy része tanulmányaik befejezését követően Debrecenben maradjon és a családalapításuk is itt történjen.

A gyermekszám várt jelentősebb emelkedésének elmaradása külső gazdasági tényezőkre vezethető vissza. A kedvezőtlen tendencia a megváltozott munkaerő-piaci körülményekkel magyarázható, melynek hatására a tradicionális munkamegosztási formák átalakultak és a kétkeresős családmódel vált általánossá. A megváltozott munkaerő-piaci helyzethez történő alkalmazkodás a gyermekvállalás elhalasztását eredményezte. Továbbá a fiatalok körében megfigyelhető, hogy növekszik a felsőfokú oktatási intézményekben tanulók száma, ami szintén kitolja a családalapítás időpontját. Egyre jellemzőbb, hogy 30 éves kor körül kötnek házasságot.

A város szerkezeti változásának egyik vonása az agglomerálódási folyamat, mely jellemzően a lakónépesség csökkenésével és a humánszolgáltatások továbbra is helyben történő igénybevételével jár.

Az elmúlt évek adatait tekintve a házasságkötések számában a 2020 évhez képest csökkenő tendencia figyelhető meg, ez a szám az országos átlaghoz képest nem volt kiugróan magas városunkban, a válások számában pedig 2016 évtől folyamatos a csökkenés mind országosan, mind helyi szinten. A gyermek mindenek felett álló érdeke, hogy családban és lehetőleg a saját családjában nőjön fel. A hagyományos családszerkezet folyamatos változáson megy keresztül, egyre ritkább a többgenerációs együttélés, nő viszont az egyszülős – egy keresős – háztartások száma, amely létfenntartási gondok kialakulásához vezet.

Év	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Házasságkötések száma	1066	1029	1100	1322	1247	1176	1193
Válások száma	568	453	483	447	444	452	431

Forrás: DMJV PH Igazgatási Osztálya, Anyakönyvi Csoport nyilvántartása

2. Az önkormányzat feladatai a gyermekek védelme érdekében nyújtott pénzbeli és természetbeni ellátások biztosításával kapcsolatban

2.1. Az önkormányzat által nyújtott pénzbeli, természetbeni ellátások biztosítása

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényben (a továbbiakban: Gyvt.), Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének (a továbbiakban: Közgyűlés) a települési támogatások helyi szabályairól szóló 6/2015. (II. 26.) önkormányzati rendeletében, valamint a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény által szabályozott pénzbeli-, és természetben nyújtott ellátások helyi szabályainak végrehajtásáról szóló 6/2006. (II. 24.) rendeletében szabályozott pénzbeli és természetbeni ellátások célja, hogy segítséget nyújtsanak a gyermekek családban történő nevelkedéséhez, a róluk való gondoskodáshoz.

A támogatások finanszírozása háromféle módon történik: központi költségvetésből, önkormányzati forrásból, valamint a központi költségvetés és az önkormányzat révén (a továbbiakban: közös finanszírozás).

I. Központi finanszírozású támogatások:

- Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény (alap- és emelt összegű pénzbeli támogatás)
- Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek gyámjául rendelt hozzátartozó pénzbeli ellátása
- Ingyenes és kedvezményes intézményi gyermekétkeztetés

II. Önkormányzati finanszírozású támogatások:

- Rendkívüli települési támogatás keretében nyújtott pénzbeli eseti támogatás
- Rendkívüli települési támogatás pénzbeli ellátási formái:
 - kelengyetámogatás
 - iskolakezdési támogatás
- Tehetséges tanulók támogatása
- Gyermekek napközbeni ellátása keretében biztosított rászorultsági gyermekétkeztetési térítési díjkedvezmény
- Nevelési támogatás (hármasként vagy többes ikrek születése esetén)
- Debrecen Város Napján elsőként született gyermek támogatása

III. Közös finanszírozású támogatások:

- Szünidei gyermekétkeztetés
- Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíj

IV. Költséggel nem járó támogatások:

- hátrányos helyzet megállapítása
- halmozottan hátrányos helyzet megállapítása

I. Központi finanszírozású támogatások:

1) Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek, nagykorúvá vált gyermek jogosult:

- ingyenes vagy kedvezményes intézményi gyermekétkeztetésre,
- tárgyév augusztus és november hónapjában alap- vagy emelt összegű pénzbeli támogatásra *(2022-ben rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek esetén alkalmanként 6.000.-Ft alapösszeg értékben, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek esetén alkalmanként 6.500.- Ft emelt összeg értékben).*

A veszélyhelyzettel összefüggő átmeneti szabályokról szóló 2021. évi XCIX. törvény 96. § (3) bekezdés a) és b) pontja alapján a 2020. november 4-e és 2022. június 30-a között lejáró rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság, valamint a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet fennállását megállapító határozat hatálya 2022. július 31. napjáig, illetve 2022. augusztus 31. napjáig meghosszabbításra került.

2022-ben 1.197 gyermek, nagykorúvá vált gyermek részesült rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben. Elutasításra került: 110 kérelem.

Az elutasítás leggyakoribb okai:

- magas egy főre jutó havi jövedelem, amely meghaladja a jogszabályban meghatározott mértéket (2022. 01. 01-től gyermeket gondozó családban 38.475.- Ft, gyermeket egyedül gondozó szülő, tartósan beteg gyermeket nevelő család, valamint nagykorúvá vált gyermek esetében 41.325.- Ft, illetve jogszabályváltozás miatt 2022. 09. 10-től gyermeket gondozó családban 47.025.- Ft, gyermeket egyedül gondozó szülő, tartósan beteg gyermeket nevelő család, valamint nagykorúvá vált gyermek esetében 51.300.- Ft),
- a család tulajdonában lévő vagyon értéke meghaladja a jogszabályi mértéket (külön-külön számítva az 570.000.- Ft-ot, vagy együtt számítva a 1.995.000.- Ft-ot).

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők részére évente két alkalommal adott pénzbeli ellátás - 2022 augusztusában 2.047 fő, 2022 novemberében 1.120 fő részére - a Magyar Posta útján történt, a postázási költség a hivatal részére 1.020.167.- Ft kiadást jelentett.

2) Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek gyámjául rendelt hozzátartozó pénzbeli ellátása

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek gyámjául rendelt hozzátartozó, aki a gyermek tartására köteles és nyugellátásban, vagy nyugdíjszerű ellátásban részesül, kiegészítő pénzbeli támogatásra jogosult.

A támogatás összege 2022-ben gyermekenként 6.270.-Ft volt, azonban e támogatás a tárgyév során egyetlen gyámszülő részére sem került folyósításra.

3) Ingyenes és kedvezményes gyermekétkeztetés

Az Önkormányzat a gyermekétkeztetést az általa fenntartott és működtetett gyermekjóléti alapellátást és szociális alapszolgáltatást nyújtó, valamint köznevelési intézményekben biztosítja. A Debreceni Intézményműködtető Központ gyermekétkeztetési feladatai ellátására vonatkozó rész (IV. 2. pont) tartalmazza az ingyenes és kedvezményes étkezésben részesülők számát.

A Gyvt. 21/B. § (1) bekezdés a) pontjának aa) alpontja alapján a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő bölcsődés, óvodás, b) pontjának ba) alpontja alapján az 1-8. évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanuló ingyenes étkezésre jogosult.

A Gyvt. 21/B. § (2) bekezdés a) pontja alapján a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő 1-8. évfolyamon felül nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanuló 50%-os étkezési kedvezményre jogosult.

II. Önkormányzati finanszírozású támogatások:

1) Rendkívüli települési támogatás keretében nyújtott pénzbeli eseti támogatás

Az Önkormányzat Közgyűlésének a települési támogatások helyi szabályairól szóló 6/2015. (II. 26.) önkormányzati rendelete alapján a gyermekes családok tekintetében különösen az alábbi élethelyzetek fennállása esetén nyújtható pénzbeli támogatás:

- ha a gyermek tizennégy egymást követő napot meghaladó kórházi kezelésre szorul, vagy a gyermek betegsége miatt a szülő harminc egymást követő napot meghaladó táppénzt vesz igénybe,
- ha a gyermek betegsége miatt társadalombiztosítási szerv által nem finanszírozott gyógyászati segédeszköz használatára szorul és közgyógyellátásra nem jogosult,

- válsághelyzetben lévő várandós anya gyermekének megtartása,
- a gyermeket gondozó/nevelő családok átmeneti otthonába kerülése,
- ha a gyermek védelembe vételére kerül sor a család anyagi körülményei miatt,
- a törvényes felügyeletet ellátó szülő halála az árvaellátás megállapításáig,
- nevelésbe vett gyermek családjával való kapcsolattartás, vagy a gyermek családba való visszakerülésének elősegítéséhez kapcsolódó kiadások.
- kiskorút, vagy 18. életévét betöltött, nappali rendszerű oktatás keretében iskolában, szakképző intézményben tanuló gyermeket egyedül nevelő személynek, vagy annak, aki a családok támogatásáról szóló törvény szerint legalább három gyermek után, illetve figyelembevételével részesül családi pótlékban (nagycsaládos) rendkívüli kiadása jelentkezik az iskolához kapcsolódóan (szalagtűző, ballagás).
- kiskorú vagy 18. életévét betöltött nappali képzésben részt vevő személy lakhatásának támogatása, akinek egyik vagy mindkét szülője elhunyt.

A támogatás annak a személynek állapítható meg, aki létfenntartását veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került, feltéve, hogy a kérelmező családjában az egy főre számított havi jövedelem nem haladja meg az 56.100.- Ft-ot, egyedül élő, vagy egyedülálló esetén a 74.300.- Ft-ot. A támogatás összege minimum 5.000.- Ft, maximum 150.000.- Ft.

Arra vonatkozóan, hogy hány gyermekes család és milyen összegben részesült ezen támogatásban a fentiekben felsorolt élethelyzetek alapján, pontos adat nem áll rendelkezésre, mivel a fentiekben felsoroltakon kívül jóval több rendkívüli élethelyzetre tekintettel biztosít az önkormányzat pénzbeli eseti támogatást, nem csak a gyermekes családok, hanem idősek, egyedülálló személyek részére is.

2022-ben az Önkormányzat által nyújtott pénzbeli eseti támogatásban 117 fő részesült, a kifizetett támogatás összesen 4.236.334.- Ft volt.

2) Rendkívüli települési támogatás pénzbeli ellátási formái:

- **Kelengyetámogatás** állapítható meg a Debrecenben élő szülőnek gyermeke születésekor, amennyiben a család egy főre számított havi jövedelme nem haladja meg a 80.300.- Ft-ot. A támogatás mértéke gyermekenként 30.000.- Ft.
2022-ben 34 gyermek részére került megállapításra összesen 1.020.000.- Ft összegben.
- **Iskolakezdési támogatás** állapítható meg, feltéve, hogy a család legalább egy, nappali oktatás rendje szerint tanulmányokat folytató 18. életévét be nem töltött gyermeket nevel és a családban az egy főre számított havi jövedelem nem haladja meg az 56.100.- Ft-ot, egyedül élő, vagy egyedülálló esetén a 74.300.- Ft-ot. Az iskolakezdési támogatás összege minden, a nappali oktatás rendje szerint tanulmányokat folytató kiskorú gyermek után 8.000.- Ft. Az iskolakezdési támogatás iránti kérelem a tárgyév július 1. napjától október 31. napjáig formanyomtatványon nyújtható be.
2022-ben 244 család részesült támogatásban, összesen 3.440.000.- Ft összegben.

3) Tehetséges tanulók támogatása

Célja, hogy anyagi támogatást nyújtson a szociálisan hátrányos helyzetben élő tehetséges tanulók számára. E támogatásra azok az 5-14. évfolyamos tanulók jogosultak, akik 4,5 tanulmányi átlagot érnek el, és meghatározott tanulmányi versenyen 1-10. helyezést, vagy sportversenyen, diákolimpián, illetve művészeti versenyen 1-6. helyezést érnek el, vagy a pályázat benyújtásának napján rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülnek, esetükben fennáll a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet. A támogatás akkor állapítható meg, ha a családjukban az egy főre számított havi jövedelem a 83.000.- Ft-ot nem haladja meg.

A támogatás mértéke 10 hónapon keresztül havi 10.000.- Ft azon gyermekek esetében, akik 5-14. évfolyamos tanulók és 4,5 tanulmányi átlagot érnek el, meghatározott tanulmányi versenyen 1-10. helyezést, sportversenyen vagy diákolimpián, illetve művészeti versenyen 1-6. helyezést érnek el.

Azon gyermekek, akik rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülnek és esetükben fennáll a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet, a támogatás mértéke 10 hónapon keresztül havi 5.000.- Ft.

E támogatásban 2022 januártól 2022 júniusig 2 gyermek, 2022 szeptembertől 2022 decemberig 5 gyermek részesült, összesen 300.000. -Ft összegben.

4) Gyermekek napközbeni ellátása keretében biztosított rászorultsági gyermekétkeztetési térítési díjkedvezmény

A kedvezményes intézményi gyermekétkeztetésen túl a Gyvt. által szabályozott pénzbeli-, és természetben nyújtott ellátások helyi szabályainak végrehajtásáról szóló 6/2006. (II. 24.) önkormányzati rendelet alapján további rászorultsági alapú díjkedvezmény nyújtható az Önkormányzat közigazgatási területén az állami intézményfenntartó központ által fenntartott nevelési - oktatási intézménybe járó gyermekek részére.

A díjkedvezmény mértéke:

- 100%, ha a gyermekét egyedül nevelő szülő, illetve család esetében az egy főre számított havi jövedelem nem haladja meg az 57.800.- Ft-ot.
- 50%, ha a gyermekét egyedül nevelő szülő, illetve család esetében az egy főre számított havi jövedelem nem haladja meg a 80.000.- Ft-ot.

Az étkeztetést a Debreceni Intézményműködtető Központ (a továbbiakban: DIM) közreműködésével a Hungast Vítál Kft. látja el.

2022-ben a rászorultsági alapú térítési díjkedvezményben 74 gyermek összesen 3.164.766. -Ft összegben részesült, elutasítás 9 gyermek esetében történt.

5) Nevelési támogatás (hármás vagy többes ikrek születése esetén)

Hármás vagy többes ikrek születése esetén nevelési támogatásra azon családok jogosultak, ahol a család egy főre jutó jövedelme nem haladja meg a 83.000.- Ft-ot. A nevelési támogatás összege gyermekenként havi 8.000.- Ft, a gyermekek hároméves koráig.

2022-ben nem került megállapításra nevelési támogatás.

6) Debrecen Város Napján elsőként született gyermek támogatása

2006-tól a Debrecen Város Napján (április 11.) Debrecenben elsőként született és itt élő gyermek és szülei köszöntésére és támogatására kerül sor, amennyiben a családban az egy főre számított havi jövedelem nem haladja meg a 200.000.- Ft-ot.

A támogatás mértéke: 150. 000.- Ft.

III. Közös finanszírozású támogatások:

1) Szünidei gyermekétkeztetés

A Gyvt. 21/C. §-ának 2016. január 1-jétől történő hatályba lépésével kötelező ellátásként bevezetésre került a szünidei gyermekétkeztetés, amelyet a települési önkormányzat a szülő kérelmére déli meleg főétkezés biztosításával nyújt a hátrányos helyzetű és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére.

Bölcsődei vagy óvodai nevelésben részesülő gyermekek részére az intézmény zárva tartásának időtartama alatt valamennyi munkanapon, iskolás gyermekek részére a tavaszi, őszi, téli szünet időtartamára eső valamennyi munkanapon, nyári szünetben pedig legalább 43 munkanapon köteles az Önkormányzat megszervezni és biztosítani a szünidei gyermekétkeztetést.

A települési önkormányzat jegyzője tájékoztató levél, valamint az igénybevételhez szükséges nyilatkozat megküldésével méri fel az igényt a szünidei gyermekétkeztetésre a hátrányos helyzetű, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek tekintetében, majd megszervezi azt.

A család- és gyermekjóléti szolgálat részére is meg kell küldeni azon érintettek nevét és címét, akiknek a tájékoztató levél és nyilatkozat kiküldésre kerül, így szükség szerint segítséget nyújthatnak a szülőknek a nyilatkozat kitöltésében és benyújtásában.

A visszaérkező nyilatkozatok alapján – amennyiben a jogosultsági feltételek fennállnak – a szünidei gyermekétkeztetésre való jogosultságot meg kell állapítani, amelyről a szülőt, vagy más törvényes képviselőt értesíteni kell. A jogosultság fennállását minden szünet előtt felül kell vizsgálni, valamint az érintetteket értesíteni kell a szünet megkezdését megelőzően a szünidei gyermekétkeztetésről, az igénybevétel időpontjáról, módjáról, annak helyszínéről.

2022-ben 1.197 gyermek, nagykorúvá vált gyermek részére került megállapításra a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, ebből 348 gyermek esetében került megállapításra a hátrányos helyzet, 260 gyermek esetében pedig a halmozottan hátrányos helyzet fennállása. A Gyvt. alapján a hátrányos helyzetű, és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére kell kötelezően biztosítani a szünidei étkezést.

A feladat ellátására a központi költségvetés normatív támogatást nyújt, amely egy tál étel biztosítását fedezi. Önkormányzatunk évek óta kiegészíti a támogatást annak érdekében, hogy a rászoruló gyermekek teljes értékű ebédet kaphassanak.

A szünidei gyermekétkeztetés során az ebédet a tavaszi, nyári szünetben a DIM a Hungast Vítál Kft-vel együttműködve biztosította az alábbi helyszíneken:

- Debreceni SZC Beregszászi Pál Technikum Debrecen, Jerikó u. 17.,
- Debreceni Fazekas Mihály Általános Iskola Debrecen, Vásáry István u. 10.,
- Debreceni Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény Debrecen, Angyalföld tér 4.,
- Debreceni Benedek Elek Általános Iskola Debrecen, Benedek tér 1.,
- Csapókerti Általános Iskola Debrecen, Jánosi u. 86.,
- Debreceni Gönczy Pál Általános Iskola Debrecen-Józsa, Gönczy Pál u. 1-3.

A téli szünetben - a veszélyhelyzet miatt bezárt iskolák helyett - az alábbi helyszíneken:

- Debreceni SZC Beregszászi Pál Technikum Debrecen, Jerikó u. 17.
- Nagysándor Telepi Gondozó Szolgálat Kandia Utcai Demens Idősek Klubja Debrecen, Kandia u. 4/B.
- Fényesudvari Gondozó Szolgálat Csapó Utcai Idősek Klubja Debrecen, Csapó u. 94.
- Tócskerti Gondozó Szolgálat Derék Utcai Idősek Klubja Debrecen, Derék u. 22.
- Homokkerti és Józsaí Gondozó Szolgálat Deák Ferenc Utcai Idősek Klubja Debrecen-Józsa, Deák Ferenc u. 7.
- DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja Debrecen, Pacikert u. 1.
- DE KK Debreceni Alapellátási és Egészségfejlesztési Intézet Debrecen, Pósa u. 1. udvar

Az Önkormányzat törekszik arra, hogy az igénylők a lakóhelyük közelében tudják igénybe venni az étkezést. Az étkezés elhordásos formában történt, előre kiadagolva, egyszer használatos dobozban került kiadásra a jogosultaknak.

2022-ben

- a tavaszi szünetben 45 gyermek 2 munkanapon,
- a nyári szünetben 166 gyermek 55 munkanapon,
- a téli szünetben 139 gyermek 11 munkanapon étkezett.

A 2022/2023. tanév rendjére alkalmazandó veszélyhelyzeti szabályokról szóló 368/2022. (IX. 29.) Korm. rendelet alapján a 2022/2023. tanévben őszi szünet nem volt kiadható.

2) Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíj

A Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjra hátrányos szociális helyzetű felsőoktatási hallgatók („A” típusú ösztöndíj), valamint érettségi előtt álló középiskolások, illetve

felsőfokú diplomával nem rendelkező, felsőoktatási intézménybe még felvételt nem nyert érettségizett fiatalok („B” típusú ösztöndíj) pályázhatnak. Az egy főre jutó jövedelem határa 85.000.- Ft volt, a pályázók közül 50 fő nyerte el az "A" típusú és 2 fő a "B" típusú ösztöndíjat.

Összesen 14 fő részére utalt Önkormányzatunk "B" típusú ösztöndíjat, a 2019., 2020., 2021. és 2022. év nyertes pályázói számára.

A 2022. évi "A" típusú ösztöndíj, valamint a fenti években megállapított "B" típusú ösztöndíjak kifizetése összesen 9.125.000.- Ft összeget jelentett.

IV. Költséggel nem járó támogatások:

1) Hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megállapítása

A Gyvt. alapján hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családbafogadó gyámról – önkéntes nyilatkozata alapján – megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik,
- b) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családbafogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
- c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

Akkor halmozottan hátrányos helyzetű a gyermek, amennyiben a fenti három körülmény közül két körülmény fennáll, továbbá a nevelésbe vett gyermek, az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

2022-ben 174 család (348 gyermek) esetén a hátrányos helyzet, 128 család (260 gyermek) esetén pedig a halmozottan hátrányos helyzet megállapítására került sor. Elutasítás 133 esetben történt, a jogosultsági feltételek hiánya miatt.

Az elutasítás oka:

- a három jogosultsági feltétel közül egy sem áll fenn, vagy
- nem került megállapításra a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény.

A hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek jogosultak többek között:

- óvodai fejlesztő programra, képesség-kibontakoztató és integrációs felkészítésre,
- az Arany János Tehetséggondozó Programra,
- az Arany János Kollégiumi Programra,
- az Arany János Kollégiumi-Szakiskolai Programra,
- az Útravaló Ösztöndíjprogramban való részvételre,
- a szünidei étkezésre,
- az első alapfokú művészetoktatásban való részvételre, amely minden esetben ingyenes.

Óvodai felvétel esetén a harmadik életévét betöltött halmozottan hátrányos helyzetű gyermeket a körzetes óvoda köteles felvenni.

Az általános iskolai körzeteket úgy kell meghatározni, hogy kialakíthatóvá váljon a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek egyenletes aránya a nevelési-oktatási intézményekben. Ha az általános iskola a felvételi kötelezettsége teljesítése után további felvételi, átvételi kérelmeket is teljesíteni tud, előnyben kell részesítenie a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket, tanulókat. Felvételi eljárás során általános iskolai felvétel esetén, egyéb képzésre, felsőfokú szakképzésre, mesterképzésre

jelentkezéskor többletpontot, illetve előnyt jelent a halmozottan hátrányos helyzet fennállása. középfokú iskola a felvételi vizsgák befejezése után rangsorolja a jelentkezőket, a rangsorolás során az azonos eredményt elérő tanulók közül előnyben kell részesíteni a halmozottan hátrányos helyzetű tanulót. Fizetési hátralék miatt a hátrányos helyzetű tanuló tanulói jogviszonya, kollégiumai tagsága nem szüntethető meg.

Önkormányzati finanszírozású támogatások 2022. évi pénzügyi összesítése:

- Rendkívüli települési támogatás keretében városi szinten nyújtott pénzbeli eseti támogatás: 4.236.334.- Ft
- Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők részére kiutalt alap- és emelt összegű pénzbeli támogatás kézbesítési díja: 1.020.167.- Ft
- Rendkívüli települési támogatás formái:
 - kelengyetámogatás: 1.020.000.- Ft
 - iskolakezdési támogatás: 3.440.000.- Ft
- Tehetséges tanulók támogatása: 300.000.- Ft
- Gyermek napközbeni ellátása keretében biztosított rászorultsági gyermekétkeztetési térítési díjkedvezmény: 3.164.766.- Ft
- Debrecen Város Napján elsőként született gyermek támogatása: 150.000.- Ft

Összes önkormányzati költség 2022-ben: 13.331.267.- Ft.

2.2. A gyermekétkeztetés megoldásának módjai, kedvezményben részesülőkre vonatkozó adatok

Az Önkormányzat a gyermekétkeztetést az általa fenntartott és működtetett gyermekjóléti alapellátást (bölcsődei ellátás, gyermekek átmeneti gondozása) és szociális alapszolgáltatást (kiskorú fogyatékosok nappali ellátása) nyújtó, valamint köznevelési intézményekben (óvodák), illetve a közigazgatási területén működő állami fenntartású köznevelési intézményekben biztosítja.

1.) A gyermekjóléti szolgáltatások közé tartozó gyermekétkeztetést Debrecen Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődei Intézménye 12 tagintézményében önálló főzőkonyhák működtetésével biztosítja. A csecsemő és a kisgyermek testi, érzelmi, értelmi és szociális fejlődésének alapfeltétele a helyes táplálkozás. A megfelelő minőségű és mennyiségű táplálék segíti a gyermek súlygyarapodását, növekedését, az egyes szervek, szervrendszerek megfelelő működését, valamint a mozgás fejlődését. Ezen kívül fontos szerepet játszik az értelmi funkciók fejlődésében, a beszéd elsajátításában, a gondolkodás és egyéb pszichikus funkciók fejlődésében is. Ahhoz, hogy egy kisgyermek minden területen egészségesen fejlődjön, táplálékának egészségesnek kell lennie és meg kell kapnia a számára szükséges mennyiséget.

A gyermekek egészséges fejlődése, egészségének védelme érdekében a bölcsődei ételmezés során a vonatkozó jogszabály és táplálási irányelvek az alábbiak:

- A közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról szóló 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet (a továbbiakban: közétkeztetési rendelet),
- Az egészséges csecsemő táplálását meghatározó szakmai irányelvek,
- A korosztály sajátosságaiból adódó egyéni és speciális táplálkozási irányelvek.

Az ételek elkészítése során elérni kívánt célok:

- a higiénés követelmények betartása,
- a korszerű konyhatechnikai eljárások alkalmazása,
- az élvezhető minőség garantálása.

A bölcsődei ellátás során a gyermekek napi energia szükségletének 75%-át szükséges biztosítani két főétkezés (reggeli, ebéd) és két kis étkezés (tízórai, uzsonna) formájában. A tagintézmények konyháin a HACCP betartása mellett, a dietetikus útmutatása alapján, az ételmezésvezető által készített egységes étlap alapján készülnek az ételféleségek.

Az elmúlt év során is jelentős volt a diétás gyermekek száma. Ennek ellenére egyetlen család sem szenvedett emiatt hátrányt az ellátás igénybevételét illetően. A közétkeztetési rendelet táplálkozás-egészségügyi előírásainak betartása és a diétás étkeztetés lehetősége adott. A diétás étkeztetést elsősorban a Honvéd utcai tagintézmény látja el, ahonnan a tagintézményekbe kiszállítás útján jut el a diétás étel, melynek megvalósítása szigorú szabályokhoz kötött. Az intézményben a diétás étkezést igénylő gyermekek étrendjét dietetikus állítja össze a gasztroenterológus szakorvos javaslata alapján. Az intézmény által biztosított diéta típusok: tejmentes, tojásmentes, tej-tojásmentes, tej-tojás-lisztmentes, lisztmentes, laktózmentes, olajosmagmentes. A normál gyermekek esetében az ételmezésvezető állítja össze az étlapot a közétkeztetési rendelet és a korosztályi igények ismeretében, törekedve az ellátás színvonalának emelésére.

Normatív kedvezmények:

A személyi térítési díj megfizetése vonatkozásában három kategória ismert:

- teljes ingyenesség (rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, tartós beteg, nagycsaládos),
- jövedelemigazolás alapján kizárólag gondozási díj megfizetése,
- teljes személyi térítési díj megfizetése.

Megállapítható, hogy az ellátottak több mint fele valamilyen jogcímen ingyenesen vagy kedvezményesen étkezik a bölcsődékben. Legtöbbször a család jövedelmi viszonyai alapján részesülnek az ingyenes gyermekétkeztetés kedvezményében, mivel vagy rendkívüli gyermekvédelmi kedvezményben részesülnek, vagy a család egy főre jutó havi jövedelmének összege nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér személyi jövedelemadóval, munkavállalói, egészségbiztosítási és nyugdíjjáradékkal csökkentett összegének 130%-át. Amennyiben a fenti kategóriákba nem tartozik a család, úgy az alacsony jövedelem alapján kérheti a szülő a gondozási díj alóli mentességet. (Az a család mentesülhet a gondozási díj egésze vagy bizonyos százalékának megfizetése alól, ahol a családban az egy főre jutó jövedelem 25%-át meghaladná a személyi térítési díj megállapított összege.)

Mentesül az étkezésért és a gondozásért fizetendő térítési díj alól is:

- a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek,
- a tartósan beteg vagy fogyatékos gyermek,
- a három- vagy többgyermekes család gyermeke,
- az átmeneti gondozásban lévő, az ideiglenes hatállyal nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban elhelyezett, a nevelésbe vett gyermek,
- a védelembe vett gyermek.

Az étkezési térítési díjat egyhavi időtartamra, előre kell megfizetni az igénybe vevőnek. Ha az étkezést betegség vagy más ok miatt a jogosult nem kívánja igénybe venni, a távolmaradást minden esetben be kell jelenteni személyesen vagy telefonon. Az étkezések megrendelése és lemondása, a térítési díjak számlázása közétkeztetési szoftver használatával történik. A szülőknek lehetősége van a csoportos beszédési megbízással történő fizetésre, és a munkahelyi cafeteria támogatások bölcsődei szolgáltatásra történő igénybevételére is. Egyre többen élnek e lehetőséggel.

2.) A Debreceni Intézményműködtető Központ gyermekétkeztetési feladatai

A DIM a gyermekétkeztetési feladatokat az állami fenntartásba vett debreceni székhelyű köznevelési intézményekben és az Önkormányzat által fenntartott óvodai intézményekben látja el.

A köznevelési intézményekben a gyermekétkeztetés feladat-ellátási helyeinek száma: 86. Az iskolák, kollégiumok 12 ételmezésszervezője 47 köznevelési intézményben látta el az étkeztetéssel kapcsolatos ételmezésszervezői feladatokat. Az ételmezési tevékenységet iskolák, kollégiumok esetében 6 főzőkonyha és 31 tálaló-, melegítőkonyha látta el, illetve 1 diétás főzőkonyha. Az óvodáknál 48 tálalókonyhán került lebonyolításra az étkeztetés.

A gyermekétkeztetést vásárolt közszolgáltatással oldották meg külső szolgáltató bevonásával, kivéve a Boldogfalva Óvoda esetében, ahol saját főzőkonyha üzemel. 2022. év során egy új diétás

főzőkonyha, az UD CAMPUS Szolgáltató és Tanácsadó Nonprofit Kft. által is vettek igénybe szolgáltatást speciális étrendet igénylő gyermekek számára.

Az ellátást igénybe vevők az ellátásért térítési díjat kötelesek fizetni. A térítési díjakat a Közgyűlés rendeletben határozta meg. A személyi térítési díjakat az önkormányzat rendelete alapján – figyelembe véve a Gyvt.-ben biztosított normatív kedvezményeket – az intézmény igazgatója állapítja meg.

A köznevelési intézményekben 2022-ben 10.459 db normatív kedvezményre jogosító határozat született. Ez a szám a veszélyhelyzettel összefüggő átmeneti szabályok miatt magasabb, mint a korábbi években.

Óvodák esetében az ellátást igénybe vevők közül 3.247 fő a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról szóló 328/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet (továbbiakban Gytr.) 6. számú melléklete szerint vette igénybe a kedvezményeket.

A középiskolákban, általános iskolákban, kollégiumokban 9.619 főnek (melyből 5 fő óvodás, 6 fő általános iskolás nem önkormányzati intézménybe járó étkező), továbbá óvodai intézményekben 4.307 főnek biztosították az étkezést. A Boldogfalva Óvoda saját főzőkonyhája 110 fő étkezéséről gondoskodott.

A gyermekétkeztetés 2022. évi létszámai:

Óvodák esetén:

Intézmény típus	100% normatív kedvezményben és 3-szori étkezésben részesülők száma (fő)	50% normatív kedvezményben és 3-szori étkezésben részesülők száma (fő)	Teljes árat fizető és 3-szori étkezésben részesülők száma (fő)	Étkeztetettek száma összesen (fő)
Óvodák	3.196	0	1.111	4.307
Boldogfalva Óvoda	51	0	59	110
Mindösszesen	3.247	0	1.170	4.417

Iskolák, kollégiumok esetén:

Intézmény típus	100% normatív kedvezményben részesülők száma (fő)	50% normatív kedvezményben részesülők száma (fő)	Normatív kedvezményben nem részesülők száma (fő)	Étkeztetettek száma összesen (fő)
Általános iskolák	916	2.164	4.685	7.795
Gimnáziumok	1	195	353	549
Szakközép és szakgimnáziumok	13	110	163	286
Szakiskolák	24	38	10	72
Kollégiumok	95	352	478	925
Óvoda (Hallássérültek)	22	0	0	22
Mindösszesen	1.071	2.859	5.689	9.619

A tavaszi és nyári szünet idején, a kijelölt intézményben, a Debreceni Ibolya Utcái Általános Iskolában megszervezett gyermekfelügyelet során a résztvevő tanulók részére biztosította a DIM az étkeztetést. 2022-ben a tavaszi szünetben 32 fő, a nyári szünet ideje alatt július hónapban 257 fő, augusztus hónapban 218 fő, a téli szünetben pedig 23 fő vette igénybe az étkeztetést a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja telephelyén.

Az óvodák esetén a nyári szünet időszakában 6 óvoda volt kijelölve a nyári ügyelet biztosítására, ahol 867 fő vette igénybe a szolgáltatást. A téli szünetben a Simonyi Úti Óvoda fogadta a gyerekeket, ahol 66 fő étkeztetését látták el.

A Gyvt. 21/C. §-ának 2016. január 1-jétől történő hatályba lépésével bizonyos ellátotti kör vonatkozásában kötelező ellátásként bevezetésre került a szünidei gyermekétkeztetés, amelyben a szülő, törvényes képviselő kérelmére déli meleg főétkeztetést kell nyújtani a hátrányos helyzetű gyermek és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére. A szünidei gyermekétkeztetést a tavaszi szünetben 5 helyszínen szervezték meg, melyet 45 fő, a nyári szünetben szintén 5 helyszínen 166 fő, a téli szünetben pedig 7 helyszínen 139 fő vett igénybe.

A saját főzőkonyhával rendelkező Boldogfalva Óvoda étkeztetési adatai

2022. május		
	Székhely	Pallagi telephely
Étkező gyermekek száma az intézményben:	148	42
Térítésmentesen étkezők száma összesen:	71	24
Térítésmentesen étkezők közül		
- rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül	1	0
- tartósan beteg vagy fogyatékos	2	2
- családjában tartósan beteg vagy fogyatékos gyermeket nevelnek	0	0
- családjában három vagy több gyermeket nevelnek	32	17
- nevelésbe vételét rendelte el a gyámhatóság	0	0
- családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér személyi jövedelemadóval, munkavállalói, egészségbiztosítási és nyugdíj járulékkal csökkentett, azaz nettó összegének 130%-át.	36	5

3.) Debrecen Megyei Jogú Város Városi Szociális Szolgálat nappali ellátást nyújt a saját otthonukban élő **3. életévüket betöltött, önkiszolgálásra részben képes vagy önellátásra nem képes, de felügyeletre szoruló fogyatékos, illetve autista személyek részére** az Újkerti Gondozó Szolgálat Fogyatékos Személyek Bösztörményi Úti Nappali Intézményében (Debrecen, Bösztörményi út 148.). Az intézmény ellátási területe Hajdú-Bihar vármegye közigazgatási területe, az engedélyezett férőhelyszáma 20 fő. Az intézményben 2022-ben 17 fő részesült a kiskorú fogyatékos személyek nappali ellátásában. A kiskorú fogyatékos személyek ellátásában 7 fő fogyatékosága miatt normatív 50%-os kedvezményben részesült. Az ellátást igénybe vevők túlnyomó része (71,43 %) 14-17 év közötti fiúgyermek. A sérültség foka szerint mind a 7 fő súlyos, halmozottan súlyos fogyatékossgal él.

Június - július - augusztus hónapokban (nyári szünet idején) a szünidei gyermekfelügyelet időszakára vonatkozóan új ellátottak is igénybe vették a nappali ellátás szolgáltatását.

A nappali intézményben ellátott fogyatékos gyermekek ellátása során nyújtott étkeztetésre a gyermekek napközbeni ellátása keretében biztosított, a Gyvt. szerinti gyermekétkeztetés szabályait alkalmazzák. A gyermekétkeztetés normatív kedvezményének igénybeviteléhez a 328/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet 8. melléklete szerinti nyomtatványon szükséges nyilatkozni. A Debrecenben bejelentett lakóhellyel rendelkező ellátott részére a polgármester döntése alapján a normatív támogatáson túl rászorultsági alapú térítési díjkedvezmény állapítható meg a Gyvt. által szabályozott

pénzbeli és természetben nyújtott ellátások helyi szabályainak végrehajtásáról szóló 6/2006. (II. 24.) önkormányzati rendelet alapján.

A Városi Szociális Szolgálat a kiszolgált ételt vásárolt élelmezés formájában biztosítja. A főzőkonyha által elkészített étel a vendéglátó-ipari termékek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszerbiztonsági feltételeiről szóló 62/2011. (VI. 30.) VM rendeletben foglaltaknak megfelel.

3. Az önkormányzat által biztosított személyes gondoskodást nyújtó ellátások

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény biztosítja a települések igazgatási önállóságát. A törvény 13. § (1) bekezdés 8. pontjának rendelkezése szerint a helyi önkormányzat feladata többek között a gyermekjóléti szolgáltatásokról és ellátásokról való gondoskodás.

A gyermekek védelmével kapcsolatos alapvető szabályokat az alábbi jogszabályok tartalmazzák:

- Magyarország Alaptörvénye,
- a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény,
- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyvt.)
- A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (Szt.)
- A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény.

A Gyvt. 94. § (1) bekezdése értelmében a települési önkormányzat feladata a gyermekek védelme helyi ellátó rendszerének kiépítése és működtetése, a területén lakó gyermekek ellátásának megszervezése. Az Szt. 120. §-a, valamint a Gyvt. 97. §-a alapján a személyes gondoskodást nyújtó ellátást a helyi önkormányzat egyházi fenntartóval és nem állami fenntartóval kötött ellátási szerződés útján is biztosíthatja.

Az ellátási kötelezettség terjedelme a település lakosságszámától függ, mely Debrecen esetében az alábbi ellátásokat jelenti:

- *gyermekjóléti szolgálat*
- *gyermekjóléti központ*
- *gyermekek átmeneti otthona*
- *családok átmeneti otthona*
- *bölcsődei ellátás*

Az Önkormányzat ellátási kötelezettségének – gyermekjóléti alapellátások biztosítása – a múlt évben is intézményhálózata útján, valamint ellátási szerződés keretében tett eleget, a jogszabályban kötelező feladatként meghatározott ellátásokról teljes körűen gondoskodott.

2022-ben az önkormányzati fenntartású gyermekjóléti alapellátást nyújtó intézmények az alábbi ellátási formákat nyújtották:

- I. **Debrecen Megyei Jogú Város Család- és Gyermekjóléti Központja:**
 - *család- és gyermekjóléti központ*
 - *család és gyermekjóléti szolgálat*
- II. **Debrecen Megyei Jogú Város Gyermekvédelmi Intézménye:**
 - *gyermekek átmeneti otthona*
 - *családok átmeneti otthona*
 - *alternatív napközbeni ellátás keretében a debreceni lakóhellyel rendelkező általános iskolás gyermekek szünidei felügyelete*
- III. **Debrecen Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődei Intézménye**
 - *bölcsődei ellátás*
 - *napközbeni gyermekfelügyelet keretében többes ikrek, valamint az egyik szülő halála esetében a gyermek gondozása*

Ellátási szerződés keretében biztosított ellátások:

- I. **Héra Egyesület:** család- és gyermekjóléti szolgálat
- II. **Forrás Lelki Segítők Egyesülete** 2022. június 30-ig, ezt követően 2022. július 1-től a **Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye:** család- és gyermekjóléti szolgálat
- III. **ReFoMix Nonprofit Közhasznú Kft.:** családok átmeneti otthona

Az ellátási szerződésekben foglaltak alapján a szervezetek tevékenységükről a tárgyévet követő év február 15. napjáig beszámolót készítenek, melyeket a Közgyűlés a tárgyévet követő év március 31-ig megtárgyal. A Közgyűlés a 67/2023. (III. 23.) határozatával elfogadta a szervezetek 2022. évről szóló beszámolóját.

4. Az Önkormányzat fenntartásában lévő gyermekjóléti alapellátást nyújtó intézmények tevékenysége

4.1. Debrecen Megyei Jogú Város Család- és Gyermekjóléti Központja

Intézmény neve: Debrecen Megyei Jogú Város Család- és Gyermekjóléti Központja
(a továbbiakban: Család- és Gyermekjóléti Központ)

Székhely: 4027 Debrecen, Thomas Mann u. 2/A.

Ellátottak számára nyitva álló helyiségek (telephelyek):

4225 Debrecen, Felsőjózsa u. 7. (2022. november 1. napjától 2023. április 30. napjáig az ügyfélfogadás szünetelt, a szolgáltatás a székhelyen biztosított)

4002 Debrecen, Pacikert u.1.

4033 Debrecen Süveg u. 3. (2021. december 7-én a szolgáltatói nyilvántartásból ideiglenesen törlésre került a felújítási munkálatok miatt)

4029 Debrecen, Víztorony u. 11. (2022. november 1. napjától 2023. április 30. napjáig az ügyfélfogadás szünetelt, a szolgáltatás a székhelyen biztosított)

4029 Debrecen, Víztorony u. 13. (2022. november 1. napjától 2023. április 30. napjáig az ügyfélfogadás szünetelt, a szolgáltatás a székhelyen biztosított)

Egyéb telephelyek:

4025 Debrecen, Hatvan utca 27. (raktárhelyiség)

4027 Debrecen, 21204/ 2 hrsz. (Thomas Mann u. 2/A, park/udvar)

Működési köre:

Debrecen Megyei Jogú Város Család- és Gyermekjóléti Központja néven a család- és gyermekjóléti központ feladatait látja el a debreceni járás területén, valamint a család- és gyermekjóléti szolgálat feladatait látja el Debrecen Megyei Jogú Város meghatározott területein.

Az intézményben közös igazgatással önálló szervezeti egységként család- és gyermekjóléti szolgálat, valamint család- és gyermekjóléti központ működik.

Az ellátandó célcsoport és az ellátandó terület jellemzői

Ellátandó célcsoportok:

- 0-18 éves korosztály teljes vertikumával, holisztikus szemléletben,
- válsághelyzetben levő várandós anyák,
- betegségben szenvedők, egészségi állapotukban ellátásra szorulóknak, mentálisan sérültek, pszichiátriai betegek, valamint fogyatékos személyek,
- szenvedélybetegek,
- adósságterhekkel, lakásproblémával küzdők,
- alacsony jövedelmű egyedül élők,
- gyermeküket egyedül nevelők,
- hajléktalan személyek,
- idős személyek,
- megváltozott munkaképességűek,
- tartósan munka nélkül lévők,
- többgyermekes családok,
- nehéz élethelyzetben élők.

A DMJV Család- és Gyermekjóléti Központjának ellátási területén a Központi Statisztikai Hivatal 2022. évi adatai szerint Debrecen lakosságszáma 197.639 fő, Hajdúsámson lakosság száma 14.780 fő.

A családokban jelentkező működési zavarok, összetett problémarendszer következtében változatlanul magas volt a családsegítésben és gyermekjóléti szolgáltatásban részesülők aránya. A járványügyi helyzet gazdasági és társadalmi hatásai, s a korábbi évek tapasztalatai alapján is elmondható, hogy elsődleges problémaként jelentkeztek a gyermeknevelési, az anyagi, megélhetési, lakhatással összefüggő problémák, a családi kapcsolati konfliktusok, valamint a családon belüli bántalmazások.

Az orosz-ukrán háború kitörését követően Magyarországra több ezer menekült érkezett. A menekültek ellátása érdekében a Debreceni Szakképzési Centrum Építéstechnológiai és Műszaki Szakképző Iskola tornatermében 88 fő befogadására alkalmas ideiglenes szállás- és segítségnyújtási pont került kialakításra. A rendkívüli helyzet okán a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja is részt vett a feladatellátásban, munkatársai 2022. március 5-től 2022. június 1-ig 0-24 órás időintervallumban a segítségnyújtási ponton fogadták a szállást igénybe vevőket, szakmai jelenlétükkel támogatták a krízishelyzet feldolgozását, felajánlották segítségüket a menekültek ügyintézéséhez. Az ideiglenes szálláshely megszűnését követően a Debrecen városában maradt menekült családokat szakembereik személyesen keresték fel s tájékoztatták az intézményekben igénybe vehető szolgáltatásokról.

2022. július 1. napjától a Debreceni Karitatív Testület városi szintű karitatív tevékenységének koordinációja 2 fő munkavállaló alkalmazásával a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja feladatkörében valósul meg. A koordinációs tevékenységhez kapcsolódó személyi feltételeket az intézmény az üres álláshelyek terhére biztosította. A szakmai létszámbővítésre 2023. január 1. napján került sor. A feladatellátáshoz kapcsolódó tárgyi feltételek (informatikai eszközök, telefonok) beszerzéséhez az Önkormányzat 1,2 millió forint összegű költségvetési fedezetet nyújtott.

Az energiaárak drasztikus növekedése miatt energiatakarékossági intézkedések kerültek bevezetésre. Az intézkedések következményeként 2022. november 1. napjától 2023. április 30. napjáig, a Debrecen, Víztorony u. 11-13. és a Debrecen, Felsőjózsa u. 7. alatti telephelyeken az ügyfélfogadás szünetelt. A területi irodák munkatársai a telephelyek ellátási területéhez tartozó családok, kliensek számára az intézmény szolgáltatásait a Debrecen, Thomas Mann u. 2/A. alatti székhelyen biztosították. A székhelyen az ügyfélfogadási idő a telephelyeken kialakított nyitvatartási rendhez igazodik, ennek következtében a szakemberek hétfőtől-csütörtökig 8.00-18.00 óra között nyújtottak segítséget a debreceni családok, lakosok számára.

Az egyházi és civil szervezetek, valamint az intézmények együttműködése 2022-ben is példaértékű volt. Debrecen–Haláp–Nagycsere külterületen élő egyedülálló személyek és családok segítése érdekében a Debrecen–Nagycsere–Halápi Református Misszió Egyházközség által a megfelelő egészségügyi és higiéniai előírások betartásával immár hagyományként 2022-ben is lezajlott a „Tanyasi Karácsony” elnevezésű program, amelynek keretében a nehéz sorsú gyermekek, családok és egyedülállók ünnepét tették szebbé a szervezetek. A szervezők tartós élelmiszerrel segítették az ott élőket. Az egyházközség által működtetett tanyagondnoki szolgálat a hétköznapiakon is odafigyel az egyedül élő, idős emberekre, különös tekintettel a téli időszakban. Rendszeresen élnek jelzéssel az intézmény felé a polgárőrök is, amennyiben problémát tapasztalnak. A „Halápon a Gyermekekért Közhasznú Egyesülettel” is együttműködtek a területen élő családok, gyermekek problémáinak enyhítése érdekében.

A Debreceni Rendőrkapitánysággal történő együttműködésnek köszönhetően a krízishelyzeteket a megfelelő időben és módon tudták kezelni.

Az intézmény által nyújtott szolgáltatások bemutatása, az ellátások igénybevételére vonatkozó adatok, ellátások iránti igény, tendenciák

A család- és gyermekjóléti központ általános és speciális szolgáltatásokat nyújt a szociális és mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok

számára, az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából.

A családsegítés keretében végzett tevékenységet – a szolgáltatást igénybe vevő érdekében, mások személyiségi jogainak sérelme nélkül – a szükséges mértékig kiterjeszti az igénybe vevő környezetére, különösen családjának tagjaira.

A család- és gyermekjóléti szolgáltatás feladatait, tájékoztatás nyújtásával, szociális segítőmunkával, valamint más személy, illetve szervezet által nyújtott szolgáltatások, ellátások közvetítésével látja el.

A Család- és Gyermekjóléti Szolgálat tevékenysége

A család- és gyermekjóléti szolgálat az Szt. 64.§-ában foglaltak értelmében **családsegítést biztosít**, amely a szociális, vagy mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok számára az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából nyújtott szolgáltatás.

A Gyvt. 39. §-a szerinti a személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátásként **gyermekjóléti szolgáltatást** nyújt, amely olyan, a gyermek érdekeit védő speciális személyes szociális szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi és lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését. A gyermekjóléti szolgáltatás feladata a gyermek testi, lelki egészségének, családban történő nevelésének elősegítése.

Az intézmény család- és gyermekjóléti szolgálatát 2022-ben összesen 4.029 fő kereste fel segítségkérés céljából. Ez családszám vonatkozásában azt jelenti, hogy összesen 2.057 család fordult hozzájuk bizalommal és nyújtottak számukra segítséget. **Együttműködési megállapodást** 2.297 fő személlyel kötöttek, ez 939 családot jelent. Együttműködési megállapodás megkötése akkor válik szükségessé, amikor az egyének, családok problémái egyszeri esetkezeléssel nem orvosolhatók. Általában az a jellemző, hogy akár önkéntes a segítségkérés, akár az észlelő- és jelzőrendszer tagjai által delegált jelzést követően történik a kapcsolatfelvétel, az ügyfelek nem utasítják el az együttműködési megállapodás megkötését. Az együttműködési megállapodás megkötése alapján végzett szociális segítőmunka során az egyénekre, családokra vonatkozóan személyre szabott, problémáikra fókuszáló, hatékony cselekvési tervet készítenek az ügyfelek bevonásával annak érdekében, hogy a cselekvési tervben meghatározott határidőn belül rendeződjene a felmerülő problémáik, nehézségeik. 1.732 ügyfél esetében nem vált indokolttá együttműködési megállapodás megkötése, ők többnyire információnyújtásban, különböző támogatási formák igénylésében kérték a szakemberek segítségét. Ezen ügyfelek többször keresték fel az intézményt, azonban problémáik egyszeri esetkezeléssel megoldhatók voltak.

Az **egyszeri esetkezelés** során általában az ügyintézéshez történő segítségnyújtás válik szükségessé, 2022-ben 1.471 alkalommal kérték közreműködésüket ügyintézésben az ügyfelek. Ezen kívül az információnyújtás az a szakmai tevékenység, amely jellemző azoknál az érintetteknel, akik nem igénylik a folyamatos segítségnyújtást, hanem alkalmasszerűen, indokolt esetben fordulnak hozzájuk. A tavalyi év során 13.258 alkalommal nyújtottak információt az ügyfelek részére. A szakmai tevékenységek közül fontos kiemelni a családlátogatást, mint munkaformát, mert az egyének, családok problémáinak teljes körű feltárásában nagy hangsúlyt kap, hiszen a saját környezetükben nyitottabbá válnak az ügyfelek, ezáltal reális képet kapnak a szakemberek egy-egy család élethelyzetéről a problémamegoldáshoz vezető úton. 2022-ben a családsegítő szakemberek 9.808 alkalommal végeztek eredményes családlátogatást az ügyfélkörük otthonaiban. A szociális segítőmunka során elengedhetetlen a szakemberek személyes jelenléte, az ügyfelekkel történő személyes találkozások megvalósulása. Segítő beszélgetést 8.452 alkalommal folytattak a családsegítők, tanácsadásra 5.556 alkalommal került sor.

A gyermekek vonatkozásában a nem tanköteles korú gyermek igazolatlan mulasztása esetén fordult elő, hogy nem volt indokolt az együttműködési megállapodás megkötése.

A Covid-19 világjárvány következtében elrendelt veszélyhelyzet megszüntetését követően újabb válsághelyzettel néztek szembe az orosz-ukrán háború következtében. A családok működésében a pandémiás helyzet is komoly zavarokat okozott, bizonytalanságuk fokozódott a háborús

veszélyhelyzet kialakulásával. Az újabb válság okozta gazdasági tényezők a megélhetési nehézségeken kívül fokozott érzelmi terhelést róttak a családokra. Ennek következtében a családi-kapcsolati konfliktusok és a gyermeknevelési problémák továbbra is vezető problémaként jelentek meg a család- és gyermekjóléti szolgálat szakmai tevékenységében.

A családi-kapcsolati konfliktusok 126 család esetében elsődleges problémaként merültek fel, azonban halmozott problémaként 346 család életében okozott nehézséget. A 2021. évhez képest ez a szám csökkenő tendenciára utal, 2021-ben ez a szám 140 család volt, ugyanakkor előfordultak súlyos testi sértéssel járó bántalmazások családon belül. A csökkenő tendencia köszönhető egyrészt a kapcsolati erőszak kivizsgálásában és jelzésében illetékes hatóságok, szervezetek hatékony együttműködésének, másrészt az egyre szélesebb körű tájékoztatásnak, edukációnak. Továbbra is nagy hangsúlyt kell fektetni a családon belüli erőszak minél korábban történő felismerésére és jelzésére a szükséges intézkedések haladéktalan megtétele érdekében. Ez a jelzőrendszeri tagok folyamatos tájékoztatásával, az észlelő- és jelzőrendszer aktív működtetésével valósulhat meg.

A gyermeknevelési problémák elsődleges problémaként 348 családot érintettek, azonban 644 család életében nem elsődleges problémaként jelentek meg. Elgondolkodtató az a tény, hogy a gyermekek elhanyagolása elsődleges problémaként mindösszesen 20 családot érintett, azonban a családokkal végzett szociális segítő tevékenységek során derült ki, hogy ha nem is vezető problémaként, de 249 család életében megjelenik a gyermekek különböző szintű elhanyagolása. Hasonló tendencia figyelhető meg a lelki-mentális, pszichiátriai betegségek kapcsán, ahol ugyan 47 családnál jelentette az elsődleges problémát, azonban 259 családban okozott nehézséget ez a probléma típus.

Jellemző még az életviteli problémák halmozott problémaként történő megjelenése a családokban.

2022-ben 1.231 gyermek esetében zajlott együttműködési megállapodás alapján szociális segítőmunka. Saját ügykörben végzett tevékenység keretében 1.764 fő esetében biztosította az intézmény a segítségnyújtás különböző formáit. Az egyéni gondozási-nevelési terv megvalósításában 530 fő esetében családsegítő szakember bevonására volt szükség.

A gyermekek vonatkozásában, különösen a 12-18 év közötti korosztályban volt jellemző 2022-ben, hogy a veszélyhelyzet következtében izolálódtak, elmagányosodtak, társas kapcsolataik lazultak. Olyan pszichés zavarok jelentkeztek esetükben, melynek során az önsértő magatartás (falcolás), valamint a suicid gondolatok és kijelentések gyakoribbá váltak. A köznevelési intézmények munkáját segítő óvodai és iskolai szociális segítő szakembereik közreműködésével ezekben az esetekben a jelzések eljutottak a család- és gyermekjóléti szolgálathoz, és azonnal elkezdődött a segítségnyújtás az érintett gyermekek és családok számára.

A gyermekekkel és családjaikkal végzett szociális segítőmunka során indokolt a gyermekeket körülvevő szakemberekkel történő rendszeres információ és tapasztalatcsere. Ez az esetkonzultációk és esetmegbeszélések során valósult meg, melyet összesen 5.116 alkalommal szerveztek. A családban felmerülő aktuális problémák megoldásának elősegítése érdekében fontos, hogy mind a szakemberek, mind a családtagok számára megfogalmazzák a pontos vállalásokat. Az esetkonferenciákon volt lehetőség, mely hatékony szakmai tevékenység hogy tisztázódjanak a problémák, félreértések. Az intézmény családsegítő munkatársai 2022-ben 235 alkalommal kezdeményezték esetkonferencia megszervezését, mely egyes esetekben több alkalommal is indokoltá vált.

A család- és gyermekjóléti szolgálat a tavalyi évben összesen 1.078 veszélyeztetett kiskorút tartott nyilván. 870 kiskorú esetében a veszélyeztetettség a gyermek környezetéből, családi háttéréből fakadt. 247 gyermek esetében a nevelési problémákból adódott a veszélyeztetettség fő oka, 111 gyermek esetében a szülők, család életvitele veszélyeztették a gyermekeket. A családi konfliktus 240 gyermek esetében volt a fő veszélyeztető tényező, ebből 62 gyermek esetében hatósági intézkedés kezdeményezésére is szükség volt. A gyermekbántalmazás, mint meghatározó veszélyeztető tényező a fizikai bántalmazás vonatkozásában csökkenő a tendencia, 34 gyermek esetében kezdődött el a segítségnyújtás emiatt, 2021-ben 84 gyermek volt érintett. A lelki bántalmazás kapcsán nem történt jelentős változás, 16 gyermek esetében volt a fő veszélyeztető tényező. A szexuális bántalmazás vonatkozásában azonban jelentős emelkedés tapasztalható, a 2021. évi 2 gyermekhez képest 2022-ben 15 gyermeket érintett. Nagyon fontos a továbbiakban is a prevenció a szexuális bántalmazások

terén is, valamint az észlelő- és jelzőrendszer érzékenyítése annak érdekében, hogy minden érintett gyermek időben segítséget kapjon.

A Debrecenben működő családok átmeneti otthona és a gyermekek átmeneti otthona szolgáltatásait igénybe vevő gyermekek száma 135 fő, mely 54 családot jelent. 26 gyermek esetében az átmeneti gondozás mellett a védelemben vétel elrendelése is szükségessé vált. Az átmeneti gondozásban részesülő családok és gyermekek egy részével már a beköltözést megelőzően folytatták a szociális segítőmunkát, más esetekben a beköltözés napjától kísérték figyelemmel a család életének alakulását a lakhatási nehézségeik rendezése érdekében. 2022-ben is jellemző volt, hogy a munkát az átmeneti otthonokban dolgozó családgondozó szakemberekkel szorosan együttműködve, a segítő folyamatba történő bevonásukkal végezték.

Az átmeneti gondozás és a család- és gyermekjóléti szolgálat feladatmegosztását hatékonyabbá teheti az, hogy 2023. január 1. napjától az intézmény új szakmai egységgel, az átmeneti gondozással bővült a DMJV Gyermekvédelmi Intézménye jogutódjaként.

A családsegítés szolgáltatáson belüli feladat:

A családsegítés során a szociális munka eszközeivel és módszereivel nyújtanak segítséget a hozzájuk fordulók számára. Az intézmény szolgáltatásait Debrecen lakossága egyre szélesebb körben ismeri meg. A korábbi években tapasztalt, különösen a magasabb státuszú lakosok körében felmerülő fenntartások – kellemetlen, stigmatizáló gondolatok az intézmény irányába jelentősen csökkentek. Ez egyrészt annak is köszönhető, hogy a városban élő, magasabb társadalmi rétegbe tartozó ügyfelekkel sikerült bizalmi kapcsolatot kiépíteniük az évek során, másrészt az intézményben megtalálható és igénybe vehető színes közösségi programok enyhítették az esetleges bizalmatlanságot, aggodalmat a többi szolgáltatásuk, például a szociális segítőmunka vonatkozásában.

2022-ben a családsegítés szolgáltatásban az idős korosztály körében emelkedő tendenciaként találtak az elmagányosodás és az ehhez kapcsolódó életviteli nehézségek problematikájával. Jellemző, hogy ezekben az esetekben az idős ügyfelek nem számíthattak hozzátartozóra, mert külföldön élnek gyermekeik, vagy megromlott szülő-gyermek kapcsolat miatt nem nyújtottak segítséget idős hozzátartozóik, szüleik számára. A családsegítő szakemberek ezekben az esetekben is magas színvonalú szakmai munkát végeztek.

Az Önkormányzat a veszélyhelyzet megszüntetését követően is biztosította a nehéz helyzetbe került családok számára a Debrecen Város Segélyalap támogatását. A támogatás célja, hogy a Debrecen Város Segélyalapba felajánlott adományok felhasználásával anyagi segítséget nyújtson a háborús veszélyhelyzet okozta gazdasági, energiaválság, valamint az ennek hatására nehéz helyzetbe került magánszemélyek és családok számára. Azok a debreceni lakosok kérelmezhatték a támogatást, akiknek a havi villamos energia, vagy a havi földgázfogyasztása meghaladta a kedvezményes mennyiséget, illetve akik 2022. július 15-e után tűzifát vásároltak. Az intézmény családsegítői tájékoztatást nyújtottak a támogatási lehetőségekről, azok igényléséről.

A háborús veszélyhelyzeten kívül a városban történt tüzesetek is feladatot jelentettek. Az Önkormányzat a 10/2021. (II. 26.) önkormányzati rendelet alapján továbbra is biztosította a lakhatást biztosító épületet ért kár esetén igényelhető eseti támogatást, melynek igénylése a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központjával kötött együttműködési megállapodás alapján történt. 2022-ben az eseti támogatást 5 új tűzkárosult igényelte.

Az adósságkezelési tanácsadás keretén belüli feladatok:

Az Önkormányzat a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központjával kötött megállapodás alapján az adósságcsökkentési támogatás részeként adósságkezelési tanácsadást működtet. Az adósságcsökkentési támogatás elsődleges célja a hátralék halmozódási ütemének csökkentése, megállítása, másodsorban a teljes közüzemi hátralék kifizetésére irányuló törekvés. A 2022-es évben összesen 37 fő 136 alkalommal vett részt hátralékkezelési tanácsadásban. A szolgáltatás igénybevevőinek száma az elmúlt évhez képest csökkenő tendenciát mutat.

A szünidei gyermekétkeztetés keretén belüli feladatok:

A szünidei gyermekétkezés igénylésével kapcsolatban a DMJV Polgármesteri Hivatal Szociális Osztálya az intézmény részére megküldi az érintett gyermekekről szükséges információkat, akik jogosultak a szünidei gyermekétkezés igénybevételére. A család- és gyermekjóléti szolgálat családsegítő munkatársai minden családot személyesen felkerestek, tájékoztatást és segítséget nyújtottak a szünidei gyermekétkezés igénybevétel módjáról, melyet 1.143 gyermek családja vett igénybe.

A család- és gyermekjóléti központ tevékenysége

A család- és gyermekjóléti központ – összehangoltan a gyermekeket ellátó egészségügyi és nevelési-oktatási intézményekkel, illetve szolgálatokkal – szervezési, szolgáltatási és gondozási feladatokat végez. A család- és gyermekjóléti központ általános szolgáltatási feladatain túl a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a gyermek igényeinek és szükségleteinek megfelelő önálló egyéni és csoportos speciális szolgáltatásokat, programokat nyújt. A család- és gyermekjóléti központ esetmenedzsere meghallgatta a gyermek panaszát, annak orvoslása érdekében megtette a szükséges intézkedést.

A járás területén működő család- és gyermekjóléti szolgálatok részére az intézményekkel kötött együttműködési megállapodásban megfogalmazottak szerint biztosította a speciális szolgáltatások elérhetőségét.

Javaslattevél hatósági intézkedésre:

A család- és gyermekjóléti központ esetmenedzsere javaslatot tesz a gyámhivatal részére a gyermek:

- védelembe vételére,
- megelőző pártfogására,
- ideiglenes hatályú elhelyezésére,
- nevelésbe vételére,
- családba fogadására,
- harmadik személynél történő elhelyezésének kezdeményezésére,
- családba fogadó gyám kirendelésére,
- tankötelezettsége teljesítésének előmozdítására,
- gondozási helyének megváltoztatására,
- gyermek után járó családi pótlék természetbeni formában történő nyújtására.

Ha a javaslattevélre a család- és gyermekjóléti szolgálat kezdeményezése alapján kerül sor, a család- és gyermekjóléti központ javaslatában megjelöli a kezdeményező család- és gyermekjóléti szolgálat és a gyermeket gondozó családsegítő személyét. Védelembe vétel esetén a javaslatot mérlegelés nélkül, azonban szükség szerint kiegészítve továbbítja 3 munkanapon belül a gyámhivatal felé. A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés alatt álló gyermek esetében a család- és gyermekjóléti központ szolgáltatásait a gyámhivatal, illetve a bíróság határozata alapján kell biztosítani.

A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés alatt álló gyermek esetében az esetmenedzser:

- együttműködik a megelőző pártfogó felügyelővel,
- tájékoztatja a gyámhivatalt a gyermek veszélyeztetettségére vonatkozó körülményekről,
- elkészíti az egyéni gondozási-nevelési tervet, szervezi a megvalósítását,
- közreműködik a családból kiemelt gyermek visszahelyezésében, utógondozásában,
- a megelőző pártfogó felügyelővel szükség szerint közösen végeznek családlátogatást és hallgatják meg a gyermeket.

Az esetmenedzser a védelembe vétel felülvizsgálata során tájékoztatja a gyámhivatalt a védelembe vétel körében végzett tevékenységéről, javaslatot tesz a védelembe vétel fenntartására, vagy megszüntetésére, valamint megelőző pártfogás alatt álló gyermek esetén a megelőző pártfogás fenntartására, vagy megszüntetésére, illetve más gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó intézkedések megtételére.

A család- és gyermekjóléti központ készíti az egyéni gondozási, nevelési tervet a védelembe vétel során. Az egyéni gondozási-nevelési terv megvalósítását az esetmenedzser értékeli, szükség esetén jelzéssel él a gyámhivatal felé.

Családból kiemelt gyermek visszahelyezésének, családba fogadásának elősegítése:

Amennyiben a családból kiemelt gyermek visszahelyezése nem lehetséges, családba fogadását kell elősegíteni. A gyermek visszahelyezése érdekében az esetmenedzser együttműködik a gyermekvédelmi gyámmal, ennek körében támogatja a szülőket, a családba fogadó személyt.

Az esetmenedzser javaslatot tesz a gyámhivatal felé a kapcsolattartás formájának és módjának megváltoztatására, ha a szülők vagy a kapcsolattartásra jogosult más személy körülményeiben, életvitelében beállott változás azt indokoltá teszi.

Az esetmenedzser a visszahelyezett gyermek utógondozását a gyámhivatal határozata alapján látja el. Ennek keretében segíti a gyermek családjába történő visszailleszkedését, lakókörnyezetébe történő beilleszkedését, tanulmányai folytatását vagy az iskolai végzettségének, szakképzettségének megfelelő munkahely-felkutatását.

Hatósági intézkedésekhez (javasolt és jogerős) kapcsolódó tevékenységek és az érintettek (kiskorúak és 18. évet betöltött fiatalok) száma

Tevékenység megnevezése	Érintettek száma	
	2021. év	2022. év
Szociális segítő tevékenység	912	926
Esetkonferencia szervezése, azon való részvétel	163	260
Esetkonzultáció, esetmegbeszélés	973	989
Egyéni gondozási- nevelési terv készítése	251	286
Első védelembe vételi tárgyaláson való részvétel	96	177
Felülvizsgálati tárgyaláson való részvétel-nevelésbe vétel	67	49
Felülvizsgálati tárgyaláson való részvétel-védelembe vétel	95	174
Elhelyezési értekezleten, illetve tárgyaláson való részvétel	6	22
Egyéb hatósági tárgyaláson való részvétel	26	66
Családlátogatás	667	781
Környezettanulmány készítésében való közreműködés	22	55
Környezettanulmány készítése önállóan	85	180

Hatósági intézkedéssel, jogerős hatósági határozattal érintettek (kiskorúak és 18. évet betöltött fiatalok) száma

	Összes érintett száma	
	2021. év	2022. év
Védelembe vétel	497	511
Ideiglenes hatályú elhelyezés	22	32
Nevelésbe vétel	379	375

Nyilvántartott veszélyeztetett kiskorúak száma (környezeti főcsoport szerint)

Veszélyeztetettség fő oka	Érintettek száma	
	2021. év	2022. év
Nevelési probléma	154	139
Szülők, család életvitele	288	279
Családi konfliktus	227	245
Szülők betegsége	24	24
Gyermekek családon belüli fizikai bántalmazása	20	23
Gyermekek családon belüli lelki bántalmazása	5	4
Gyermekek családon belüli szexuális bántalmazása	7	5
Gyermekek fizikai elhanyagolás	75	70
Gyermekek lelki elhanyagolás	19	23
Egyéb rokonok, személyek általi veszélyeztetés	11	7
Iskolai kirekesztés, erőszak	2	5
Kortárs csoport negatív hatása	14	27
Elégtelen lakáskörülmények	63	70
Kilakoltatás veszélye	1	2
Munkanélküliség	14	13

Speciális szolgáltatások

A család- és gyermekjóléti központ az általános szolgáltatási feladatain túl speciális szolgáltatásokat is nyújt:

- kapcsolattartási ügyeletet,
- gyermekvédelmi jelzőrendszeri készenléti szolgálatot,
- utcai szociális munkát,
- kórházi szociális munkát,
- jogi tájékoztatásnyújtást és pszichológiai tanácsadást,
- családkonzultációt, családterápiát,
- fejlesztő pedagógiai szolgáltatást,
- járási jelzőrendszeri koordinációs feladatok ellátását,
- szociális diagnózist készít,
- óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységet végez,
- fogyatékoságügyi tanácsadást.

Ezeket túl szakmai támogatást nyújt az ellátási területén működő gyermekjóléti szolgálatok számára.

1. Kapcsolattartási ügyelet

A kapcsolattartási ügyeletet az intézmény valamennyi munkatársának részvételével biztosították. A kapcsolattartási ügyelet célja, hogy a gyermek számára, minél konfliktusmentesebbé tegye a kapcsolattartást az arra jogosult személlyel, valamint a kapcsolattartási koordinátor és a munkatársak képessé tegyék a családot a közös együttműködésre azért, hogy „kikerüljenek” az intézményes keretek közül. A felügyelt kapcsolattartás ideje alatt, egy szakember végig jelen van, figyelemmel kíséri a kapcsolat alakulását, segítséget nyújt a feleknek az esetleges elakadások esetén, valamint biztosítja, hogy a gyermeket a kapcsolattartás ideje alatt ne érje veszélyeztető tényező. Egyéb iránt

az egyik legnehezebb szakmai kihívást és a legtöbb dilemmát a felügyelt kapcsolattartás jelenti. A felügyelt kapcsolattartást igénybevevő családok száma: 57.

2022. január 01 - 2022. december 31. között a kapcsolattartási ügyelet 882 alkalommal, 57 családdal, 251 igénybe vevővel (kapcsolattartásra jogosult, kapcsolattartásra kötelezett és gyermek) állt kapcsolatban, ebből az érintett gyermekek száma 99 fő.

Az intézmény családokkal, gyermekekkel dolgozik együtt, ezért a család- és gyermekjóléti központ elsősorban a családi mediácót alkalmazza. 2022-ben 23 ügyel találkozott a mediátorok, 2021-ről 4 eset áthúzódó, 2022-ben 19 új eset volt.

2. Készenléti szolgálat

A készenléti szolgálat az intézmény nyitvatartási idején túl és munkaszüneti napokon felmerülő krízishelyzetek megoldásában nyújtott segítséget, tanácsadást, tájékoztatást. A készenléti telefon éjjel-nappal, 0-24 órában elérhető és működő szolgáltatás.

2022-ben összesen 76 hívás érkezett 6.680 óra készenléti időben a készenléti telefonra. A legtöbb esetben a kapcsolattartással összefüggő problémákat jelezték, illetve adománykérés, valamint az ukrán háborús helyzet miatt létrehozott szálláshelyekkel kapcsolatos információkérések jelentek meg a készenléti szolgálat feladatellátása során.

3. Utcai szociális munka

Célja az iskolai órákról távolmaradó és az iskolából kimaradó tanköteles korú gyerekek elérése az utcai szociális munka eszközeivel, és a gyerekek integrálása a veszélyeztetettség kezelésére működő intézmények és szolgáltatások felé. Az előző év gyakorlatát követve a 2022. évi statisztikai számadatokban megjelennek a szabadidő hasznos eltöltését célzó programokon résztvevő gyermekek létszáma is, a csellengő, kolduló gyermekek, fiatalok, felnőttek számán túl, így 2022-ben 457 gyermek esetében végeztek utcai szociális munkát.

4. Kórházi szociális munka

Az intézmény a Debreceni Egyetem Klinikai Központtal történő együttműködés keretében nyújtott segítséget a válsághelyzetben lévő várandós nőknek, anyáknak a gyermeket veszélyeztető tényezők megszüntetésében, illetve felnőtt személy szükségleteinek ellátása kezdeményezéséhez. A nevezett intézmények gyermekelhanyagolás és gyermekbántalmazás, szuicid szándék észlelése esetén jelzéssel élnek a területileg illetékes gyermekjóléti központ, illetve a hatóság felé a további veszélyeztető tényezők előfordulása, megakadályozása érdekében. A család- és gyermekjóléti központ a szükséges intézkedések megtétele céljából, a probléma feltárása érdekében, további jelzéssel él a területileg illetékes család- és gyermekjóléti szolgálat felé.

2022-ben 178 jelzés érkezett, amely összesen 175 főt érintett.

5. Családkonzultáció, családterápia

Családkonzultáció 77 alkalommal valósult meg, melyet 19 ügyfél vett igénybe.

6. Pszichológiai tanácsadás igénylése

Pszichológiai tanácsadást 233 fő igényelte. 2021-ben ez a szám 307 volt. A hozott problémák között leginkább a családi-kapcsolati konfliktusok, magatartásproblémák, kapcsolattartási problémák, valamint a lelki bántalmazás/elhanyagolás emelhetők ki.

7. Jogi tanácsadás igénylése

Jogi tanácsadást 236 fő vette igénybe, 267 alkalommal, ezek a számok az előző évben 207 fő, 238 alkalommal voltak. A jogi tanácsadást igénybe vevők, a probléma jellegét tekintve kiemelt helyen a szociális jogterület, a családjogi (bontóper, szülői felügyeleti jog, kapcsolattartás, gyermektartás) jogterület állt, illetve több megkeresés történt anyagi- és foglalkoztatási (munkajogi) és öröklési jogi problémák, kérdések miatt.

8. Fejlesztő pedagógiai szolgáltatás

Fejlesztő pedagógiai szolgáltatást 54 gyermek, 331 alkalommal vett igénybe, az előző évben 41 gyermek, 223 alkalommal. A szolgáltatás leginkább a helyes olvasástechnika kialakítására, javítására,

a matematikai rutinszámolás fejlesztésére, valamint a pótvizsgára történő felkészítésre irányult, hiszen a készségek, képességek, a kognitív funkciók együttes működése nagymértékben befolyásolja az iskolai teljesítmény alakulását, az óvodások esetében az iskolaérettséghez vezető utat.

9. Szociális diagnózis

A család szociális helyzetének átfogó vizsgálata, tulajdonképpen szükségletfelmérést jelent, a szociális diagnózis megjelöli az igénybe venni kívánt szolgáltatásokat. Szociális diagnózis elkészítésére, az erre kialakított kérdőív mentén 52 alkalommal került sor. Az előző évben 14 szociális diagnózis készült.

10. Az óvodai, iskolai szociális segítő tevékenység

DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja 23 fenntartó 114 köznevelési intézménye és azok tagintézményei/telephelyei tekintetében biztosítja az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységet. A gyermeklétszám alapján 41 fő óvodai és iskolai szociális segítő felvétele vált szükségessé, a 2022. december 31-i állapot szerint 39 fő óvodai és iskolai szociális segítő látta el a feladatot. A tevékenység kapcsán elmondható, hogy a szakmai létszám stabil, sikerült megfelelő kapcsolatot kialakítani a köznevelési intézmények vezetőivel, a nevelőtestület tagjaival, az oktató-nevelő munkát segítő szakemberekkel. Az óvodai-iskolai segítő munkatársak beilleszkedtek az általuk ellátandó intézmény struktúrájába, jó együttműködést kiépítve egyre több intézményben alakítanak mentálhigiénés teameket.

11. Fogytékosságügyi tanácsadás

A fogytékosságügyi tanácsadás, mint szolgáltatás 2022. január 01. napjától, mint kijelölt intézménynek, kötelezően ellátandó feladata lett a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központjának. A feladatellátás - többek között - a tanácsadás biztosítása a fogytékos személy és családtagjai számára, a velük való kapcsolatfelvétel, az információnyújtás. Az Országos Fogytékosságügyi Program kiemelt jelentőséggel kezeli a társadalmi szemléletformálást, melynek kapcsán a tanácsadók számos alkalommal tartottak foglalkozásokat az óvodás korosztálytól a középiskolás korosztályig, az általuk elkészített tematika alapján. 2022-ben 147 alkalommal került sor fogytékosságügyi tanácsadásra, mely tevékenység 110 főt érintett.

Jelzőrendszer működtetésével kapcsolatos feladatok

A jelzőrendszer segítségével feltárják az ellátási területen jelentkező gyermekek veszélyeztetettségét kiváltó lehetséges okokat, és prevenciós jellegű tevékenységek szervezésével, biztosításával igyekeznek csökkenteni azokat.

2022-ben a család- és gyermekjóléti központba 893 jelzés érkezett, 0-17 évesekkel kapcsolatosan 796, 18 éves és idősebb személyek vonatkozásában 97.

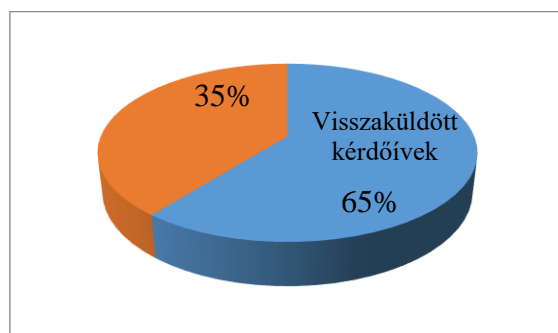
Az észlelő-és jelzőrendszer által a család- és gyermekjóléti központba küldött jelzések száma (2022)			
Megnevezés	0-17 évesekkel kapcsolatosan megküldött jelzések száma	Nagykorú (18 éves és idősebb) személyekkel kapcsolatosan megküldött jelzések száma	a) és b) oszlopból a család- és gyermekjóléti szolgálat/központ által továbbított jelzések száma
Egészségügyi szolgáltató	201	17	
ebből védőnői jelzés	21	2	
Személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatók	118	64	144
ebből család- és gyermekjóléti szolgálat	63	29	74
ebből család- és gyermekjóléti központ	12	13	11

Átmeneti gondozást biztosítók	17		
Köznevelési intézmény	153	2	1
Rendőrség	61	1	3
Ügyészség, bíróság	6		
Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat	5		
Állampolgár, gyermek és felnőtt érdekeit képviselő társadalmi szervezet	4		
Önkormányzat, jegyző	3		
Gyermekevédelmi és gyámügyi feladatkörben eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal	201	13	3
Állam fenntartói feladatainak ellátására a Kormány rendeletében kijelölt szerv	26		
Büntetés-végrehajtási intézet, büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő	1		
Összesen:	796	97	151
A jelzésekkel érintett személyek száma (nem halmozott adat)	475	81	141

2022-ben a legtöbb jelzés az egészségügyi szolgáltatóktól, a gyámhivaltól, valamint a köznevelési intézményektől érkezett.

2023. február 24-én zajlott az éves jelzőrendszeri tanácskozás.

Az ellátási területen működő jelzőrendszeri tagokat az előző éves jelzőrendszeri munka értékelésére felkérték, majd ezt követően a visszaérkezett **kérdőíveket** kiértékelték. A 250 kiküldött kérdőívből 162 érkezett vissza.

A jelzőrendszeri tagokat a következő kérdésekkel keresték meg:

Az érintett gyermekek száma és ezen belül a

- hátrányos helyzetű gyermekek száma,
- halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma,
- veszélyeztetett gyermekek száma,
- veszélyeztetettség okai.

A jelzésekkel összefüggésben álló kérdések:

- Hány alkalommal jeleztek az intézmény felé?
- Milyen módon tették meg a jelzést?
- Melyek voltak az elsődleges problémák?
- Vettek-e részt szociális és/vagy gyermekvédelmi tárgyú szakmai továbbképzésen?
- Mi a véleményük a gyermekvédelmi és/vagy szociális feladatot ellátók együttműködéséről?

- Milyen szolgáltatásokkal bővítenék a szociális feladatokat ellátók és gyermekvédelmi intézmények rendszerét és milyen változásokat javasolnak?

A jelzőrendszeri tagok által visszaküldött kérdőívek, beszámolók értékelése:

Háziorvosok számára 124 db kérdőívet küldtek ki, melyből 50 db érkezett vissza.

Tapasztalatok:

- Azokban az esetekben, amikor szociális szakember vagy védőnő bevonására volt szükség, jól tudtak együttműködni, minden szükséges információt átadtak egymásnak a területen dolgozók.

Javaslatok:

- Több közös szakmai megbeszélésen való részvétel.
- Szórolapok, plakátok elhelyezése az orvosi rendelőkben.
- Online felület elérhetőségének megadása.
- A városban működő szociális intézmények, család- és gyermekjóléti központ, illetve szolgálatok elérhetőségének eljuttatása a háziorvosokhoz.

Általános iskolák számára 31 db kérdőívet küldtek ki, melyből 23 db érkezett vissza.

Tapasztalatok:

- Problématípusok, amellyel minden általános iskola egységesen találkozik: gyermeknevelési problémák a családon belül, magatartás- és teljesítményzavar, életviteli problémák, oktatási-nevelési elhanyagolás, lelki-mentális problémák.
- Hatékony az együttműködés a szociális szféra minden területével.
- Az egyéni tanrendek kérésének okai között szerepel többek között az egészségügyi probléma, melyet szakorvosi véleménnyel támasztanak alá; az egyéni tanrendet kérő szülők külföldön való tartózkodása életvitelszerűen, vagy valamilyen sporttevékenység miatt.
- A szülőkkel való kapcsolattartás döntő többségében megfelelően és hatékonyan működik, azonban néhány intézmény arról számolt be, hogy a szülők nehezen vonhatók be a gyermek iskolai életébe, tanulmányi előmenetelével kapcsolatos dolgok megbeszélésébe (nincs az ellenőrző/üzzenő füzet aláírva, írásos megkeresésekre nem reagálnak).
- Az óvodai és iskolai szociális szakemberek jelenlétéről minden általános iskola pozitívan nyilatkozott. A szakemberek jelenlétével gyorsabbá vált az információáramlás az oktatási intézmény és a szociális ellátórendszer között. A csoportos tevékenységek mellett, egyéni konzultációkat is folytatnak nem csak a gyermekekkel, hanem a pedagógusokkal és a szülőkkel is.

Javaslatok:

- Az óvodai és iskolai szociális szakember magasabb óraszámában történő jelenléte, akár teljes állásban, napi 8 óra időtartamban.
- A telefonon történő konzultációk helyett több személyes találkozás a szakemberek között.
- Olyan tájékoztató anyagok készítése, amelyeket a szülőknek is el tudna juttatni az iskola.
- Életvezetési, gyermeknevelési tanácsadás a szülők számára, akár egyéni vagy csoportos formában is.

Bölcsődei tagintézmény számára 12 db kérdőívet küldtek ki, melyből valamennyi visszaérkezett.

Tapasztalatok:

- A szülőkkel való együttműködés alapvetően jónak mondható, a szülők érdeklődőek, a bölcsődei rendezvényeken – családi napok, ünnepkörökhöz kapcsolódó alkalmak – szívesen részt vesznek, azok megvalósításában szerepet, feladatokat vállalnak,
- A gyermekkel kapcsolatos problémák jelzése a szülők felé ellenállást vált ki. Ilyen probléma lehet a beilleszkedési zavar, valamilyen fejlődési lemaradás észlelése.
- A szociális ellátókkal, különösen a gyermekvédelem szakembereivel a kölcsönös segítségnyújtás és problémamegoldás jellemző.

Javaslatok:

- Amennyiben erre van mód és lehetőség, tájékoztatást szeretnének arról, hogy a hozzájuk érkező gyermekek/családok kapcsolatban állnak-e a gyermekvédelmi intézmények valamelyikével,
- A védőnői hálózattal, valamint a házi gyermekorvosokkal szeretnének együttműködést kialakítani a gyermekek érdekében,
- Hasznos lenne számukra a kölcsönös intézménylátogatás, egymás munkájának kölcsönös megismerése különböző szakmai találkozók alkalmával,
- Szeretnének a jelzések megtételével kapcsolatos tájékoztatást (mikor szükséges jelzést írni, milyen jelekre figyeljenek).

Családok átmeneti otthonai, gyermekek átmeneti otthona számára 7 db kérdőívet küldtek ki, melyből 6 db érkezett vissza.

Tapasztalatok:

- A társszakmák szakembereivel jó az együttműködés.
- A járványhelyzet megszűnésével újra lehetőség nyílt a személyes találkozásokra, amely növeli a szakmai munka hatékonyságát, erősíti a kapcsolatokat és a bizalmat.
- A családoknak nehézséget okoz az intézményi keretek közül a tartós kilépés, az önálló lakhatás megteremtése, ezt jelzi a rendszerben jelen lévő ún. „vándorló” családok nagy száma.
- A Gyermekeink védelmében elnevezésű informatikai rendszer használata során felmerülő problémákra hamarabb és gyorsabb reagálás vált szükségessé. Tapasztalatok, megoldási lehetőségek, közös fórumon történő megosztása segítséget jelenthet.

Javaslatok:

- Az elmúlt évek tapasztalatai alapján nagy szükség lenne a külső férőhelyek bővítésére, félutas házak kialakítására, illetve a szociális bérlet pályázat rendszerének átdolgozására.
- Indokolatlan iskolai hiányzások csökkentése céljából az átmeneti gondozásban dolgozó szakemberek fontosnak tartanak a házi gyermekorvosok bevonását szakmai megbeszélésekbe, tanácskozásokba.
- A gyermekek oktatása során felmerülő nehézségek (beilleszkedési problémák, tanulási nehézségek) leküzdésében megoldás lenne az önkéntesség szerepének növelése. Hozzáadott értéket képviselne a gyermekek iskolai beilleszkedésében.
- Az iskolai közösségi szolgálat (50 óra) szorosabb összekapcsolása a szociális ellátórendszerrel hasznos lenne. Nemcsak az ellátottaknak lenne előny, hanem a társadalmi érzékenyítést is nagyban szolgálná.

Gyámhivatal:

Tapasztalat:

- Az alapellátásban dolgozó szakemberek szakmai munkáját az ügyfél orientáltság jellemzi,
- Az esetkezelésben nagy hangsúlyt kap a problémamegoldó szemlélet.
- Magas fokú szakmai alapossággal elkészített adatlapok, javaslatok érkeznek a gyámhivatalba.
- Súlyos krízishelyzet esetén személyes egyeztetésre is sor kerül, ami elősegíti a hatékony és időben történő intézkedést, döntéshozatalt.
- A kapcsolattartási ügyekben és a gondnoksági ügyekben a családsegítőkkal és esetmenedzserekkel hatékony az együttműködés.

Javaslat:

- A jelzőrendszeri tagok munkáját segítené több pszichológus, illetve mediátor szakember foglalkoztatása.
- A már meglévő szolgáltatások minden ügyfél számára elérhetőek és folyamatosan biztosítottak legyenek, ide értve a kellő számú szakembert, illetve a szolgáltatások rövid időn belüli elérhetővé tételét is (családterápia, mediáció, pszichológiai tanácsadás).
- Szükség lenne a családok átmeneti otthonainak valamint a gyermekek átmeneti otthona férőhelyének bővítésére.

- Speciális gyermekotthonok létrehozása sürgető, mert gyakori, hogy a gondozási helyek nem tudják biztosítani a kiskorúak pszichés megsegítését.

Debreceni Egyetem Klinikai Központ Ápolási és Szakdolgozói Igazgatóság, Szociális Munka munkacsoport:

Tapasztalatok:

- Segítőkézség a problémamegoldás tekintetében, megfelelő együttműködés.
- A háziorvosok kis százalékban tudnak megfelelő információt adni a betegekről.

Javaslatok:

- Betegek otthonában történő szolgáltatások bővítése (házi segítségnyújtás, szakápolás, hospice ellátás).
- Szükségesnek tartják a nevelőszülői hálózatok által alkalmazott nevelőszülők folyamatos továbbképzését, pszichés, szakmai támogatását. Javasolják a nevelőszülői hálózatok és a védőnői szolgálatok szorosabb együttműködését.

Rendőrség:

Tapasztalatok:

- hatékony és jó együttműködés,
- folyamatos konzultáció a felmerülő problémák megoldása érdekében.

Javaslatok:

- a bűnmegelőzési előadások fontosságának hangsúlyozása a köznevelési intézményekben.

Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat Hajdú-Bihar Vármegyei Kirendeltsége:

- A tavalyi évben nyilvántartott gyermekek száma 1.743 volt.
- Tárgyévben nyilván tartott nevelőszülők száma 522 volt.

Tapasztalatok:

- A megfelelő együttműködés a szakemberek között kiemelten fontos az elmúlt időszakban történt változás miatt, ami a gyermekvédelmi ellátórendszerben ment végbe. Többféle fenntartó és működtető lépett be a gyermekvédelem rendszerébe, egyházi fenntartókhoz kerültek át nagyobb mértékben az otthont nyújtó ellátások.
- A gyermek egy kis hányada nagykorúságát elérve nem képes önálló életkezdésre és a szociális ellátórendszerbe került. Ebben az átmeneti időszakban kiemelten fontos a gyermekvédelem és a szociális feladatellátók közötti hatékony és rugalmas munkavégzés.

Javaslatok:

- Folyamatos problémát jelent a szakellátásba kerülő fogyatékkal élő és pszichiátriai betegek elhelyezése, ennek következtében a jövőben rendkívül fontos lenne a szakosított szociális ellátórendszer bővítése.
- Tapasztalatok alapján a szakellátásba egyre több betegséggel, pszichés terheltséggel érkeznek a gyermekek. Olyan pszichiátriai betegeket ellátó otthonra lenne szükség, ahol a 18 éven aluli gyermekek is megfelelő ellátásban részesülnek.

Középiskola számára 33 db kérdőívet küldtek ki, melyből 31 db érkezett vissza.

Tapasztalatok:

- Hatékony és kölcsönös együttműködés.
- A gyermekekkel kapcsolatosan az alábbi problémákkal találkoznak leginkább a középiskolák szintjén: anyagi (megélhetési, lakhatási) problémák, magatartás, teljesítményzavar, életviteli gondok, valamint családi- kapcsolati konfliktusokkal terheltek a diákok. Ezeknek a problémáknak a feltérképezésében, megoldási alternatívák keresésében tudnak hatékonyan együttműködni a pedagógusok az óvodai és iskolai szociális szakemberrel.
- Az óvodai és iskolai szociális segítők számos esetben prevenciós tevékenységgel, csoport-foglalkozásokkal, és egyéni beszélgetésekkel segítették a középiskolák munkáját.

- Mindannyian arról számoltak be, hogy a szakemberek jelenlétének köszönhetően sokkal gyorsabb az információáramlás a közoktatás és a szociális ellátó rendszer között. Ez egyfajta biztonságérzetet nyújt a felmerülő problémák megoldása során az intézményvezetőknek.

Javaslatok:

- Néhány iskola továbbra is szívesen venné, ha a szociális segítő magasabb óraszámában láthatná el feladatait az intézményben.
- Előadások, szakmai megbeszélések megtartása az osztályfőnökök nevelő munkájának támogatása céljából.
- Egymás munkájának kölcsönös megismerése fontos lenne a jelzőrendszer még hatékonyabb működése érdekében.
- Gyakorlati tanácsok összegyűjtése az orvosi igazolások elfogadására vonatkozóan.
- Kérdésként került megfogalmazásra a középiskolák részéről, hogy mi a teendő, ha felmerül az orvosi igazolás hamisságának lehetősége, illetve, hogy pontosan mit kell tartalmazni a diákok által bemutatott orvosi igazolásnak, jó lenne egy szakmai fórum, ahol erről tudnának beszélni.

Óvodák számára 43 db kérdőívet küldtek ki, melyből 40 db érkezett vissza.

Tapasztalatok:

- A szülőkkel való kapcsolattartás hatékony és gördülékeny.
- A gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményekkel szükség esetén megfelelően tudnak együttműködni az óvodák.
- Az óvodai-iskolai szociális segítő jelenléte, magas szintű szakmai felkészültsége, közvetítői szerepe a két intézmény között nagymértékben megkönnyíti a mindennapi feladatellátást.

Javaslatok:

- Fórumok a szociális és mentális családi problémák kezelésére.
- Interaktív programok a rászoruló gyermekek részére.
- Több szakmai és általános megbeszélés, kihangsúlyozva a változásokat.
- Személyes találkozások számának növelése egyeztetések céljából.

Az Intézmény személyi és tárgyi feltételei

Humán erőforrás - Feladatellátás személyi feltételei

Az intézményben a szakmai létszám a jogszabályoknak megfelelően biztosított. Az intézmény 2022-ben összesen 148 alkalmazotti létszámmal (szakmai tevékenységhez kapcsolódóan: 142 fő, intézményüzemeltetési tevékenység ellátásához kapcsolódóan: 6 fő) látta el feladatát.

A munkaviszonyban alkalmazottak mellett megbízási jogviszonyban foglalkoztatottak is vannak.

Tárgyi feltételek

A rendelkezésre álló helyiségek között vannak, amelyek felújítás miatt, illetve energiatakarékossági intézkedések miatt átmenetileg zárva voltak.

Az épületek berendezése, bútorzata megfelelő, a számítógéppark felújítása folyamatos. A gyermekjóléti és a családsegítő szolgáltatásban is nagy gondot fordítanak az iratanyagok kezelésére, tárolására, a jogszabályi előírásoknak megfelelően a zárható szekrényekben történik a kliensek iratanyagainak, valamint a dolgozók személyi anyagának tárolása.

2022-ben az intézmény 10.348.931.-Ft-ot fordított beruházásra. A beruházások fedezetét az intézmény költségvetése biztosította.

Az ellátottak érdekeit szolgáló egyéb tevékenységek, megvalósult programok

A járványügyi korlátozások feloldásával az intézmény 2022-ben ismét megszervezte a különböző prevenciós programokat, szabadidős közösségi rendezvényeket, melyekre nagy igény mutatkozott a gyermekek és családjaik részéről az elmúlt két évben tapasztalható bezártságot követően.

A DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja székhelyén működő befogadó játszótér lehetőséget nyújtott a prevenciós programok egy részének megszervezésére. A székhelyen a szünidei időszakban rendszeresen játszótéri prevenciós foglalkozásokat szerveztek az óvodai és iskolai szociális segítő munkatársak bevonásával. A Debrecen, Víztorony u. 11. alatt található telephelyen is megvalósultak

a nyári szünidőben a prevenció programok, melyek népszerűek voltak az ügyfeleiken kívül a közelben lakók körében is. Az eseménysorozat célja a lakótelepen élő, „csellengő” gyermekek felkutatása és bevonása a számukra hasznos és élményekkel teli programokba, melyeken összesen több mint 1.100 fő vett részt, ebből közel 900 gyermek.

Az intézmény székhelyén heti 2 alkalommal biztosítottak helyszínt, a „Mozdulj, Debrecen!” szűrővizsgálatai és egészségmegőrző programjai számára.

Adományozással kapcsolatos feladatok

Számos alkalommal történt adományozás a nehéz sorsú gyermekek, családok részére 2022-ben is, a Debreceni Karitatív Testület támogatásával. **1.213 család** részesült adományban, **13 család** „krízis tűzifát” kapott.

Nemzetközi együttműködési lehetőségek

Az ENSZ Gyermekalapja, az UNICEF az Önkormányzattal 2022. december 5-én kötött együttműködési megállapodása szerint 2022. december 15. és 2023. december 5. közötti időszakban négy szervezet munkájának támogatásával hozzájárul a menekült gyermekek egészségügyi, az oktatás és gyermekvédelem területén történő megsegítéséhez. A támogatásban részesülő szervezetek a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja mellett a Debreceni Alapellátási és Egészségfejlesztési Intézet, a Dorkász Segélyszervezet, valamint az EU-Roma Országos Egyesület. Az intézmény egy mobil team létrehozásával szolgáltatásai széles palettáját biztosítja a menekült családok számára a DORKÁSZ Befogadó Központban, valamint a Pósa Utcai Községi Házban. A mobil teamben magas szintű szakmai tapasztalattal rendelkező családsegítők, mediátorok, óvodai és iskolai szociális szakemberek segítik a családokat, gyermekeket, lelki-mentális segítségnyújtást végeznek, valamint a szociális munka módszereit alkalmazva támogatják a gyermekek testi, lelki egészségének, és családban történő nevelésének fenntartását.

Tapasztalatok, változások

Az intézmény feladatellátását a járványügyi veszélyhelyzet és az **orosz-ukrán háborús konfliktus** társadalmi és gazdasági következményei jelentős mértékben befolyásolták. A háziorvosok, házi gyermekorvosok tekintetében mutatkozik pozitív irányú változás a jelzések delegálása vonatkozásában, azonban az intézmény működésével, feladatellátásával, valamint kompetenciaháttérrel nem rendelkeznek teljes körű ismerettel.

2022. január 1. napjától a **fogyatékoságügyi tanácsadást** kötelező feladatként, megyei szinten, Hajdú-Bihar Vármegye területén a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja biztosítja 2 fő fogyatékoságügyi tanácsadó személyében. A fogyatékoságügyi tanácsadás szolgáltatás jogszabályi alapjainak megteremtésével a szolgáltatás beépült a család- és gyermekjóléti szolgáltatásba. A fogyatékoságügyi tanácsadók intézménybe történő integrálása zökkenőmentes volt, melyet megalapozott az, hogy ezt megelőzően a Montázs projekt keretében végezték feladataikat. A szolgáltatás biztosításához kapcsolódóan a munkavállalók a klienseknek nyújtott tanácsadás mellett rendszeresen szerveztek szemléletformáló foglalkozásokat a köznevelési intézmények számára, valamint belső továbbképzés keretében tréningeket az intézmény szakemberei részére.

Jövőbeli tervek, javaslatok

Az intézmény 2023. évi működését nagyban meghatározza, hogy a DMJV Gyermekvédelmi Intézményében meghívásos pályázat keretében külső férőhelyeket alakítottak ki. A családok átmeneti otthonaihoz kapcsolódó külső férőhelyek a lakhatási problémával küzdő családok számára biztosítanak hosszabb távú, lépcsős lakhatást. A külső férőhelyek működéséhez szükséges adminisztrációs feladatok intézmény általi előkészítésére, egy részének elvégzésére már a 2022. év végén sor került. A szakmai munka ebben az egységben az engedélyeztetési eljárást követően kezdődhet meg.

A lakosság körében jelentkező problémák komplex kezelése az egyes szolgáltatások, ellátástípusok egymásra épülésével, integrációjával valósulhat meg. A Debrecenben működő szociális ellátórendszer rugalmas fejlesztése érdekében az Önkormányzat a **184/2022. (IX. 15.) számú határozatában rendelkezett a családsegítést és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó intézmények átszervezéséről**. Ennek értelmében 2023. január 1. napjával a DMJV Gyermekvédelmi Intézménye

(4032 Debrecen, Böszörményi út 68.) beolvadás útján egyesült a DMJV Család- és Gyermekjóléti Központjával.

A család- és gyermekjóléti központ által biztosított szolgáltatások kiegészülve az átmeneti gondozás nyújtotta segítségnyújtással valóban komplex lehetőséget biztosítanak egy biztonságos, speciális védőhálót alkotva az átmenetileg nehéz élethelyzetbe került debreceni családok számára. Az összevonás után a folyamatos munkaerőhiány is enyhülhet a különböző munkakörben dolgozó, de azonos végzettséggel rendelkező szakemberek munkakörök közötti átjárhatósága révén. Az intézményi átszálláshoz kapcsolódó gazdasági, humán-erőforrás területén szükséges intézkedések, adminisztrációs feladatok megszervezése, lebonyolítása már 2022 november hónapban megkezdődtek.

Új szakmai kihívást jelent az intézmény számára a szünidei gyermekfelügyelet megszervezése a tanítási szünetek ideje alatt. A feladatellátást az óvodai és iskolai szociális segítők bevonásával tervezik megvalósítani. Digitális társadalmunk elvárásaihoz igazodva, a szülők online jelentkezéséhez szükséges honlap-fejlesztés már 2023 év elején megtörtént. Az intézmény a 2023. évben a Debreceni Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben biztosítja majd a szünidei gyermekfelügyeletet. A feladat professzionális ellátásához szükséges jó együttműködést kialakítani a helyszínt biztosító közoktatási intézmény, valamint az étkeztetésben közreműködő DIM munkatársaival, akikkel több egyeztetésre, konzultációra is sor került.

4.2. Debrecen Megyei Jogú Város Gyermekvédelmi Intézménye

(a továbbiakban: Gyermekvédelmi Intézmény)

Székhely: 4032 Debrecen, Böszörményi út 68.

Telephely: 4026 Debrecen, Mester u. 30.

A költségvetési szerv működési köre:

Az intézmény gyermekjóléti alapellátás keretében, **gyermekek átmeneti gondozását végzi, gyermekek átmeneti otthonában és családok átmeneti otthonában**, Debrecen Megyei Jogú Város közigazgatási területén, valamint **gyermekek alternatív napközbeni ellátása** keretében, szabadidős és prevenciós szolgáltatásokat nyújtott.

Az ellátandó célcsoport és az ellátandó terület jellemzői:

Az intézmény átmeneti gondozást biztosított a **gyermekek átmeneti otthonában és családok átmeneti otthonában** Debrecen közigazgatási területén a 3-18 éves gyermekek számára a törvényben rögzített teljes körű ellátást a szülő, vagy törvényes képviselő akadályoztatása esetén. A gyerekek többnyire különböző magatartásproblémák, a család működési zavarai, a szülők betegsége, a család lakhatásának átmeneti megoldatlansága miatt kerültek az intézménybe.

A családok átmeneti otthonaiban az otthontalanná vált szülő kérelmére történik az elhelyezés. Elhelyezhető a gyermek és a szülő, valamint legfeljebb 21. életévének betöltéséig vagy – ha tanulói jogviszonyban, hallgatói jogviszonyban, vagy felnőttképzési jogviszonyban áll - legfeljebb 24. életévé betöltéséig a gyermek nagykorú testvére, feltéve, hogy elhelyezés hiányában lakhatását nem tudnák biztosítani. Az ellátást igénybevevők között sok az egyszülős család.

A gyermekek alternatív napközbeni ellátását szünidei napközbeni gyermekfelügyelet formájában debreceni illetőségű, 6-14 év közötti, általános iskolás gyermekek vehetik igénybe, akinek a napközbeni felügyeletét a szülő az iskolai szünetek időtartamában nem tudja másképpen megoldani, vagy akik számára ez szociális helyzetük miatt indokolt.

Az intézmény által nyújtott szolgáltatások bemutatása

A DMJV Gyermekvédelmi Intézménye a Gyvt. 45. §-a alapján a gyermekjóléti alapellátás keretében gyermekek átmeneti gondozását végezte a Gyvt. 50. § szerinti gyermekek átmeneti otthonában és az 51. § szerinti családok átmeneti otthonában. A Gyvt. 41. §-a alapján alternatív napközbeni ellátás keretében szabadidős és prevenciós szolgáltatásokat nyújtott.

Férőhelyek száma:

- Gyermekek Átmeneti Otthona: 9 fő
- Családok Átmeneti Otthona (4026 Debrecen, Mester u. 30.): 26 fő – 6 szoba

- Családok Átmeneti Otthona (4032 Debrecen, Böszörményi út 68.): 34 fő – 5 lakás

Gyermekek Átmeneti Otthona

A gyermekek átmeneti otthonában azok a családban élő, de akutan rászoruló gyermekek helyezhetők el ideiglenes jelleggel, akik átmenetileg ellátás és felügyelet nélkül maradnak, vagy elhelyezés hiányában ezek nélkül maradnának, valamint akiknek ellátása a család életvezetési nehézségei miatt veszélyeztetett. A teljes körű ellátás keretében a gyermekek számára az alábbi szolgáltatások biztosítottak: lakhatási lehetőség, napi ötszöri étkezés, megfelelő ruházat, a személyes higiéniához szükséges feltételek, zsebpénz, tanulási, korrepetálási lehetőség, kapcsolattartás a szülővel, szabadidő hasznos eltöltése, szükség esetén pszichológiai segítség.

2022-ben a gyermekek átmeneti otthonában 18 gyermek részesült gondozásban, ebből 8 gyermek gondozási folyamata 2021-ben kezdődött, 10 gyermek 2022-ben vált az otthon lakójává. Az ellátott gyerekek közül három gyermek 2 éven belül másodjára került vissza átmeneti gondozásba, erről a jogszabály szerint az illetékes hatóságok értesítése megtörtént. A beköltözőknek többnyire a gyermekjóléti szolgálat – és központ szakemberei nyújtottak információt az átmeneti otthonba való beköltözés lehetőségéről.

Átmeneti gondozást igénybe vevő gyermekek bekerülésének okai 2022. évben	Problémával érintett gyermekek száma
Szülők életvezetési problémái	11
Elégtelen lakáskörülmények	9
Szülő szenvedélybetegsége	7
Gyermek magatartási problémái	7
Szülő hajléktalanná válása	5
Családi konfliktus	4
Bántalmazás - fizikai, lelki	3

2022-ben a gyermekek ellátását elsősorban a család lakhatással kapcsolatos problémái tették indokolttá. A szülők vagy a gyermekek hajléktalanná váltak, vagy olyan lakáskörülményekkel rendelkeztek, amelyek gyermeknevelésre nem voltak alkalmasak. Nőtt azoknak a szülőknek a száma, akik valamilyen függőségben szenvedtek, ám szenvedélybetegségüket általában negálták.

Tárgyévben az intézmény 12 fő lány és 6 fő fiú gyermek ellátását biztosította. Az összes ellátott gyermek közül 1 fő óvodás, 16 fő általános iskolás, és 1 fő gimnazista volt; 6 fő hátrányos helyzetű, 12 fő halmozottan hátrányos helyzetű gyermek átmeneti ellátását biztosította az otthon. 17 gyermek esetében hatósági gyermekvédelmi intézkedés, védelembé vétel elrendelésére is sor került.

A legjellemzőbb veszélyeztető tényezők: anyagi ellehetetlenülés, a munkalehetőség hiánya, a szülői minta és szülői kompetencia hiánya, alulszocializáltság, deviáns családi minták, következetlen, elhanyagoló nevelés, a szülő gyermeket veszélyeztető magatartásformái.

A gyermekek átmeneti otthonában történő elhelyezést 2022-ben 15 esetben a szülő, 3 esetben a gyermek saját jogán kérte. A 3 saját jogán beköltözött gyermek bántalmazás miatt kérte az ellátást, és az óvodai- és iskolai szociális segítők közvetítésével kerültek az intézménybe. A rendőrségi és a hatósági eljárást követően mindhárom gyermek szakellátásba került. Az átmeneti gondozásból kikerültek száma 2022-ben 14 fő volt.

Az otthonból kikerült gyermekek száma és megoszlása a kikerülés helye szerint 2017 és 2022 között						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kiköltözött gyermekek száma	24	15	23	13	17	14
Szüleihez visszakérült	18	6	14	6	8	7
<i>Ebből családok átmeneti otthonába költözött</i>				3	4	2
Szakellátásba került	4	7	5	4	4	3
Nagykorúvá vált	0	0	0	0	0	0

Más hozzátartozóhoz került (családba fogadás)	2	2	4	0	1	2
---	---	---	---	---	---	---

A fenti adatok alapján látható, hogy a korábban megfogalmazott cél, – hogy a gyermekek a későbbiekben családjukban folytathassák az életüket – az elmúlt évek során egyre pozitívabb eredményeket mutat. Csökkent a gyermekek átmeneti otthonából a szakellátásba kerülő gyermekek száma. A családok egy részének a családok átmeneti otthonai nyújtottak megoldást.

Az átmeneti gondozásban töltött hónapok szerinti megoszlás az átmeneti gondozásból kikerülő gyermek esetében						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kiköltözött gyermek száma	24	15	23	18	17	14
0-1 hónap	8	4	11	6	8	4
2-6 hónap	11	8	8	9	5	6
7-12 hónap	4	2	4	3	3	4
1-2 év	1	1	0	0	1	0

Az otthon átmeneti jellege továbbra is jól érvényesül. A gyermekek többsége fél évnél kevesebb időt tölt átmeneti gondozásban. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a gyerekeknél az átmeneti gondozás rövidebb időszakaiban még nem alakulnak ki hospitalizációs ártalmak. A pár hónapos gondozási folyamat alatt a gyerekek nagyon jól beilleszkednek, együttműködnek és bizakodók. A szülővel kötött konkrét tervekkel, célokkal és hatékony, gyors krízisintervencióval sikeresen megszüntethető az átmeneti gondozás.

Gondozási napok és férőhely kihasználtság			
	2020	2021	2022
Gondozási napok száma	1676	1662	2210
Férőhelyek kihasználtsága %-ban	51,02%	51,02%	67,27%
Ellátást igénybe vevők száma	18 fő	17 fő	14 fő

A kihasználtságot a **gondozási napok** számának alakulása mutatja meg. Ez 2022-ben 2210 nap volt, ami 67,27%-os kihasználtságot jelent. A korábbi évekhez hasonlítva jelentősen nőtt ez az arány annak ellenére, hogy a gyermekszám a korábinál alacsonyabb volt.

8 gyermek esetében a 2021-ben megkezdett átmeneti gondozás 2022-ben is folytatódott, így az év első felében szinte teljes létszámmal működött az otthon. A beköltözött gyerekszámhoz képest nagy volt a kiköltözések aránya, 2022-ben a kiköltözött gyermekek száma 14 fő volt.

A tapasztalat az, hogy a gondozott gyermekek közül sokan a bekerüléskor a nehéz szociális és családi helyzetük miatt egészségileg és pszichésen terheltek. Nagyon sok gyereknél jelentkeztek mentális zavarok, antiszociális viselkedés, pszichés fejlődési zavar, súlyos figyelem- és magatartásszabályozási zavar. Több gyermek már a beköltözéskor gyógyszeres kezelés alatt állt. Több olyan eset is volt, amikor a szülők a gyermek rendszeres pszichés és gyógyszeres kezelését elhanyagolták, ezért a gyermek viselkedése rapszodikus és kiszámíthatatlan volt. Egy gyermeket a tavalyi év során a gyermekek átmeneti otthonából az OMSZ beszállított a DEKK Gyermek- és Ifjúságpszichiátriai Osztályra. A gyermek több napig pszichiátriai kezelés alatt állt.

Nehézséget jelentett az elmúlt évben, hogy a hátrányos helyzetű, tanyavilágban élő gyermekek a pandémia időszakában az online oktatás alatt lemaradtak, nagyon nagy iskolai hiányosságaik keletkeztek. A tanórákon rossz eredményeket szereztek, nem voltak sikerélményeik, magatartásukkal folyamatosan baj volt. A problémák megoldása érdekében az otthonban két pszichológus munkatárs biztosított segítséget a gyermekek, és szükség esetén a szülők számára is. A tanulásban a Láthatatlan Iskola 6 mentora 6 gyermek számára nyújtott összesen 33 alkalommal segítséget. A szervezet mentorai egy-egy gyermek számára folyamatosan, heti rendszerességgel biztosították az együtt tanulás lehetőségét. Az otthonban töltött időszak alatt az itt élő gyermekek tanulmányi eredménye javult.

a) Családok Átmeneti Otthona (Mester u. 30.)

A családok átmeneti otthona alapvető feladata szerint – a fenntartó és működtető által szabályozott felvételi előírások alapján – befogadja és elhelyezi az otthontalanná vált családok gyermekeit, szüleit, részükre éjszakai, nappali tartózkodásra, személyi tisztálkodásra, étkezésre, közös családi együttlétre szolgáló helyiségeket biztosít. Befogadja a válsághelyzetben lévő bántalmazott vagy várandós anyákat és gyermekeiket, a szülészetről kikerült anyát és gyermekét.

A Családok Átmeneti Otthona Mester u. 30. alatt működő telephelyén 26 férőhely áll rendelkezésre. A családok elhelyezését hat szoba, egy közös helyiség a szabadidő eltöltéséhez, közös konyha, két fürdőszoba és egy mosókonyha, valamint mellékhelyiségek szolgálják. A kollégák számára különálló iroda áll rendelkezésre. A gyermekek számára lekerített, játékokkal felszerelt udvarrész biztosítja a mozgási lehetőséget.

A szakmai munka célja a krízishelyzetbe került, lakhatási gondokkal küzdő családok számára a lakhatás megállapodásban rögzített időre történő biztosítása.

Az otthon a gyermek számára *szükség szerinti ellátást* nyújt, a szülő (nagykorú testvér), illetve a szociális válsághelyzetben lévő várandós anya (és esetleg annak élettársa) számára pedig biztosítja az életvitelszerű tartózkodás lehetőségét. Az átmeneti gondozás elsődlegesen szolgáltató jellegű ellátás, a szülő kérésére és beleegyezésével valósul meg, és a krízishelyzet megoldásának idejére korlátozódik. Lehetőséget nyújt a szülőnek arra, hogy – a rendelkezésre álló segítő szolgáltatások igénybevételével – rendezze problémáit, és a kikerülést követően alkalmassá váljon az önálló életvitelre, a család egyben tartására.

2022-ben 16 család jelentkezett személyesen az ellátás igénybevételére. Azonnali elhelyezéssel üres férőhely függvényében 5 család költözött az otthonba, mely 6 felnőttet és 10 gyermeket érintett. 1 család családok átmeneti otthonából, 2 család albérletből, 1 család hozzátartozótól érkezett, valamint egy ukrán menekült család is ideiglenes elhelyezést kapott. Kríziselhelyezésre egy alkalommal került sor, valamint egy várandós anya elhelyezésére volt szükség.

Az ellátást igénybe vevők bekerülésének okai: a szülők lakhatási problémái, hajléktalanná válás (16), azonnali ellátás nyújtását igénylő krízishelyzet (3), valamint egyéb okok (5). Összeségében 11 család (16 szülő), 24 gyermek (ebből 1 fő fiatal felnőtt) vette igénybe a szolgáltatást. A gyermekek 29%-a 3 év alatti, 55%-a 6-14 év közötti, 8%-a 14-18 év közötti, 8%-a pedig nagykorú volt. A gyermekek közül 1 fő volt óvodás, 14 fő általános iskolás, 1 fő középfokú intézményben, 1 fő fiatal felnőtt felsőoktatásban tanult, míg a védelembe vett gyermekek száma 9 fő. A hátrányos helyzetű gyermekek 5 fő, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma 12 fő volt.

Az otthonban élő 16 felnőtt közül 7 fő rendelkezett jövedelemmel: 3 lakó folyamatos munkaviszonyban dolgozott, 4 édesanya GYES-ben, egy GYET-ben részesült. Alkalmi munka, egyszerűsített foglalkoztatás keretében 6 szülőt foglalkoztattak.

Az otthonból 5 család, összesen 20 fő költözött ki, melyből 3 család másik családok átmeneti otthonába, 1 család rokonokhoz költözött, az ukrán családot a Debrecen-Bánki Református Egyházközség fogadta be.

Az átmeneti gondozásban töltött hónapok szerinti megoszlás az átmeneti gondozásból kikerülő családok esetében					
Gondozásban eltöltött idő:	1-2 hó	5-6 hó	12 hó	16-18 hó	24 hó
Családok száma:	2 család	3 család	1 család	3 család	2 család
Gyermekek száma:	3 gyermek	8 gyermek	5 gyermek	5 gyermek	4 gyermek

A kiköltözött családok – az ukrán család kivételével – mindannyian kitöltötték az otthonban igénybe vehető ellátási idő teljes időtartamát, amely 2 család esetében tovább hosszabbodott a gyermekek oktatási intézménybe való járása miatt az adott tanév befejezéséig.

Gondozási napok és férőhely kihasználtság:			
	2020	2021	2022
Gondozási napok száma	6029	8137	7775
Férőhelyek kihasználtsága %-ban	63,3 %	85,7 %	78,3 %
Ellátást igénybe vevők száma	58 fő	49 fő	40 fő

A szervezeti egység férőhely-kihasználtsága az előző évhez viszonyítva kisebb csökkenést mutat, aminek legfőbb oka, hogy az újonnan beköltöző családok már a korábbinál kisebbek, így csökkent az ellátást igénybe vevők száma. A családok számára az otthonban két pszichológus, valamint egy fejlesztő pedagógus munkatárs biztosított segítséget a gyermekek és a szülők számára. A tanulásban a Láthatatlan Iskola 10 mentora 12 gyermek számára nyújtott összesen 86 alkalommal segítséget. A szervezet mentorai egy-egy gyermek számára folyamatosan, heti rendszerességgel biztosították az együtt tanulás lehetőségét.

b) Családok Átmeneti Otthona (Böszörményi út 68.)

A családok átmeneti otthona a Böszörményi úti telephelyen 5 lakást magába foglaló önálló szakmai szervezeti egység, amely 34 férőhellyel működik. A lakások a Böszörményi út 68. alatt működő társasház 1., 2. és 3. emeletén találhatók. 2 db, 79 m²-es 3 szobás lakásban 8-8 fő, 3 db, 59 m²-es 2 szobás lakásban 6-6 fő helyezhető el.

A családok átmeneti otthona szolgáltatásait olyan debreceni illetőségű családok vehetik igénybe, melyek a lakhatás elvesztése, szociális krízis, adósság felhalmozódás, átmeneti ellehetetlenülés, családi krízis, bántalmazás miatt keresnek menedéket. Az otthon a gyermek számára *szükség szerinti ellátást* nyújt, a szülő (nagykorú testvér), illetve a szociális válsághelyzetben lévő várandós anya (és esetleg annak élettársa) számára pedig biztosítja az életvitelszerű tartózkodás lehetőségét. A szülő munkavégzése, egyéb indokolt távolléte, akadályoztatása esetén a családok átmeneti otthona segítséget nyújt a szülőnek gyermeke ellátásában, illetve segíti a szülőt a gyermek napközbeni ellátáshoz való hozzájutásában. Az átmeneti gondozás elsődlegesen szolgáltató jellegű ellátás, a szülő kérésére és beleegyezésével valósul meg, és a krízishelyzet megoldásának idejére korlátozódik. Lehetőséget nyújt a szülőnek arra, hogy – a rendelkezésre álló segítő szolgáltatások igénybevételével – rendezze problémáit, és a kikerülést követően alkalmassá váljon az önálló életvitelre, a család egyben tartására.

A Böszörményi út 68. alatt működő otthonban folyó szociális segítő munka speciális jellegű, mivel a családok számára egy társasházi közösségben, önálló lakásokban, a szakemberektől fizikailag távolabb biztosít lakhatást. Ez a fizikai távollét ugyanakkor nagyobb önállóságot is nyújt a családok számára.

2022-ben 23 család, összesen 92 fő jelentkezett személyesen az ellátás igénybevételére. Az év során 5 család, 13 gyermek és 9 felnőtt költözött az otthonba. 1 család albérletből, 4 család családok átmeneti otthonából érkezett. A bekerülés okai: a szülők lakhatási problémái, hajléktalanná válás (30), családi konfliktus (6), szülők életvezetési problémái (2), szülők szenvedélybetegsége (2), az elégtelen lakhatási körülmények (2) szerepeltek.

Az otthon 46 főnek nyújtott átmeneti gondozást: 10 családban 28 gyermek, 2 nagykorú gyermek és 15 felnőtt élt. A gyermekek 20 %-a 3 év alatti, 6%-a 3-6 év közötti, 50%-a 6-14 év közötti, 17%-a 14-18 év közötti, 7%-a nagykorú volt.

A védelembe vett gyermekek száma 2 fő volt. Védelembe vételi eljárás zajlik 4 gyermek esetében, a nevelőapa-édesapa bántalmazó magatartása miatt. A hátrányos helyzetű gyermekek száma 13 fő, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek nem volt.

Az otthonban élő 15 felnőtt közül 10 fő rendelkezett jövedelemmel: 7 lakó folyamatos munkaviszonyban dolgozott, 2 édesanya GYES-ben, egy GYET-ben részesült. Alkalmi munka, egyszerűsített foglalkoztatás keretében 4 szülőt foglalkoztattak. A családok átmeneti otthonában gondozott családok lakhatásukért rendszeresen fizették a személyi térítési díjat. 2022-ben 2 család kérte a személyi térítési díj csökkentését az Egészségügyi és Szociális Bizottságtól. Mindkét esetben jelentős mértékben csökkent a térítési díjösszege, amely megkönnyítette számukra a gyermekek

ellátását. A szülők alacsony jövedelme miatt a szükség szerinti ellátás körében az intézmény bébiételt, tápszert, gyógyszert, pelenkát, ruhaneműt, a gyermekek számára bérletet, a szülők számára közlekedési jegyet biztosított, amennyiben ez szükségessé vált.

Az otthonból 2022 során összesen 5 család, 24 fő költözött ki: 3 család albérletbe, 2 család családok átmeneti otthonába.

Az átmeneti gondozásban töltött hónapok szerinti megoszlás az átmeneti gondozásból kikerülő családok esetében					
Gondozásban eltöltött idő	1-2 hó	5-6 hó	12 hó	16-18 hó	24 hó
Családok, gyermekek száma	-	1 család 13 gyermek	-	4 család 10 + 1 gyermek	1 család 6 gyermek

A családok többsége a törvényben meghatározott maximális időt tölti átmeneti gondozásban, mivel nincs lehetőségük önálló lakhatás biztosítására. 2022-ben a házirend súlyos megsértése miatt 1 szülő átmeneti gondozása szűnt meg.

Gondozási napok és férőhely kihasználtság			
	2020	2021	2022
Gondozási napok száma	7778	9573	7551
Férőhelyek kihasználtsága %-ban	62 %	66 %	60 %
Ellátást igénybe vevők száma:	49 fő	31 fő	46 fő

Az otthonban kis mértékben csökkent a kihasználtság, mivel a kiköltöző nagylétszámú családok helyét kisebb, 3-4 fős családok vették át.

2022-ben az otthonban két kisfiú és egy édesanya részesült pszichológiai megsegítésben. A fejlesztő pedagógussal 8 gyermek heti rendszerességgel találkozott. Az intézmény dolgozói korrepetáltak, és hétvégeken is rendszeresen tanultak a gyerekekkel. A tanulásban a Láthatatlan Iskola 8 mentora 8 gyermek számára nyújtott összesen 53 alkalommal segítséget. A szervezet mentorai egy-egy gyermek számára folyamatosan, heti rendszerességgel biztosították az együtt tanulás lehetőségét.

Az intézmény 2008 óta vesz részt a Magyar Élelmiszerbank Egyesület élelmiszermentő programjában. Ennek keretében három cég: a TESCO-GLOBAL Áruházak Kft., a Foodpanda, valamint a KFC által felajánlott élelmiszerek felhasználása és kiosztása történik hétköznapi napokon napi rendszerességgel mindhárom szervezeti egységben. A Magyar Élelmiszerbank Egyesület „Édesszáj” pályázata a gyermeknap és a szünidei programok támogatását szolgálta.

A Schaeffler Debrecen FAG Magyarország Ipari Kft. ruhaadománnyal, az NI Hungary Kft. karácsonyi ajándékokkal, a Pálma Étterem élelmiszerrel, a DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye Varga Utcai Tagintézménye játékokkal, a Debreceni Karitatív Testület ruhaneművel támogatta az otthonokban élő gyermekeket.

c) A gyermekek alternatív napközbeni ellátása

A gyermekek alternatív napközbeni ellátása keretében a DMJV Gyermekvédelmi Intézménye az iskolai szünidő (tavaszi, nyári, őszi, téli) alatt gyermekfelügyeletet biztosított az arra rászoruló családok általános iskolás gyermekei számára.

A gyermekek alternatív napközbeni ellátásának célja, hogy általános iskolás korú gyermekek számára olyan szabadidős programokat kínáljon, amelyek biztonságos, gyermekbarát környezetben biztosítják a gyermekek napközbeni felügyeletét szünidőkből. A gyermekek alternatív napközbeni ellátását szünidei napközbeni gyermekfelügyelet formájában debreceni illetőségű, 6-14 év közötti, általános iskolás gyermekek vehetik igénybe. Igénybevétele önkéntes, a jelentkezéshez a szülő által kitöltött kérelem benyújtása szükséges, a jelentkezés online felületen zajlik.

DMJV Gyermekvédelmi Intézménye 2013 óta szervezte Debrecen város nyári szünidei napközbeni gyermekfelügyeletét. A korábbi évekhez hasonlóan a szünidei gyermekfelügyeletet 2022-ben is

valamennyi, debreceni lakóhellyel rendelkező általános iskolás gyermek igénybe vehette, akinek a napközbeni felügyeletét a szülő nem tudta másképpen megoldani. A szünidei gyermekfelügyelet a tanítási szünetek munkanapjain 8.00-16.00-ig vehető igénybe, reggel 7.00-8.00-ig és délután 16.00-17.00-ig, igény szerint az intézmény ügyeletet biztosít a gyermekek számára. A napi háromszori étkezés kötelező minden résztvevő tanuló számára.

A tavaszi szünidei napközbeni gyermekfelügyelet összesen 2 munkanapot érintett, a résztvevő gyermekek száma összesen 39 fő nagyobb része alsó tagozatos volt. A programok 2 fő pedagógus, 1 fő gyógypedagógus asszisztens, 1 fő egészségügyi szakember foglalkoztatásával valósultak meg, a gyermekfelügyeletet 1 fő koordinálta. A tavaszi szünidei gyermekfelügyelet programjai: húsvéti kézműves foglalkozás, tojáskeresés, játszóház, ugráló vár trambulinnal, kiütő, sorversenyek.

A nyári szünidei gyermekfelügyelet helyszíne a Debreceni Ibolya Utcai Általános Iskola (4027 Debrecen, Ibolya utca 3.) volt. Az iskola infrastruktúrája ideális helyszínnek bizonyult (tornaterem, sportpályák, árnyas, biztonságos udvar).

A nyári napközbeni gyermekfelügyelet 2022. július 01. és augusztus 19. között zajlott, szoros együttműködéssel a helyszínt biztosító oktatási intézménnyel, a Debreceni Tankerületi Központ képviselőivel, a Debreceni Karitatív Testülettel, a DIM munkatársaival, élelmezésszervezőivel és a programokat biztosító résztvevőkkel. 30 általános iskolából összesen 291 gyermek jelentkezett, ebből 237 alsó tagozatos tanuló, és 54 felső tagozatos tanuló volt. A gyermekek heti rendszerességgel 6-8 csoportban vehettek részt a programokban.

A gyermekfelügyelet lebonyolítását 2 fő koordinálta. 32 fő pedagógus csoportvezetőként vett részt a munkában. Ezen kívül 4 gyógypedagógus és 4 gyógypedagógiai asszisztens segítette a fogyatékkal élő, autista, magatartászavarral küzdő gyermekek beilleszkedését. Minden héten egy egészségügyi végzettséggel rendelkező szakember látta el az elsősegélynyújtással kapcsolatos feladatokat. A csoportvezető pedagógusok munkáját júliusban 20, augusztusban 10 diákmunkás segítette. 40 közösségi szolgálatot ellátó középiskolás, 21 egyetemi hallgató közösségi pedagógiai gyakorlat során, és 11 fő önkéntes közreműködött, a megvalósításában 30 szervezet vett részt.

A nyári szünidei gyermekfelügyelet programjai tematikus rendben zajlottak: középkori napok, népi mesterségek és hagyományörzés, környezetvédelem és újrahasznosítás, retro nap stb. A sport és az egészséges életmód népszerűsítése keretében a gyerekek az alábbi programokon vehettek részt: karate bemutató, extrém kerékpáros bemutató és ügyességi foglalkozás, interaktív kosárlabda, combi sport aréna és buborék foci bajnokság. Ezen kívül rendszeresen volt kiütő, számháború, ping-pong és focibajnokság, valamint csapatépítő játékok és kézműves foglalkozások. Táncoktatók flashmobbal és hip-hop táncoktatással, a Koós Károly Művészeti Szakgimnázium oktatói és diákjai tánctanítással voltak jelen. Az Aquamanó-Party zenés interaktív gyerekprogramjai a nyár folyamán négy alkalommal főként a kisebb korosztályt mozgatták meg. A Méliusz Juhász Péter Központi Könyvtárba és két fiókkönyvtárba - a Libakerti Fiókkönyvtárba és az Újkerti Fiókkönyvtár és Közösségi térbe - heti rendszerességgel látogattak el a gyerekek.

A programok összeállításában az intézményen kívül szerepet vállalt a Debreceni Karitatív Testület. Segítő munkájuknak köszönhetően a gyermekek ellátogattak az Állatkertbe és az újonnan átadott Sziget-kék játszótérre.

Az **őszi szünidei gyermekfelügyeletet** a 368/2022. (IX. 29.) Korm. rendelet értelmében nem szervezhették meg.

A téli szünidei gyermekfelügyelet 2022. december 22 – 2023. január 6. között valósult meg, amely összesen 11 munkanapot érintett, a szolgáltatás helyszíne a DMJV Család- és Gyermejkölési Központja székhelye volt. A téli szünidei gyermekfelügyeletre összesen 30 gyermek jelentkezett.

A szolgáltatás lebonyolításába hetente 1 fő pedagógus, 1 fő egészségügyi szakember kapcsolódott be, a gyermekfelügyeletet 1 fő koordinálta. A szünidei gyermekfelügyeletben aktívan közreműködtek az óvodai és iskolai szociális segítő szakemberek, akik a gyermekek életkori sajátosságait figyelembe véve különböző csoportfoglalkozásokat, alternatívákat dolgoztak ki. A programok egy része a karácsonyi ünnepkör jegyében zajlott. A Magyar Református Szeretetszolgálat játszóházat rendezett, a természetjáró közreműködésével két foglalkozás valósult meg. A DAEFI képviselői prevenciós és fejlesztő foglalkozásokat tartottak. A résztvevő gyermekek számára az intézmény udvarán, játszótérén és sportpályáján lehetőség volt mozgásos játékok, sporttevékenységek végzésére.

Azonnali megoldást igénylő helyzetben lévő személyek elhelyezése

Az Önkormányzat Közgyűlésének a 304/2017. (XII. 14.) határozata két lakást biztosított az azonnali megoldást igénylő helyzetben lévő személyek elhelyezésére a Böszörményi út 68. alatt. 2022-ben a krízislakásokban 2 fő elhelyezéséről gondoskodtak. A rászorulókat egy hónapot töltötték a lakásban, az itt tartózkodásuk alatt a munkatársak szorosan együttműködtek DMJV Család- és Gyermekjóléti Központjával. A kollégák az adminisztrációs feladatokon túl szociális segítő munkát is végeztek, mentálhigiénés segítséget nyújtottak a nehéz élethelyzetbe került lakóknak.

Az intézmény személyi és tárgyi feltételei

2022-ben 27,5 álláshely állt az intézmény rendelkezésére. 2022. március 17-ét követően az intézményvezetői feladatokat a Szervezeti Működési Szabályzat V. 3.1 pontja alapján az intézményvezető-helyettes látta el. 2022 márciusától az alternatív napközbeni gyermekfelügyelet ellátására 1,5 fő álláshely állt rendelkezésre, melyet egy fő nevelőként és egy fő napi négy órában ügyintézőként töltött be.

2022-ben megvalósított felújítások, beruházások és költségeik:

A DMJV Gyermekvédelmi Intézménye működő egységeiben 2022-ben nem történtek felújítások. A DIM közreműködésével állagmegóvást célzó munkák zajlottak.

A Böszörményi út 68. alatt és a Mester utca 30. alatt található családok átmeneti otthonában több helyiség tisztasági festésére (szobák, hátsó fürdőszoba) volt lehetőség. Az intézmény beruházásokra összesen 2.096.000.- Ft-ot fordított.

Az alternatív napközbeni felügyelet nyári szünidei programjainak lebonyolítására felhasznált dologi kiadások összege 2.659.009.- Ft, melyből többek között sporteszközök, kül- és beltéri játékok, kézműves alapanyagok beszerzése történt meg. A nyári gyermekfelügyelet teljes költsége 10.517.221.- Ft volt.

Jogok érvényesülése, panaszok száma

Az intézményben Érdekképviselői Fórum működik, amely biztosítja az otthon lakói számára érdekeik és jogaik megfelelő képviseletét. A szervezeti egységek házirendjeiben 2021-ben történt változtatásokat az Érdekképviselői Fórum 2021. október 18-án hagyta jóvá. A változtatásokat az intézmény otthonaiban korábban történt bántalmazások tették szükségessé. A változtatások eredményeként a felmerülő problémák megoldása zökkenőmentesebbé vált. Az intézménybe sem szóban, sem írásban nem érkezett panasz. Az ellátottjogi-, valamint a gyermekjogi képviselő neve és elérhetősége mindhárom szervezeti egységben elérhető a lakók számára.

A munkatársak továbbképzése

A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi tevékenységet végző szakemberek továbbképzési kötelezettségét az 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 92/D. § - a szabályozza, a részletes szabályokat a hatályos 9/2000. (VIII. 4.) SzCsM rendelet tartalmazza.

A 2022. évi Szociális Továbbképzési Terv összeállítására a dolgozókkal és a Közalkalmazotti Tanáccsal történt előzetes egyeztetés alapján került sor. Szociális továbbképzések keretében 1 fő kivételével minden munkatárs teljesítette a továbbképzésre vonatkozó kötelezettségét.

Pályázatok

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma az emberkereskedelem elleni nemzeti stratégia II.1.10. pontjában foglaltaknak megfelelően hazai erőforrást biztosított 2021-ben a családok átmeneti otthonai külső férőhelyei kapacitásának bővítésére. A felújítás és az eszközbeszerzés a Debreceni Cívis Ház Zrt. és a DIM koordinációjával valósult meg, amelyhez a meghívásos pályázaton elnyert keretösszeg, 50.309.466.- Ft nyújtott fedezetet.

„Külső férőhelyen az a család helyezhető el, akik esetében nincs szükség a folyamatos munkarend keretén belül biztosított szakmai segítségre és a családok átmeneti otthona szakmai munkatársai külső férőhelyen elhelyezhetőnek tartanak, a szolgáltatás szakmai programjában foglaltak figyelembevételével a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 67. § (1) (5) bekezdései alapján.”

A pályázat részeként a Böszörményi út 68. szám bal szárnyában található két lakás felújításával 14

férőhely jött létre. Az egyik lakás hámszobás, alapterülete 68,81 m², a másík lakás 51,59 m² alapterülettel és két szobával rendelkezik. A hámszobás lakásban nyolc, a kétszobás lakásban hat férőhely kialakítása történt meg egy-egy család számára.

A külső férőhelyek működésének megkezdéséhez 2023-ban szükség van a szakmai program, valamint a feladatellátáshoz szükséges dokumentáció kidolgozására, a külső férőhelyeken elhelyezett családokkal közvetlenül dolgozó szakemberekből álló szakmai team felkészítésére, a külső férőhelyeken elhelyezett családok kiválasztására, tájékoztatására.

2022-ben az intézmény ismét részesült a Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal Debrecen Járási Hivatala „Nyári diákmunka 2022” munkaerő-piaci programjának bértámogatásából. A Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal Debreceni Járási Hivatala Foglalkoztatási Osztálya a szünidei gyermekfelügyeletben foglalkoztatott diákmunkások bérének kifizetéséhez július hónapban 2.000.000.- Ft, augusztus hónapban 1.500.000.-Ft támogatást nyújtott, amely összegből 2.978.260.- Ft-ot használtak fel. A diákmunka programot az Önkormányzat a járulékok fedezetének biztosításával 387.170.- forinttal támogatta.

Az ellátottak érdekében magvalósított programok

Az egységekben élő gyermekek, családok számára az intézmény az egész év során számos programot szervezett. A jeles ünnepekhez kötődően és a gyermekek/családok igényeihez mérten kézműves és játék tevékenységek, foglalkozások, farsang, húsvét, gyermeknap, halloween keretében táncos, játékos alkalmakat rendeztek. A karácsonyt közös karácsonyi vacsora keretében ünnepelték meg az egyes otthonok, az ellátottak és a dolgozók részvételével, melyet a gyerekek műsora, valamint az ajándékozás tett színesebbé. Tanítási szünetekben az otthon gyerekei is részt vettek a gyermekek alternatív napközbeni ellátása keretében az intézmény által szervezett szünidei gyermekfelügyeletben, minden nap 8.00-tól 16.00-ig terjedő időben.

Az intézmény gyermekei Szilvásváradon 4 napos nyári táborozáson vettek részt, illetve Nyíregyházára látogattak el, ahol a vadasparkban töltöttek el egy napot; a szülőkkel közösen valósult meg mozilátogatás, cirkuszi előadás és strandolás is.

A gyermekek átmeneti otthonában a születés- és névnapok megünneplése is megtörtént. Egy gyermek 8. osztályból való ballagásának megszervezésében is aktívan részt vettek az otthon dolgozói és a gyermek meghívására a szülővel együtt az iskolai ballagásán is részt vettek. Ebben az évben közös gyermeknap program valósult meg a Mester utcai családok átmeneti otthonában, és Mikulás ünnepség, ahol az Ady Endre Gimnázium tanulói adtak színvonalas műsort.

Az Ukrajna területét érintő fegyveres konfliktus miatt menekülő személyek ellátásával kapcsolatos feladatok

A DMJV Gyermekvédelmi Intézménye a családok átmeneti otthona Mester utca 30. szám alatt található egységében ideiglenesen biztosította 1 Ukrajnából érkező család ellátását. Az édesanya elhelyezése azután vált szükségessé, hogy Magyarországra érkezését követően terhessége 34. hetében 2022. július 02-án ikergyermeknek adott életet. Az édesanya a családok átmeneti otthonában való tartózkodása ideje alatt teljes körű ellátásban részesült, majd 2022. szeptember 19-én költözött gyermekeivel a Debrecen-Bánki Református Egyházközség által biztosított szállásra.

Az energiaárak emelkedésével összefüggő intézkedések, tapasztalatok

A DMJV Gyermekvédelmi Intézménye az energiaárak emelkedésének ellensúlyozása érdekében 2022. szeptember 21-én energiatakarékossági javaslatot készített. A javaslat az intézmény dolgozói, valamint az ellátottak számára is tartalmazott iránymutatásokat. A szakemberek tapasztalatai alapján a megtakarítást célzó intézkedések elsősorban az önálló lakásokban élő családok esetében kevésbé valósultak meg megfelelően, ahol a családok életvitele a legkevésbé követhető nyomon. A probléma megoldása érdekében a szakemberek rendszeresen, lakógyűléseken, személyes látogatások alkalmával ösztönözték az ellátottakat a takarékosagra.

Működési tapasztalatok, tervek

A gyermekjóléti alapellátás területén működő intézmények jól összehangolt és kiegyensúlyozott szakmai együttműködése elengedhetetlen a gondozott családok szociális, mentálhigiénés

problémáinak kezelése tekintetében.

DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja szakembereivel évek óta nagyon szoros volt az együttműködés a közösen gondozott családok érdekében. A szociális segítő munka keretében rendszeresen szerveztek esetkonferenciákat és esetmegbeszéléseket. 2022. május 25-én szakmaközi megbeszélésre került sor az érintett szervezetek és területi irodák vezetőivel az intézmény központjában.

Az intézmény együttműködött a DMJV Polgármesteri Hivatala Intézményfelügyeleti Osztályával, az együttműködés a szakmai feladatellátás tervezésére, végrehajtására és ellenőrzésére irányul, valamint a DIM-mel, amely a költségvetési, pénzügyi, gazdasági tevékenység tervezésére, az intézményben felmerülő karbantartási feladatok ellátására, a felújítási munkák kivitelezésére és az intézmény tisztán tartására terjed ki.

Az intézményben ellátott családok ételmezésében segítséget nyújtott a Magyar Élelmiszerbank Egyesület. A szervezet ételmiszermentő programja keretében a DMJV Gyermekvédelmi intézménye összesen 11.520 kg élelmiszer adományban részesült, melynek értéke 15.208.405.- Ft volt.

Az intézményben ellátott gyermekek korrepetálásában évek óta rendszeresen részt vesznek a Láthatatlan Iskola önkéntesei, akik mentoraikkal személyre szabottan tudják támogatni az átmeneti otthonokban élő gyermekeket.

Az átmeneti gondozás fő célja minden esetben a gyermekek haza gondozása, a családok „kigondozása”. Ez a cél jelenleg csak részben valósul meg. Míg a gyermekek átmeneti otthonában gondozottak többsége a saját családjába költözhet haza, addig a családok átmeneti otthonában élőknek csak kisebb hányada költözik albérletbe, egyéb bérleménybe. A többség továbbra is a rendszerben marad, a gondozás teljes idejének letöltése után másik családok átmeneti otthonába költözik. A kiköltözés, az ellátórendszerből való kikerülés, a lakhatási feltételek önálló megteremtésének feltétele a tudatos tervezés, a bevételek beosztására való képesség erősítése. Az energiaválság és a nagymértékű infláció miatt az eddiginél is fontosabbá vált a családok pénzügyi tudatosságának és előrelátásának, hosszú távú gondolkodásának erősítése, a takarékoskodás, mint gyakorlati tudás fejlesztése. Emellett kiemelten fontos a szülők tudatosságának, felelősségvállalásának erősítése. A működésüket 2023-ban megkezdő külső férőhelyek ezt a folyamatot hivatottak erősíteni. A megfizethető lakhatás és a szociális segítőmunka minimális biztosítása mellett készíti fel a családokat az önálló életvitelre.

4.3. Debrecen Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődei Intézménye

Gyermekek napközbeni ellátásának biztosítása, ezen ellátás igénybevétele, s az ezzel összefüggő tapasztalatok

A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény családbarát intézményként magas színvonalon nyújtott nevelő-gondozó tevékenységével hozzájárul a családok életminőségének javításához, a szülők munkavállalási esélyeinek növeléséhez.

Debrecenben a 3 év alatti gyermekek napközbeni ellátását a Debrecen Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődei Intézménye biztosítja (továbbiakban: Intézmény). A fenntartói jogokat az Önkormányzat gyakorolja. Az Intézmény egyesített bölcsőde szervezeti formában működik, szervezetileg az igazgatóságból, 12 tagintézményből és a központi ételmezésből áll. Az Intézmény 12 tagintézményben, 1164 férőhelyen biztosítja a 3 év alatti gyermekek napközbeni ellátását. Egységes működésüknek az Intézmény Szakmai Programja ad irányvonalat, ami tartalmazza a tagintézmények sajátosságaihoz illeszkedő Helyi Programot, mely az adott tagintézmény igénybe vevőinek szükségleteire reagál. A szakmai program célja a Bölcsődei Nevelés-gondozás Országos Alapprogramjában megfogalmazott általános alapelvek helyi, Debrecen város szükségleteire és az intézmény múltjára és értékeire épülő helyi adaptációja. Egyaránt tartalmaz stratégiai (jövőkép, minőségcél, intézményi alapelvek,) és operatív célokat (feladat és eszközrendszer). A bölcsődei szakmai munka tartalma és színvonala gyermekvédelmi kérdés is. A szakemberek tisztában vannak azzal, hogy a gyermekvédelmi feladatok megvalósításának elsődleges felelősségi szintje a bölcsődei szakemberek napi tevékenységének szakmai színvonala. Az alacsony minőségű gyermekellátás a

gyermek veszélyeztetéséhez vezethet. Az intézmény elkötelezett a színvonalas gyermekellátás és a gyermekek védelmének biztosításában.

A gyermekek napközbeni ellátását különösen az olyan gyermek számára kell biztosítani,

- a) akinek fejlődése érdekében állandó napközbeni ellátásra van szüksége,
- b) akit egyedülálló vagy időskorú személy nevel,
- c) akinek a szülője, törvényes képviselője szociális helyzete miatt az ellátásáról nem tud gondoskodni.

Ezeknek a feltételeknek az alábbi megoszlásban tett eleget az Intézmény:

Családokra vonatkozó adatok			Gyermekevédelmi adatok (fő)					
Nagycsaládok	Egyedülálló	Nevelőszülő	HH	HHH	RGYK	Menedékes	Védelembe vett gyermek	Nevelésbe vett
220	94	2	14	4	10	1	4	6

A bölcsődei felvétel egész évben folyamatosan biztosított volt, a szabad férőhelyek függvényében.

Kampányszerűen a tavaszi felvételi időszakban adott ki az Intézmény felvételi adatlapokat. A bölcsődei igénybevétel fő oka a munkaerőpiacra történő visszatérés, vagy oktatásban való részvétel volt. Elenyésző mértékben volt jellemző csak, hogy a szülő egyik jogosultsággal sem rendelkezett, hanem a szociális helyzet alapján kapott bölcsődei elhelyezést. Ezen esetekben is a gyermek felvétele után a szülő munkát talált és ezáltal a család gazdasági funkcióját stabilizálta, vagy átképzés keretében szerzett olyan ismeretet, ami a munka világába jutást segítette számára.

Az igénybe vevő családok szociokulturális háttere és annak hatásai:

Az igénybe vevő családok többnyire átlagos szociális körülmények között élnek és kiegyensúlyozott háttérrel rendelkeznek. Túlnyomórészt kétkeresős családmódellemmel jellemző. Az anyagi háttér többnyire rendezett, a kapcsolati rendszer harmonikus. Ezen vonatkozásban azonban egyre többször tapasztalható megbillenés. A pandémia okozta bizonytalanság, félelem, elszeparáltság, aggodás változó erejű mentális megbillenéseket okozott nagyon sok családnál. A még fel sem dolgozott helyzetet a háború okozta gazdasági válság tovább fokozta. Egyre inkább megjelennek a megélhetési nehézség látható megnyilvánulásai.

Az elmúlt időszak és a napjainkat a jelenben meghatározó tényezők három szinten produkáltak/produkálnak tüneteket:

- **Párkapcsolati szinten** tapasztalható a létbizonytalanság, a szorongás, a helyzetből fakadó frusztráció. Kimondva és kimondatlanul a félelem is egyre markánsabban jelen van a szülők életében. Ezek a stresszfaktorok az érzések szintjén észrevehetők a szülőknél, ami kisebb- nagyobb mértékben konfliktusossá teszi a párkapcsolatot. Kihat a mindennapok lelki egyensúlyára, a társadalomban való forgolódásra, a szociális kapcsolatokra. Azt tapasztaljuk, hogy a szülőknek igénye van a tanácsadásra, a bölcsőde által kínált közösségi programokra.
- **Gyermekevelés szintjén** az elmúlt időszak és a jelen helyzet magával hozza az elbizonytalanodást. Egyre több gyermek érkezik hozzánk regulációs zavarral, eltérő (de még nem azonosított) fejlődési szükséglettel. Ez fakad a szülői bizonytalanságból, az elmúlt évek bezártságából, az ellátó rendszerek (pandémia okán, átszervezés okán) nehezen elérhető voltából. Az elmúlt két évben született gyermekek nevelésével jóformán magukra maradtak a szülők. A nehezen elérhető gyermekorvos, védőnő, pedagógiai szakszolgálat, korai fejlesztés a szülők elbizonytalanodását okozta. Ez arra készítette a szülőket, hogy egyre több kérdéssel a bölcsődei szakemberekhez vagy a bölcsőde pszichológusához forduljanak kapaszkodókat keresve nevelési kérdésekben, vagy épp a gyermek állapotának vonatkozásában. Az elakadások leginkább az

étkezés, alvás, szeparáció, beilleszkedés, viselkedés, nevelési helyzetek, szobatisztaság, társas kapcsolatok terén jelentkeznek.

- Az **Ukrajnában zajló háború hatására** jelentős menekülthullám indult meg, mely hazánkat is érinti. Fel kellett készülni arra, hogy kisgyermekkel érkező családok is lesznek, akiknek ellátásra lehet szükségük. Nem hagyható figyelmen kívül a háború elől menekülő emberek traumatizált lelki és mentális állapota, nagyfokú kiszolgáltatottsága, és kilátásaikat érintő létbizonytalansága. A velük való törődés fokozott empátiát és problémaérzékenységet igényel a szakemberektől, különösen a gyermekek vonatkozásában. Segítésük jogilag is szabályozott, menedékes jogállásukat a 86/2022. (III. 7.) Korm. rendelet szabályozza. A veszélyhelyzet ideje alatt a szomszédos országban fennálló humanitárius katasztrófára tekintettel érkező személyek elhelyezésének támogatásáról és az azzal kapcsolatos egyéb intézkedésekről a 106/2022. (III. 12.) Korm. rendelet ad útmutatást. A rendelet kitér arra is, hogy ugyanolyan feltételekkel kell a bölcsődei ellátást biztosítani, mint a magyar állampolgároknak, beleértve a térítési díj és az étkezés díjának meghatározását is. Ami a KENYSZI nyilvántartást, illetve a napi jelentést illeti, az erről szóló 415/2015 (XII. 23.) Korm. rendelet 7.§ (4) bek. a) pontja szerint 60 napig ellátható TAJ szám nélkül a menedékes gyermek, ami egyben egy nyitva álló idő arra vonatkozóan, hogy a gyermek szülője/hozzá tartozója beszerezze a TAJ számot. Az intézményt egy család kereste meg, befogadásukat, beilleszkedésüket a teljes elfogadás mentén támogatta az Intézmény, tolmács segítette a gyermek elhelyezését és felvételét.

Alapellátás

A gyermekek jóllétének biztosítása nem csupán és nem elsődlegesen pénzügyi kérdés. Kiemelkedő szerepe van az Intézménynek is, amely a gyermek gondozását, nevelését végzi, amíg a szülő távol van. A bölcsőde gyermekjóléti alapellátás keretében biztosított személyes gondoskodást nyújtó ellátás. Egy gyermek jólléte akkor biztosított, ha érzelmi és értelmi, fizikai, kulturális, valamint szociális szükségletei biztosítottak. A gyermek jólléte veszélyben van, ha jogai nem érvényesülhetnek, ha lehetőségeiben megfosztott, és ha szükségletei kielégítésében nélkülözésnek vagy szegénységnek van kitéve. Ha a gyermek jóllétét biztosítjuk, akkor pozitív választ adunk az őt megillető alapvető igényekre, vágyakra, szükségletekre és jogokra.

Az intézmény a gyermekek jóllétét biztosító szemlélettel valósította meg a színvonalas intézményes gyermekellátást, melyhez az alábbi garanciákat rendelte hozzá:

- *A személyi feltételek* jogszabályban rögzítettek szerinti biztosítása, mindez a gyermekcsoport és a dolgozói létszám vonatkozásában is.
- *A szakemberek sokirányú továbbképzése*, ami segítette, képesek legyenek felismerni a gyermek életében jelentkező hátrányokat, elakadásokat és hatékonyan együttműködni a gyermekút szakmai résztvevőivel, illetve a jelzőrendszer tagjaival.
- *A tárgyi feltételek* jogszabályban előírtak szerinti biztosítása. A tagintézmények kialakítása, a csoportszobák és az udvarok alapterülete, illetve a hozzárendelt gyermeklétszám megfelelő aránya. A csoportszobák tudatos pedagógiai átgondolás mentén történő berendezése, felszerelése.
- *A szülők mentális támogatása tanácsadás, családi programok, családok bevonása mentén.*
- *Szülőcsoportos beszélgetések*, ami nemcsak szülői edukációként működött, hanem a szülők „nem vagyok egyedül” érzését is erősítette, ami az elmúlt időszak elszigetelődését tekintve nagyon lényeges.

Változások 2022-ben

Férőhelyszámok változása:

- A Károlyi Mihály Utcai Tagintézmény 2022. 08. 08-tól visszaköltözött a felújított épületbe, az ideiglenes 70 főről újra 156 férőhellyel rendelkezik.
- A Gáborjáni Szabó Kálmán Utcai Tagintézmény 2022. 08. 08-tól 16 gyermekkel visszaköltözött a felújított épületbe. 2022. 12. 31-ig 71 fő járt az intézménybe.
- A Gáborjáni Szabó Kálmán Utcai Tagintézmény visszaköltözésével 2022. 08. 08-tól az őket addig befogadó Karácsony György Utcai Tagintézmény is immáron 60 főt tudott fogadni.

A teljes feltöltöttségi adatokat több ok is befolyásolja:

- Jogszabályi létszámelőírások a csoportokra vonatkozóan (ahol két év alatti gyermek van, az a csoport csak maximum 12 főig tölthető fel).
- Jogszabályi létszámelőírások az SNI gyermekek elhelyezésére vonatkozóan (ahol SNI vagy korai fejlesztést igénylő gyermek van, ott maximum 10 vagy 11 főig tölthető fel egy csoport).

Kihasználatosság vonatkozásában a 2. félév mutat gyengébb eredményeket. Ebben, nagymértékben közrejátszik a beszoktatási időben felmerülő betegségek és a pandémia okozta hiányzások mértéke is.

Az óvodába távozó gyermekek okán a 2. félévben csökkent a 3 éven felüli gyermekek száma és jelentősen növekedett az új felvételes gyermekek körében a 12-23 hónapos korosztályban lévő gyermekek száma.

Várólistán lévők száma 2022. december 31. állapot szerint 64 fő. (A várólista a tavaszi felvételek után törlődik és újraindul.)

2022-ben óvodába távozott 663 fő, míg a felvett gyermekek száma 1.101 fő. Az óvodába távozó gyermekekhez viszonyítva magasabb a felvett gyermeklétszám. Ennek oka az újranyitott tagintézmények kapcsán a férőhelyszámok visszarendezése.

Személyi feltételek:

A minőségi gyermekellátás egyik fő feltétele a jogszabályban előírt személyi feltételek biztosítása. Az Önkormányzat ezen kötelezettségének teljes mértékben eleget tesz. A munkáltató folyamatosan nyomon követte a dolgozói létszámra vonatkozó igényeket és átgondolt kiválasztással biztosította a jogszabályban előírt létszámot.

Munkakörök megnevezése és a munkakörökben alkalmazott dolgozók létszáma															
Magasabb vezető	Vezető	Pszichológus	Gazdasági összekötő	Szaktanácsadó	Kisgyermeknevelő	Titkársági ügyintéző	Élelmezési és analitikai ügyintéző	Élelmezési ügyintéző	Egyéb kisegítő, szakács	Egyéb kisegítő, konyhai alkalmazott	Egyéb kisegítő, mosodai alkalmazott	Egyéb kisegítő, varrónő	Bölcsődei dajka	Gépkocsivezető	Raktári kezelő
2	13	1	3	1	211	2	1	3	13	37,5	11	8	48	3	5
Diplomás kisgyermeknevelők száma:								118 fő + 11 diplomás tagintézményvezető							
Dolgozói létszám összesen:								362,5 (egy fő 4 órában alkalmazott konyhai kisegítő)							

- Az elmúlt évben jelentős és folyamatos személyi változások zajlottak: két tagintézmény (a Károlyi Mihály Utcai Tagintézmény és a Gáborjáni Szabó Kálmán Utcai Tagintézmény) felújítási munkálatai befejeződtek és az érintett tagintézmények visszaköltözhetnek a helyükre. Ez az intézmény engedélyezett alkalmazotti összlétszámában is változást okozott, 13 új státusz létesült.
- Zajlik egy szakmai generációváltás is, 10 fő kérte a 40 éves munkaviszony megszerzésével a nyugdíjaztatását, főként kisgyermeknevelők. Helyükre átgondolt kiválasztás útján kerültek új szakemberek. Tekintve, hogy a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet nem teszi kötelezővé a diploma meglétét, így egyaránt alkalmaztak diplomás és középfokú végzettséggel rendelkező kisgyermeknevelőket. A fő kiválasztási szempont a szakmai elhivatottság volt, a jogszabályi előírások betartása mellett. A kiválasztásban minden esetben résztvettek az érintett tagintézmények vezetői, hiszen ők látták azt, hogy személyiségben és attitűdben melyik jelentkező kompatibilis az ellátotti korosztállyal és a szakmai gárdával. A jelentkezők egyre fiatalabb életkorúak, ez főként abból is fakad, hogy megjelent a munkaerő piacon a duális képzésből kikerülő 20-21 éves korosztály.
- Az újonnan felvett kisgyermeknevelők is jó részt a fiatal, pályakezdő korosztályból kerültek ki. Életciklusukat tekintve a családalapítás idejét élik meg. Ugyanakkor ez természetesen magával hozza a helyettesítés szükségességét, ami ismételt személyi változást jelent.

- Jelentősen megemelkedett a tartós táppénzen lévőők száma. Ennek oka három irányból fakad:
 - ✓ Életkorral járó fizikai állapot meggyengülése.
 - ✓ Koronavírus után fellépő megbetegedések.
 - ✓ A kismamák korai táppénzre kerülése (általában 6-7 hetes terhességtől).

A fentiek együttese adja a jelentős fluktuációt. Ennek kezelése, harmonizálása, az új dolgozók szocializációja nagy feladat. **A szakmai generációváltás átgondolt, tervezett kezelése, a folyamatok támogatása, nyomon követése hosszú évekre fogja meghatározni az új szakmai generáció attitűdjét. Az Intézmény vezetése nagy hangsúlyt fektet arra, hogy a minőségi gyermekellátás és a családok iránt elkötelezett szakemberek képezzék az új szakmai generációt, akik elkötelezettek a gyermekek védelme és jólléte iránt.**

Tárgyi feltételek, mint a gyermek ellátás garanciája

A kisgyermeket körülvevő tárgyi környezetet – a bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató épületét, játszóudvarát és egyéb helyiségeit – a jogszabályi és szakmai előírások, a csoportokba járó kisgyermek létszáma, életkora, igényei alapján úgy kell kialakítani, hogy az biztonságos legyen és a bölcsődei nevelés megvalósítását szolgálja. Az Intézmény ennek a garanciának eleget tesz és nagy figyelmet fordít a feltételek folyamatos javítására. A fő szempont minden esetben a minőségi gyarapítás. Ez vonatkozik az épületek korszerűsítésére, a berendezés és eszközök minőségi cseréjére, pótlására, és legfőképpen a gyermekek környezetének, játékkészletének gyarapítására, melyben az esztétikai és egészségügyi szempontok mellett legfőbb elv a pedagógiai szempontból értékes játékeszközök beszerzése.

Az elmúlt évben befejeződött infrastruktúrát fejlesztő beruházások:

- „A Károlyi Mihály Utcai Tagintézmény felújítása és eszközállományának fejlesztése TOP-6.2.1-16-DEI-2017-00002” projekt részeként komplex felújításon esett át a bölcsőde. A belső terek, játszóudvarok is teljesen új külsőt kaptak.
- „A Gáborjáni Szabó Kálmán Utcai Tagintézménye felújítása és eszközök állományának fejlesztése TOP-6.2.1-15-DEI-2016-00011” projekt keretében megvalósult teljeskörű felújítási munkáknak köszönhetően a belső terek (gondozási egységek, főzőkonyha, szociális- és kiszolgáló helyiségek) és a külső terek (terasz, játszóudvar, külső tárolók) egyaránt megújultak.

Folyamatban lévő beruházások:

- „A TOP-6.2.1-19-DEI-2020-00004 Bölcsődei férőhelyek kialakítása Debrecen-Felsőjózsa városrészen” projekt által létrejövő új bölcsőde 96 gyermek befogadását teszi lehetővé.
- „Új bölcsőde létesítése a Postakert városrészen” elnevezésű, RRF1.1.2-21-2022-00013 azonosító számú projekt szintén kivitelezési szakaszban van. Az új bölcsőde 4 gondozási egységben, 8 csoportszobával, összesen 96 gyermek fogadására lesz alkalmas.

NI Hungary Kft. támogatása:

Az NI Hungary Kft. támogatásának köszönhetően 2022-ben is beszereztek új bútorokat, lakástextiliákat és a legnagyobb mennyiségben játékok, melyeket a csoportszobákban, tornaszobákban, játszóudvarokon egyaránt használnak a gyerekek. Az intézményvezetés a támogatás fejében folyamatosan fogadja az itt dolgozó családok gyermekeit és mindig rendelkezésre áll a nagyvállalat felé felvételi és egyéb tájékoztatással.

Debrecen Bölcsődés Gyermekeiért Alapítvány:

2022-ben összesen 11.288.430.- Ft folyt be az alapítvány bankszámlájára. A csoportszobai és udvari játékkészlet bővítésének, pótlásának fontos pénzügyi forrása az alapítvány. Az elmúlt évben főként gyermeköltöző szekrény, játékok, lépcsős pólyázó, mozgásfejlesztő eszközök, könyvek, szakmai könyvek, kreatív eszközök, szőnyegek vásárlása valósult meg ebből a felajánlásból.

DIM által végzett felújítások:

Tavaly három nagyobb munka zajlott:

- a Varga Utcai Tagintézményben: belső vakudvarok rendbetétele (tereprendezés, zúzott kavics leterítése),

- a Görgey Utcai Tagintézményben fürdőszoba felújítása,
- az Angyalföld téri Tagintézményben Mocorgó szoba festése.

Sajátos nevelési igényű gyermek bölcsődei ellátása

A Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramjában a bölcsődei nevelés alapelvei között szerepel a koragyermekkorai intervenciós szemlélet befogadásának elve. A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató funkcióját tekintve alkalmas színtér a koragyermekkorai intervenció szemléletének alkalmazására. A kisgyermeknevelő feladata az esetlegesen felmerülő fejlődésbeli lemaradások, megtorpanások felismerése, jelzése. A sajátos nevelési igényű gyermek bölcsődei csoportban (speciális csoportban, vagy integráltan/inkluzívan) történő nevelése, gondozása különös odafigyelést igényel. A vonatkozó jogszabály pontosan meghatározza a gyermekcsoportok létszámát az alapján, hogy hány SNI kisgyermek gondozható az adott csoportban. A jogalkotó szándéka, hogy az SNI gyermekek minél korábban bekerüljenek a napközbeni ellátásba (bölcsődébe), biztosítva számukra a korai fejlesztés lehetőségét, a szülő számára pedig a munkába való visszatérést és segítséget a gyermeke gondozásában, nevelésében. A cél elsősorban az, hogy minél több SNI gyermek vehessen részt a napközbeni ellátásban, biztosítva ezáltal számukra is az esélyegyenlőség lehetőségét. A bölcsődében az SNI kisgyermek egészséges közösségbe történő integrálása önmagában is fejlesztő hatással bír. Ez is a gyermekvédelem biztosításának egyik formája.

Az intézmény a fentieknek maradéktalanul eleget tett és kiemelt figyelmet fordított a szakemberek speciális ismereteinek bővítésére, illetve érzékenyítésére. Minden bölcsőde fogadhat SNI gyermeket, amennyiben a Szakértői Bizottság erre az érintett bölcsődét kijelöli. Az SNI gyermekek ellátása 3 formában valósul meg.

1. A Honvéd Utcai Tagintézmény speciális csoportjában a középsúlyos, illetve halmozottan sérült (Down-szindrómás, Angelman-szindrómás, Rhett-szindrómás, Williams-szindrómás, autista, vak és gyengénlátó, mozgássérült, hallási fogyatékos gyermekek) gyermekek ellátása történik.
2. A Görgey Utcai Tagintézményben és immáron a megújult Karácsony György Utcai Tagintézményben integrált csoportokban van lehetőség az eltérő fejlődésű gyermek fogadására, biztosítva a személyi és tárgyi feltételeket.
3. Az Intézmény többi tagintézménye is fogad SNI kisgyermeket, amennyiben a csoportok létszáma ezt lehetővé teszi.

Amennyiben egy kisgyermekről nevelési év közben születik meg a Szakértői Bizottság véleménye, és az lehetővé teszi, hogy a gyermek nevelése, gondozása a normál csoportban folytatódjék, akkor a tagintézmények biztosítják a kisgyermek helyben maradását. A fenti tagintézményekben megfelelő tárgyi és személyi feltételek tették lehetővé a gyermekek korai fejlesztését (fejlesztőszobák, fejlesztő eszközök). Vannak olyan tagintézmények, amelyek biztosítják a sajátos nevelési igényű kisgyermek ellátását, de a gyermek fejlesztése nem helyben történik, hanem a szülő viszi el a kijelölt helyre. A csoporton belüli tárgyi feltételek ebben az esetben is biztosítottak. Az Intézmény pszichológusa a kisgyermeknevelőkkel karöltve követi nyomon az érintett családokat, gyermekeket és ad segítséget szükség szerint. Az Intézményben rendelkezésre álló integrált és speciális csoportos férőhelyek elegendőnek bizonyultak.

Egyre több olyan kisgyermek van, aki még nem rendelkezik szakértői véleménnyel, de a gyermek már igényli az egyéni bánásmódot. Ilyenkor előfordul, hogy a kisgyermeknevelők eszköztelennek érzik magukat. Az Intézmény pszichológusa nyújt számukra személyre szabott segítséget, tanácsot, csoportos formában az esetmegbeszélésekkel segíti a szakemberek munkáját. Egyre több esetben keresik a szülők is, számukra egy, vagy több alkalmas tanácsadás keretében ad segítséget. Amennyiben a gyermek, vagy a szülő problémája túlmutat a kompetencia határain, abban az esetben a megfelelő segítség irányába próbálja tovább küldeni a szülőt.

Alapellátáson túl biztosított szolgáltatások

- **Időszakos gyermekfelügyelet**

A 15/1998 (IV. 30.) NM rendelet 40. § (2) bekezdése alapján az időszakos gyermekfelügyelet a gyermek számára a szülő által igényelt alkalommal és időtartamban, az e célra kialakított csoportban vagy a bölcsődei ellátást nyújtó bölcsődei csoport üres férőhelyein nyújtható szolgáltatás. A jogszabály értelmében a szolgáltatás megszűnt a feltöltött férőhelyek okán, mely az alapellátás

keretében biztosította a családok számára a bölcsődei ellátást, azonban igény lenne erre a szolgáltatási formára is.

- **Rugalmas, hosszított nyitva tartás**

Az intézményben rugalmas/hosszított nyitva tartásra van lehetőség 4 tagintézmény vonatkozásában. A szolgáltatást 18.00-19.00 óra között külön szolgáltatási díj megfizetése mellett vehetik igénybe azok a szülők, akiknek gyermeke a bölcsődébe jár, de munkavégzésük vagy egyéb ok miatt a bölcsőde rendes nyitva tartása után tudják csak gyermeküket hazavinni. *Az elmúlt években a szülők nem éltek ezzel a szolgáltatással, mert a 18.00 óráig való nyitva tartás elégségesnek bizonyult számukra a gyermekek hazavitelére.*

- **Napközbeni gyermekfelügyelet**

Debrecenben a többes ikrek gondozásának segítésére napközbeni gyermekfelügyelet szolgáltatást biztosított a fenntartó. 2021-től - a Covid-19 világjárvány okozta családi tragédiák kapcsán - lehetővé vált olyan gyermekek számára is az ellátás igénylése, akik félárván maradtak és a család nem tudja a bölcsődei szolgáltatást igénybe venni még a gyermekek életkora miatt. A 13/2013. (III. 28.) önkormányzati rendelet ide vonatkozó paragrafusának módosulásával lehetővé vált egy tragikus körülmények között meghalt édesapa családjának megsegítése. A kisgyermeknevelő 2021. június 21. óta napi 7 órában jelenleg segíti az édesanyát a család saját otthonában a gyermekek nevelésében és gondozásában.

Szülői panaszkezelés

DMJV Egyesített Bölcsődei Intézményében az ellátásban részesülők érdekvédelmére szolgáló **Érdekképviselői Fórum** működik, mely működésének szabályzata az elmúlt év során nem módosult. Az Érdekképviselői Fórummal kapcsolatos információk, minden bölcsődében elérhetők a gyermeköltözőkbe kihelyezett tájékoztatókon keresztül. Az elmúlt évek során a fórumhoz ellátást érintő kifogások vagy kötelezettségszegésre utaló panaszok nem érkeztek, azonban az intézmény vezetését több alkalommal is keresték szülők, vagy épp a tagintézmény vezetője panasszal. Három esetben névtelen levél formájában érkezett a panasz. Az intézmény vezetése minden alkalommal lefolytatta az esetek kivizsgálását, melyet jegyzőkönyvben is rögzített. A vizsgálatok után meghatározta azokat a lépéseket, amelyek a panaszt orvosolni tudták.

Jelzőrendszeri együttműködési felületek

Védelembe vett gyermekek száma 2022-ben 4 fő volt. Esetükben kiemelt kapcsolatban voltak a családgondozóval, jelzéssel 3 alkalommal éltek, melynek oka elhanyagolás, érzelmi elhanyagolás. A szakmaközi megbeszéléseken részt vettek a tagintézmények vezetői és az intézményvezető-helyettes. A tapasztalatokat minden esetben megosztották a tagintézmények szakembereivel is.

A nyári zárás 2022. 07. 11-2022. 08. 07-ig tartott. A nyári időszak szintén meghatározó a feltöltöttség és a kihasználtság vonatkozásában. A szülők gyakran a nagyobb testvér iskolai szünetének okán a kisebb gyermeket sem hozzák bölcsődébe. Az óvodába távozás szintén magával hozza, hogy gyakran nyári zárás után a szülők nem hozzák már vissza a gyermeket, hogy ne tegyék ki sorozatos változásnak óvodakezdés előtt.

Jövőre vonatkozó javaslatok, célok meghatározása a Gyvt. előírásai alapján

A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, mint a kisgyermekes családokkal kapcsolatba kerülő első gyermekintézmény, jelentős szerepet tölt be a szülői kompetencia fejlesztésében. A család erősségeinek megismerése, támogatása a pozitívumok kiemelésével valósult meg. A szakemberek feladata a kisgyermek fejlődésének nyomon követése, támogatása, a harmonikus testi és lelki fejlődéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése. Ennek érdekében az alábbi javaslatok fogalmazódtak meg, melyek egy része már megvalósítás alatt van.

- A pandémiás helyzetből fakadóan a családok bezárkóztak, elszeparálódtak. Bár a pandémia megszűnt, a szociális kapcsolatok még mindig csak részben álltak helyre. **A szakembereknek érzékenyebben kell figyelni a kisgyermekekre és a családokra.** A zárt helyzetben könnyebben válnak láthatatlanná a családok és azok a jelek, amelyek a család diszfunkcionális működésére, vagy a nevelési nehézségekre, megakadásokra hívják fel a figyelmet. Ha ezeket nem veszik időben észre, az elakadás manifesztálódik és könnyen fordul át egy sokkal nehezebben kezelhető problémába. Családi

programokkal, társadalmi felelősségvállalásokkal kell bevonni a szülőket az intézmény életébe. Ezzel egyrészt a szülő edukációt végeztek, másrészt segítették a kapcsolatok alakulását.

•A háború okozta gazdasági válság és a hozzá kapcsolódó jövőbeni bizonytalanság fokozott és szinte állandó stresszhelyzetet tart fent egyre több családban, ami mentális problémákban, nevelési nehézségekben ölt arcot. Ezek gyakran felerősíthetik, tovább mélyíthetik a már egyébként is manifesztálódott családi feszültséget és csaphatnak át egy szinten nehezebben kezelhető helyzetbe. Fontos a családok figyelemmel kísérése és olyan kommunikációs színterek kialakítása, ahol egyéni beszélgetés keretében (pedagógiai tanácsadás) nyújtanak lehetőséget a szülő nevelési nehézségeinek kimondására és az együttgondolkodásra, feloldva ezzel a szülői inkompetencia érzését. Csoportos tanácsadó keretek között (szülőcsoportos beszélgetés) biztosítanak a szülő számára védett közeget, ahol megtapasztalhatja azt, hogy nincs egyedül a problémájával. A szerzett ismeretek alapján segítik a szülőt olyan szakemberhez, aki a tanácsadás mélyebb szintjét képes biztosítani. Minden területen kiemelten fontos a kompetencia határok betartása, különben a gyermekvédelmi szándék nem éri el a célját, sőt ártó is lehet.

•A szakemberek mentális megsegítése szintén kiemelten fontos. Olyan felületeket kell biztosítani, ahol közösen gondolkodhatnak egy-egy eset vonatkozásában. Az esetmegbeszélés jelenleg is működik az Intézménynél, azonban a külső szupervízió jelentősen hozzásegítené a szakembereket ahhoz, hogy hozzáférjenek saját belső erőforrásaikhoz.

•**Családbarát szemlélet** a tagintézményekben. Ebben egyik legfontosabb feladat a családok számára olyan közösségi helyzeteket teremteni, ahol újra lehetőségük van megélni közösségi élményeket, indirekt módon pozitív példát elsajátítani a minőségi idő eltöltésére. Kiemelt szempont, hogy a járványügyi korlátozások feloldásával az Intézmény valóban nyissa meg kapuit a családok előtt és ne tartsanak fent indokolatlan korlátozásokat a szülők gyermekintézményekben történő személyes jelenlétét illetően. Az Intézmény minősített Családbarát Szolgáltatóhelyként auditon mérte fel, hogy milyen szempontok mentén tudna valóban családbarát intézményként működni. Az audit sok olyan szempontra rávilágított, aminek megvalósítása nem pénz kérdése, hanem szándék kérdése volt.

5. Ellátási szerződés keretében nyújtott szolgáltatások

5.1. Héra Család- és Gyermekjóléti Szolgálat (a továbbiakban: Szolgálat)

A gyermekjóléti szolgáltatás biztosításának módja, működésének tapasztalatai

a) Alapellátásban részesülők száma

2022-ben gyermekjóléti szolgáltatásban részesült összesen 78 család, amely 141 veszélyeztetett gyermek gondozását és egy várandós anya gondozását jelentette.

A gondozottak ellátás szerinti megoszlása:		
Alapellátás gyermek/család száma:	102 gyermek	60 család
Hatósági intézkedés elrendelése kapcsán végzett szociális segítő munka:		
Védelemben vett gyermek/család száma	32 gyermek	13 család
Nevelésben vett gyermek/család száma	11 gyermek	6 család
Családba fogadott gyermek/család száma	11 gyermek	7 család
Megelőző pártfogás alatt álló gyermek/család száma	-	-
Pártfogói felügyelet alatt álló gyermek/család száma	-	-
Ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermek/család száma	5 gyermek	3 család
Atmeneti gondozott gyermek/család száma	51 gyermek	21 család

Átmeneti gondozott + védelembe vett gyermek/család száma	15 gyermek	5 család
Utógondozott gyermek/család száma	3 gyermek	2 család

Az adatok halmozódást tartalmaznak több ellátási forma egyidejű fennállása miatt, egyik ellátásból a másikba történő átkerülés miatt, illetve hogy a családban élő gyermekek egy része egyidejűleg alapellátott, más része védelembe vett.

b) A gyermekek veszélyeztetettségének okai

A veszélyeztetett gyermekek között minden olyan gyermek nyilvántartott, aki a Szolgálat által nyújtott gondozási tevékenységben részesült, illetve akiről a jelzőrendszer tagjaitól jelzés érkezett. 2022-ben a gondozott gyermekek több mint fele hatósági intézkedéssel is érintett volt. Legnagyobb számban a gyermeknevelési problémák, elégtelen lakáskörülmények miatt kerültek gondozásba a családok, ezek a veszélyeztető tényezők évek óta hasonló mintázatot mutatnak.

A veszélyeztetettség fő okai szerint kategorizálva az eseteket	
nevelési problémák	36 %
elégtelen lakáskörülmények	32 %
családi konfliktusok, egyéb személyek általi veszélyeztetés	11 %
tankötelezettség elmulasztása	6 %
szülők, család életvitele (szenvedélybetegségek, antiszociális viselkedés)	5 %
gyermekintézménybe való beilleszkedési nehézség	5 %
gyermek lelki elhanyagolása	1 %
egyéb személyek, rokonok általi veszélyeztetés	1 %
egyéb magatartási problémák	1 %
magatartás- és/vagy tanulási zavar	1 %

c) Válsághelyzetben levő várandós anyák gondozása

2022-ben 2 fő 18 év alatti, szociális válsághelyzetben lévő várandós anya volt gondozásukban. Az újszülöttek az otthonukba hazaadhatóak voltak, egy közülük családbafogadással került az apai nagyszülő háztartásába. 6 fő 18 év feletti várandóst gondoztak szociális segítőmunka keretében, főként életvezetési problémák és lakhatási probléma fennállása miatt. A gondozott anyák közül 4 fő év közben megszült, az újszülöttek mindegyike hazaadható volt. A szülők az újszülött fogadásához szükséges megfelelő lakáskörülményeket és/vagy egyéb feltételeket tudták biztosítani.

A védőnők 7 alkalommal küldtek problémajelző adatlapot, felkérésükre 7 alkalommal készült helyzetértékelés gondozott gyermekekre vonatkozóan. Közös családlátogatáson a gyermekjóléti szolgálat családsegítőivel a védőnők 55 alkalommal voltak. A védőnői szolgálattal közös, folyamatos gondozási tevékenységnek, a szoros együttműködésnek köszönhetően a gyermekek veszélyeztetése csökkent, illetve megszűnt.

A gyermekvédelem terén kiemelt célcsoport a várandósok, illetve a csecsemőkorú gyermeket nevelő családok. A Szolgálat által gondozott csecsemőkorú gyermekek fejlődését, az esetleges veszélyeztető tényezők fennállását a védőnői szolgálat és a házi gyermekorvosok tudják nyomon követni és feltárni, akiknek szakmai tapasztalatára minden esetben számíthatnak. Az elmúlt évben 29, 3 év alatti gyermek került gondozásba, közülük 2 gyermek volt bölcsődés. A gyermekvédelem terén továbbra is kiemelt célcsoport a várandósok, illetve a csecsemőkorú gyermeket nevelő családok, ezért a védőnőkkel továbbra is szorosan együttműködnék.

d) Családjából kiemelt gyermek szüleinek gondozása

Év közben 5 gyermek (3 család) esetében vált szükségessé *ideiglenes hatályú elhelyezéssel* a családból történő kiemelés. Egy újszülött gyermek esetében az ideiglenes hatályú elhelyezést nevelésbe vételre irányuló hatósági intézkedés követte. A család nem tudta megteremteni az újszülött fogadásához a feltételeket, lakhatási körülményeik nem feleltek meg az újszülött fogadására, illetve a szülők életvezetési problémái is indokolták a kiemelést. A másik esetben (3 gyermek, 1 család) az ideiglenes hatályú elhelyezést követően családbafogadás által a vér szerinti családban kerültek elhelyezésre a gyermekek. Ebben a családban törvényes képviselő, szülői felügyelet nélkül maradtak a gyermekek, ahol az anya részéről az együttműködési és életvezetési készség hiánya, és távoli munkavégzése nem tette lehetővé a gyermekei teljes körű ellátását, míg az édesapa súlyos betegségére tekintettel képtelen a szülői felügyeleti jog gyakorlására. A harmadik esetben mindkét szülő külföldi munkavégzése miatt került sor az ideiglenes hatályú elhelyezésre az apai nagyszülőnél, majd családbafogadással rendezték a gyermek törvényes felügyeletét.

További 11 gyermek (6 család) esetében *nevelésbe vétel* mellett zajlott a szociális segítő munka. A gyermekek már a korábbi években kerültek szakellátásba, hazagondozásuk nem volt lehetséges, mivel a szülők életvitelében és lakhatási körülményeiben változás nem történt, vagy mert a szülő nem tanúsított együttműködést a szakemberekkel. A nevelésbe vett gyermekek közül 2 gyermek örökbefogadhatóvá vált, 1 gyermek pedig családbafogadás által került ki a szakellátásból.

A Szolgálat gondozásában 11 *családbafogadott* gyermek is volt, akik közül 9 gyermek a vér szerinti családjában, 2 gyermek egyéb befogadó családban került korábban elhelyezésre.

A családjából kiemelt gyermekek szüleinek gondozása során folyamatosan biztosított volt a szociális segítő munka az életvezetési képességeik támogatására és a gyermekek visszailleszkedésének segítése érdekében. Családlátogatások, segítő beszélgetések, életvezetési tanácsadások alkalmával segítséget nyújtott a Szolgálat a szülőknek a gyermeknevelés körülményeinek megteremtéséhez, illetve javításához, a szülő-gyermek közötti kapcsolat erősítéséhez. Szükség szerint szociális és gyermeknevelési tanácsadással is segítették a szülőket, továbbá speciális szolgáltatásokat közvetítettek számukra. Minden esetben konzultációk zajlottak a gondozási folyamatban részt vevő szakemberekkel. Általános tapasztalat, hogy a több éve szakellátásban lévő gyermekek szülei nehezen tudják megteremteni a feltételeket a gyermekek hazagondozásához.

e) A jelzőrendszer tagjaival való együttműködés tapasztalatai

A jelzőrendszer működtetése keretében a Szolgálat az egészségügyi szolgáltatók, oktatási intézmények, a szociális szolgáltatók, valamint a társadalmi szervezetek, egyházak és magánszemélyek részvételét folyamatosan szorgalmazza a megelőzésben. A kapott jelzés alapján a család- és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltató, intézmény feltérképezi az ellátási területen élő szociális és mentálhigiénés problémákkal küzdő családok, személyek körét, és személyesen felkeresve tájékoztatja őket a szolgáltatás céljáról, tartalmáról.

Az elmúlt évekhez képest továbbra is csökkenő tendenciát mutat a jelzések száma. Míg az előző évhez képest 8 %-kal csökkent a jelzések száma, a 2020. évhez viszonyítva 43 %-os csökkenést tapasztaltak. A számadatok egyértelműen mutatják, hogy a járványhelyzet időszakában jelentős volt a jelzések száma, az állampolgári jelzések, illetve a civil szervezetek jelzései nagyobb számúak voltak, illetve jelentős volt az önkormányzat jelzési tevékenysége is. A kisgyermekek napközbeni ellátását nyújtó intézményektől egyáltalán nem érkezett jelzés a múlt évben.

A *köznevelési intézményből* érkező jelzések tanulási vagy magatartási problémákat, beilleszkedési problémákat, továbbá magas számú igazolt és igazolatlan hiányzásokat, lelki-mentális problémákat, illetve családi-kapcsolati problémákat, önsértő magatartási problémákat tartalmaztak. Több esetben érkezett jelzés arra vonatkozóan, hogy a gyermekek iskolai étkezése nem megfelelően megoldott, vagy nem megoldott.

Az *átmeneti gondozást biztosító* családok átmeneti otthonaiból kapott jelzések szintén magas számúak voltak, itt jelezték a család lakhatási problémájának átmeneti megoldását, egyéb életviteli problémákat.

Rendőrségtől kapott jelzések megtételére kiskorú veszélyeztetése, gyermektartásdíj megfizetésének elmulasztása, továbbá bűncselekmény elkövetésének gyanúja, családi-kapcsolati problémák miatt került leginkább sor.

Védőnői jelzések életviteli, gyermeknevelési problémák, elégtelen lakáskörülmények miatt érkeztek. A *Kormányhivataltól* kiskorúak esetében lakcím fiktiválása miatt, felnőttkorúak esetében gondnoksági ügyekben indított eljárások miatt került sor jelzés fogadására.

Család- és gyermekjóléti központtól és szolgálatoktól érkeztek jelzések felnőttkorúakra és gyermekkorúakra is. Ezek időskorú vagy betegséggel élők anyagi helyzetének feltárására, életviteli problémáira irányultak, továbbá tényleges lakhatási helyzet tisztázása, környezettanulmány kérése, szolgáltatások közvetítése miatt is sor került jelzések fogadására.

A jelzőrendszeri tagokkal való együttműködés intézménytípusonként és intézményenként is változó intenzitású és hatékonyságú volt.

A *hatóságokkal* gördülékeny volt a kommunikáció: a gyámhivatal, a rendőrség, a Polgármesteri Hivatal Szociális Osztálya segítségükre volt a problémák megoldásában. A Gyámhivatal munkatársaival hatékony és jó az együttműködés. A járási jelzőrendszeri tanácsadóval és a központ szakmai vezetőivel többször zajlott konzultáció egy-egy esetvezetés kapcsán a szakmai protokolloknak való megfelelés érdekében.

Az illetékességi területen legszorosabb együttműködés a *védőnővel* és a *család- és gyermekjóléti központ* esetmenedzsereivel volt. Az *oktatási és nevelési intézmények* jelzőrendszeri tevékenységét tekintve nagyban lehetett számítani az óvodai-iskolai szociális segítőkre, akik szakmai segítségükkel sok esetben gyorsabb reagálást, pontosabb információáramlást tettek lehetővé. Az ellátási területen lévő általános iskolákkal és óvodákkal kollegiális a viszonyuk, bár kevesebb megkeresés érkezik, ezért kevesebb a közös munka is, és a bölcsődékkal is kevesebb a kapcsolat.

Az *egészségügyi ellátórendszer* tagjaival is szorosabb munkakapcsolat kialakítása történt. Az egészségügyi szolgáltatók közül a házi gyermekorvosokkal van több közös munkatevékenység, főként adminisztratív kötelezettségek teljesítése körében. Veszélyeztető tényezőtől függően próbálták a gyermekorvosokat bevonni a segítő tevékenységbe, ezáltal sikerült néhány gyermekorvossal kialakítani szorosabb együttműködést esetmegbeszélés, esetkonferencia formájában. A kórházi szociális munkásokkal, a szülészet munkatársaival, a gyermekpszichiátria szakembereivel is hatékony együttműködés valósult meg.

Nagyon jó az ellátási területen található *családok átmeneti otthonával* (Szivárvány Családok Átmeneti Otthona) a közös munka, nagyon hatékony gondozási folyamat valósítható meg az ott dolgozó kollégákkal.

A Szolgálat a jelzőrendszer tagjaival mindig a veszélyeztető problémához igazított munkaformákkal dolgozott együtt, például közös családlátogatások, személyes és telefonos konzultációk révén sikerült eredményes megoldást találni. Esetkonzultációra a jelzőrendszer tagjaival 764 esetben került sor (ez az előző évi konzultáció közel duplája) és 17 esetben esetkonferenciára.

5.2. Forrás Lelki Segítők Egyesülete Mentálhigiénés Központ Család- és Gyermekjóléti Szolgálat (a továbbiakban: Szolgálat)

A Forrás Lelki Segítő Központ Család- és Gyermekjóléti Szolgálat önálló szakmai, szervezeti egységként működik a Forrás Lelki Segítő Központ intézmény, Forrás Mentálhigiénés Központ telephelyén (4031 Debrecen, Kishegyesi út 36.).

Az ellátás célja a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény, a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet és a hozzájuk kapcsolódó szakmai jogszabályokban, szakmai ajánlásokban és protokollokban meghatározott feladatok ellátása, támogatás nyújtása az általános segítő szolgáltatás keretében az egyének és a családok életében jelentkező problémák megszüntetéséhez.

A több mint 30 évig a Forrás Lelki Segítők Egyesülete fenntartásában működő alapszolgáltatások működtetését 2022. július 1. napjától a **Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye** fenntartásában álló **Forrás Lelki Segítő Központ** végzi változatlan szakmai tartalommal.

A Forrás Lelki Segítő Központ Család- és Gyermekjóléti Szolgálat az Önkormányzat és a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye által kötött ellátási szerződésben meghatározott ellátási területéhez a *Tócskert, Tócsóvölgy, Postakert, Széchenyi-kert és Vargakert* tartozik. Az ellátási területen 28.548 fő él, ebből 4.818 fő kiskorú, 23.766 fő a felnőtt korosztályba tartozott.

A család- és gyermekjóléti szolgálat 2022-ben 119 családdal, 374 fővel állt kapcsolatban **együttműködési megállapodás keretében**, illetve hatósági eljárás keretében szociális segítő tevékenység végzésére. Hatósági intézkedéssel érintett családok száma: 39 család (86 fő). **Nem együttműködési megállapodás alapján** – egyszeri megkeresések alkalmával és tanácsadásban részesülő ügyfelekként – 110 családdal, 133 fővel végezett szociális segítő tevékenységet. Ezek közül egyszeri kliensként 107 fő, tanácsadásban részesülőként (115 alkalommal) 26 fő vette igénybe a szolgáltatásokat.

Önként vállalt feladatként megtartott pszichológiai tanácsadáson 22 fő (második félévben 19 új kliens) vett részt 168 alkalommal (ebből 152 alkalommal a második félévben). 2022. július 1-ét követően családkonzultációra is lehetőség nyílt a szolgálat keretein belül, melyet 14 fő vett igénybe 19 alkalommal.

Elsődleges probléma (a), illetve a problémák halmozott száma (b) szerinti megoszlás (együttműködési megállapodással rendelkező családok esetében):

A probléma típusa	a	b
Életviteli	10	53
Családi-kapcsolati konfliktus	16	52
Családon belüli bántalmazás	13	21
Elhanyagolás	6	17
Gyermeknevelési	17	68
Gyermekintézménybe való beilleszkedési nehézség	10	32
Magatartászavar, teljesítményzavar	9	35
Fogyatékoság, retardáció	-	4
Lelki-mentális, pszichiátriai betegség	7	22
Szenvedélybetegség	3	19
Egészségi probléma, egészségkárosodás következménye		9
Foglalkoztatással kapcsolatos		18
Anyagi (megélhetési, lakhatással összefüggő)	15	56
Ügyintézással kapcsolatos	5	47
Információkéréssel kapcsolatos		50
Egyéb	2	3
Összesen	113	506

2022-ben a családi-kapcsolati konfliktus és a családon belüli bántalmazás problémák tekintetében stagnálás volt tapasztalható, ugyanakkor az előfordulásuk aránya továbbra is igen magas volt. A magatartászavarok és gyermekintézménybe való beilleszkedési nehézség problémakörében további emelkedés jelentkezett a 2021. évi adatokhoz viszonyítva. Főként kisiskolás gyermekeknél fordultak elő szokatlan szorongásos tünetek az iskolába járással összefüggésben, esetenként előfordul az oktatási-nevelési intézménybe való belépés képtelensége; ennek nyomán pszichiátriai kivizsgálás és kényszerű magántanulói státusz vált szükségessé. Ezeknek az eseteknek a kezelése továbbra is komplex segítséget és a szakmaterületek hatékony együttműködését kívánják meg. 2022-ben

jelentősen emelkedett a gyermeknevelési problémák előfordulásának mértéke, amely nehézségek különösen a kamaszkor beköszöntével összeadódhatnak és komoly problémákat okozhatnak a családok életében.

Az év társadalmi, gazdasági nehézségei lehetséges következményeként megnövekedett az információkérés, ügyintézés, kapcsolatos megkeresések száma, miközben az anyagi jellegű problémák előfordulási aránya változatlanul magas értéket mutat.

Alapellátás keretében részesülők száma 2022-ben 288 fő, egyéni gondozási-nevelési terv megvalósításába a család- és gyermekjóléti központ által bevonva 86 fővel zajlott szociális segítő tevékenység. Szociális válsághelyzetben levő kiskorú várandós anya gondozására nem volt szükség. Átmeneti gondozásban részesülő gyermekek családjával végzett gondozási tevékenységben érintett gyermekek száma 61 fő, ebből védelembe vett gyermekek száma 26 fő, érintett családok száma 31 volt.

2022-ben a szolgálatnál veszélyeztetettként nyilvántartott kiskorúak száma 197 fő, ebből hatósági intézkedéssel érintett kiskorúak száma 57, érintett családok száma 98 volt.

*Az érintett gyermekeknek a veszélyeztetettség fő oka
(illetve halmozott száma) szerinti megoszlása:*

Környezeti főcsoport szerinti okok		Halmozott szám
Nevelési probléma	39 fő	107 fő
Szülők, család életvitele (pl. szenvedélybetegség)	27 fő	66 fő
Családi konfliktus	16 fő	48 fő
Szülő(k) betegsége		11 fő
Gyermekek családon belüli bántalmazása	19 fő	32 fő
Gyermek elhanyagolása	7 fő	44 fő
Elégtelen lakáskörülmények	1 fő	24 fő
Munkanélküliség	-	27 fő

Magatartási főcsoport szerinti okok		Halmozott szám
Gyermekintézménybe való beilleszkedési nehézség	5 fő	20 fő
Drogfogyasztás	-	2 fő
Csavargás	-	5 fő
Tankötelezettség elmulasztása	5 fő	11 fő
Egyéb	3 fő	8 fő

Egészség főcsoport szerint		Halmozott szám
Tartós betegség	-	3 fő
Fogyatékoság	-	-
Magatartás- vagy tanulási zavar	6 fő	35 fő

Anyagi főcsoport		Halmozott szám
Anyagi főcsoport	6 fő	52 fő

Prevenációs, közösségfejlesztő csoportfoglalkozások, rendezvények

A korábban fennálló járványügyi veszélyhelyzet okán bevezetett eljárásrendek nagymértékben érintették a személyes találkozásokon alapuló prevenációs, közösségi tevékenységet. 2022-ben a közösségek lassú újjáépítése, a hagyományos közösségi és megelőző tevékenységek értékelése és újragondolása történt az ügyfelek igényeinek figyelembevételével. Az Egyesület részt vett az „Őszi Kavalkád” elnevezésű szabadidős, közösségfejlesztő, ismeretterjesztő programon, valamint a

középiskolai fiatalok körében a korábbi években nagy népszerűségnek örvendő, 2022-ben felélesztett prevenciós foglalkozáson a Drogmentes Vetélkedőn.

Folytatódott a FOLT néven (www.afolt.hu) bevezetett új online lelki tanácsadói felület működtetése, melybe tanácsadóként bekapcsolódtak a család - és gyermekjóléti szolgálat munkatársai is. A program elsődleges célja a gyerekek, serdülők, hozzátartozóik és segítők lelki egészségének megőrzése, illetve a mentális problémák jelentkezésekor online segítő szolgáltatás nyújtása. Az elmúlt évek tapasztalatait figyelembe véve a segítség a 14-25 éves korosztály vonatkozásában egyre inkább az online tér felé tolódik. A honlapba ágyazott tanácsadói program 4 online felületet foglal magába: email, chat, video chat és telefon.

Jövőre vonatkozó célok, javaslatok

Az előző évben megkezdett törekvések folytatásaként szeretnének specifikusabb együttműködési megállapodásokat kidolgozni közösen a szakmaterületek képviselőivel.

2023-ban főként a kiscsoportos foglalkozásaik kerülnek fókuszba, több csoportban, pl. az **állatasszisztált foglalkozások** alsós korosztályt képviselő, szorongásos tüneteket mutató gyermekek számára. Egy hasonló csoport szervezése tervezett magatartászavarral, beilleszkedési nehézségekkel küzdő gyermekek csoportja számára. A kezdeményezés célkitűzése az említett nehézségekkel küzdő ellátott gyermekek számára szorongásoldás, kapcsolatteremtő képességek fejlesztése, énhatékonyság megélését célzó foglalkozás tartása, közösségfejlesztés.

A kiskamasz, kamasz korosztály számára tervezett **művészetterápiás foglalkozás** célja a marginalizálódott, szorongó fiatalok segítése, a korosztályhoz jobban illeszkedő témaválasztással. A foglalkozások megtartásában fejlesztő pedagógus csatlakozik szakembereikhez.

2022-ben a Forrás Lelki Segítő Központ megkapta az engedélyt **pszichiátriai járóbeteg szakrendelés** elindítására, amely ellátás 2023 januárjában megkezdte működését. Tekintettel arra, hogy a család- és gyermekjóléti szolgáltatás az egyik olyan ellátási forma, ahol először jelentkezhetnek lelki-mentális problémák, hiánypótló szolgáltatás kezdte meg működését a szakrendelés elindításával. A betegségtudattal nem rendelkező, vagy a szükséges kezeléshez különböző okokból nehezen hozzájutó betegek és családtagjaik, a családsegítő szakemberek segítségével és facilitálásával juthatnak hozzá az elengedhetetlen kezeléshez. A kliensek számára nyújtott szolgáltatás mellett lehetőség nyílik a szociális segítő munkát végző munkatársak kompetencia határain kívül eső, de a munkájuk szempontjából elengedhetetlen dilemmák, szakmai kérdések megvitatására, a szakorvosi munka kiegészítéseként végzett segítő tevékenység folytatásához.

5.3. Gyermekek átmeneti gondozása a ReFoMix Nonprofit Közhasznú Kft. által működtetett Családok Átmeneti Otthonaiban

a) „Fecske” Családok Átmeneti Otthona

Az intézmény 2002. január 1. óta nyújt ellátást az otthontalanná vált, hátrányos helyzetű gyermekes családok számára. Önkéntesen igénybe vehető szolgáltatásuk a Debrecen város közigazgatási területén élő szülők kérelmére történik. A családok átmeneti otthona a Debrecen, Derék u. 22. alatti társasház 8. emeletén 10 összkomfortos garzonlakásban 40 fő részére biztosít elhelyezést. Munkájukban a szülőket segítik gyermekeik megfelelő ellátásában, és támogatják őket abban, hogy képesek legyenek az intézményi jogviszony megszűnése után önállóan tervezni és élni a mindennapjaikat.

2022-ben 12 család, 56 fő (20 felnőtt és 36 gyerek) ellátását biztosította az átmeneti otthon. Egész évben telt házzal működtek, az elhelyezettek átlagos száma meghaladta a napi 40 főt. A szerdai napokon tartott ügyfélfogadásaikon az elmúlt évben 29 család kérelmezte felvételét. Mivel a már bent élő családok jellemzően 2 évig maradnak az intézményben, így alacsony a fluktuáció, ezért a jelentkezők közül 3 család elhelyezésére került sor.

2022-ben 5 család lakhatási helyzetében sikerült előrelépést elérni az intézményi ellátásból való kikerüléskor. 3 család albérletbe költözött, mivel a szülők munkaviszonyból származó jövedelme ezt lehetővé tette, 2 család pedig a város külső, kertségi övezetében fekvő, saját ingatlanba költözött.

Egyikőjük a már meglévő házát újíttatta fel az intézményben töltött idő alatt, míg a másik család ingatlant vásárolt, amit fel is újítottak.

Négy család 12 hónapot meghaladó időt töltött átmeneti gondozásban, közülük háromnak a tanév végéig meghosszabbították az intézményi jogviszonyát. A korábbi évekhez hasonlóan jelentősebb a kétszülős családok aránya (8 család, 67%), ugyan közülük csak két esetben élnek házasságban a szülők. Négy családban (34%) az anya egyedül neveli gyermekeit.

A gondozásukban álló családok számára kihívást jelentettek az elmúlt évek társadalmi, gazdasági változásai, amelyeknek következtében jelentősen megnőtt az elszegényedés kockázata. Az alacsony jövedelmű családok számára nehézséget okozott az élelmiszerek, az albérlet, a közüzemi költségek és a hitelek fizetése. Évek óta megfigyelhető, hogy az intézményben élő családok jelentős része korábban már részesült átmeneti gondozásban. Ez ebben az időszakban 10 családot, azaz az ellátottak 83 %-át jellemezte. Ez az adat azt jelzi, hogy többségük már hosszabb ideje nem tudja megteremteni az önálló élet feltételeit. Problémáik elmélyültek, összetettek, sokszor nem megfelelő a kezelésükre, megoldásukra alkalmazott mintájuk sem.

A szülőkre jellemző az alacsony iskolázottság, jellemzően csak 8 általánossal rendelkeznek. A munkavégzéshez szükséges készségeik hiánya sokszor áll útjában a tartós foglalkoztatottságuknak. A megfelelő minta híján megküzdőképességük is alacsony szintű, a kudarcot nehezebben viselik, ami sok esetben akár hosszabb időre is eltántorítja őket a további álláskereséstől. Az előző évekhez képest egyre gyakrabban tapasztalják a 25-35 éves apák körében, hogy csak a „lazább” munkakörök betöltésére hajlandóak, és csak ideig-óráig akarnak dolgozni. A hivatalos munkaviszony létesítése elleni érvük, hogy a fizetésük akár 50%-át is levonhatják a tartozásaik törlesztésére.

Tapasztalatok és a számok azt mutatják, hogy az intézményrendszer fejlesztése elengedhetetlen, mert az önállósá válás képességének a megérzése motiválhatja a családokat arra, hogy kezükbe vegyék az életük tervezését, felépítését. A rögzült megoldási módok korrekciója, a felelősségvállalás olyasfajta önbizalmat kölcsönöz, ami erősítheti a motivációt az intézményrendszerből való kilépésre. A fejlesztésnek köszönhető lépcsőzetes ellátás megelőzheti a hospitalizációt, az intézményrendszeren belüli vándorlás kialakulását. 2022 júniusában sikeresen pályázott a ReFoMix a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet támogatására, amelynek keretében lehetőség nyílik a külső férőhelyek kialakítására. Az intézményben egyszobás garzonban élnek a családok, viszonylagos önállósággal, 0-24 órás felügyelet mellett, így a nyertes pályázatnak köszönhetően egy 1+2 fősobás lakás olyan lépcsőfokot jelentene, ami lehetővé teszi a családtagok számára az elkülönülést és a pihenést. A gyermekeknek, különösen az iskoláskorúaknak lehet külön szobájuk, ahová elvonulhatnak. A kiléptető lakás Debrecen kisvárosnyi lélekszámú panel-lakótelepén, a Tócskerten található, ahol az intézmény is működik, így az általuk nyújtott szolgáltatások elérhető közelségben maradnak a család számára. 10-15 perces sétával számtalan üzlet, oktatási intézmény, orvos és védőnő is elérhető úgy, hogy nem kell úttesten átkelni, biztonságosan megközelíthető gépkocsiforgalom érintettsége nélkül.

A szakmai protokoll értelmében 2-3 hónapos intézményi jogviszonyt követően költözhet egy család a kiléptető lakásba, így a gyerekek maradhatnak a megszokott lakókörnyezetükben, az állandóság érzése pedig pozitívan hathat jövőbeli életükre is. Elkerülhető az óvoda-, vagy iskolaváltás, és továbbra is a környék megszokott infrastruktúráját használhatják. Elsősorban olyan családok elhelyezése tervezett, akik nemrég kerültek be az ellátórendszerbe, mert azt tapasztalják, hogy az évek óta intézményből intézménybe költöző családok motivációs szintje alacsony, és gyakran az” úgyis lesz valahogy” hozzáállás jellemzi őket. Térítési díjként (lakhatási költség címén) a lakás rezsiköltségét kell majd fizetnie a családnak. Emellett havi szinten takarékoskodniuk kell, hisz valójában az a cél, hogy biztonsági háló mellett próbálhassák ki, miként is tudnak majd gazdálkodni erőforrásaikkal az elhelyezési idő lejártát követően.

Az Érdekképviselői Fórum – mely 5 főből áll – 3 havonta ülésezett, panasszal eddig senki nem élt.

A pszichológus egyéni – és párterápiát tartott, a jogászt családjogi és ingatlanszerzéssel, adósságkezeléssel kapcsolatos ügyek miatt keresték a kliensek.

Az Élelmiszerbank a TESCO áruházból heti rendszerességgel kenyérrel és péksüteménnyel, zöldség- és gyümölcsadománnyal segítette az ellátottak ételmezését. **A Debreceni Karitatív Testület** több alkalommal is élelmiszercsomaggal támogatta a családokat. Augusztus végén tanszercsomaggal

segítették az iskolakezdést, karácsonykor pedig személyre szóló ajándékkal lepték meg a gyerekeket. A **FOOD NOT BOMBS** nevű élelmiszermentő szervezet havi egy hétvégi alkalommal vegá és vegán ételt készített rászoruló családok számára.

A **közösségi programok** révén cél, csökkenteni az átmeneti gondozásban élő gyermekek hátrányos helyzetét. Foglalkozások hozzájárulnak az adott életkornak megfelelő viselkedésminták kialakításához, az önértékelés és önbecsülés javításához. A közösségi programok során az együtt átélt élmények kedvezően hatnak a családi struktúrára is. A normák nem megfelelő átvétele devianciát, a problémák újratermelődését eredményezheti. Az intézmény fontos szocializációs terep és az együtt átélt élmények javítják a szülő-gyermek kapcsolatot. A programok célja, hogy a belső erőforrásokat mozgósítsák, a rejtett tartalékokat előhívják és elindítsák a változást, továbbá hangsúlyos a szülői készségek javítása. A szülőknek segíteni kell abban, hogy a saját feszültségeiket jobban tudják kezelni és eszközöket kapjanak arra, hogyan alakítsanak ki harmonikusabb viszonyt gyermekeikkel.

Prevencióként az egyik legfontosabb feladatuk a gyerekek tanulmányi előmenetelének a segítése, nyomon követése. Korrepetálásuk, fejlesztésük elengedhetetlen feladat, amit már évek óta kiegészít a Láthatatlan Iskola nevű szervezet, amely önkéntes egyetemisták, pedagógusok közreműködésével szakszerű segítséget nyújt a napi tanulmányok teljesítéséhez. A tapasztalat az, hogy a periférián élő családok gyermekei úgy válnak felnőtté, hogy újratermelik szüleik alacsony iskolai végzettségét, ezzel is csökkentik az esélyét a későbbi rendszeres munkavégzésüknek.

b) „Fészek” Családok Átmeneti Otthona

A ReFoMix Nonprofit Közhasznú Kft. „Fészek” Családok Átmeneti Otthona a Debrecen, Derék u. 22. alatti társasház 10. emeletén található, melyben 40 fő részére szülő és gyermeke együttes lakhatását biztosítja.

Az intézménybe való **jelentkezés okai** a családok többségénél összetettek, de leginkább a megoldatlan lakhatási probléma állt a háttérben. Jellemző még az alacsony jövedelmi viszonyok és fennálló hiteltartozás miatt a család létfenntartásának fenyegetettsége, az albérlet felmondása a főbérlet részéről, az édesanyával szembeni fizikai és lelki, a gyermekekkel szembeni lelki bántalmazás, a munkahely elvesztése, valamint a több generáció együttéléséből fakadó családi konfliktusok rendszeressé válása. Az alacsony jövedelmi viszonyok, a családi támogatás és az anyagi megtakarítás hiánya mellé sok esetben felhalmozott hiteltartozás is társul, így egy-egy család esetében az átmeneti gondozás alatt nem sikerül tartós lakhatási megoldást találni. Egyre több a „vándorló család”, egyik intézményből a másikba költöznek. 2022-ben több olyan család is volt, akik egy másik intézményben való megállapodásuk lejártával kérelmezték felvételüket, majd felvételre kerültek a Fészek Családok Átmeneti Otthonába.

2022-ben 29 család (109 fő) jelentkezett személyesen az átmeneti otthonba, ami emelkedő tendenciát jelent. 2022-ben 8 család **kiköltözésére** került sor. Egy család rokonokhoz költözött, egy anyuka visszaköltözött a gyermekei édesapjához, úgy döntöttek, mégis együtt folytatják az életüket. Őt családnak nem sikerült az átmeneti gondozás alatt elegendő önerőt gyűjtenie a továbblépéshez, így nem maradt más választásuk, mint egy másik családok átmeneti otthonába költözni. Egy család megállapodását a folyamatos házirendszértések miatt meg kellett szüntetni. A tapasztalatok alapján elmondható, hogy a nagyobb változások eléréséhez kevés a törvény által meghatározott ellátási idő, ezért a cél sok esetben az, hogy a tartós megoldás felé vezető lépéseket tudjanak tenni a családok az intézményben. Az átmeneti gondozás ideje alatt jellemzően rendezik a korábban keletkezett tartozásaikat, az adólistából való kikerülés céljából részletfizetést kezdeményeznek, tartós munkahely létesítésén, pszichés problémák kezelésén és jogi helyzetek megoldásán dolgoznak.

A szakmai munkában 2022-ben 1 fő intézményvezető, 2 fő családgondozó, 3 fő szakgondozó, 1 fő pszichológus, 1 fő jogász vett részt.

Szükség esetén, de legalább kéthetente zajlott esetmegbeszélés, esetenként pszichológus bevonásával, ahol teamben beszéltek meg a szakmai kérdéseket, feladatokat, a családgondozás során felmerülő dilemmákat. Havonta a stábülésen, melyen minden kolléga részt vett, az aktuális szakmai feladatok, problémák megvitatása zajlott.

A területileg illetékes Forrás Mentálhigiénés Központ Család-és Gyermekjóléti Szolgálattal és DMJV Család- és Gyermekjóléti Központjával szoros az együttműködés. A családsegítőkkel folyamatos a kapcsolat, rendszeresek voltak az egyeztetések, esetmegbeszélések, szükség szerint esetkonferenciára került sor, melyen a Család- és Gyermekjóléti Központ esetmenedzsere is részt vett. Az átmeneti otthon családgyozdooi kiemelten figyelemmel kísérik a családok egészségügyi állapotát is, különös tekintettel a gyerekekre. Ennek érdekében állandó az együttműködés az egészségi szolgáltatókkal, különösen a területileg illetékes védőnővel, aki személyesen kijár az intézménybe.

A **közösségi programokat** tekintve az intézmény visszatérhetett a régi kerékvágásba. Az év egészében folytatódtak a megszokott közösségi programok, kézműves-, és kreatív foglalkozások a játszósobában, melyeket a szakgyozdoo kolléganők hetente több alkalommal tartottak a gyerekeknek. A gyerekeket segítő korrepetálások a **Láthatatlan Iskola Mentorprogram** keretében tovább folytatódtak. A segítségre szoruló gyerekek heti rendszerességgel találkoztak az őket támogató mentorokkal. Nagyon hálásak a fiatal mentorcsapatnak, sok energiával, idővel és nagy szeretettel segítik az átmeneti gyozdoo gyerekeinket a tanulásban, emellett fontos megemlíteni, hogy nagyon jó példával járnak a gyerekek előtt és az értékrendjükre is nagyon pozitív hatással vannak. Bizalmi kapcsolat alakul mentor és mentorált között, folyamatos a találkozás, a segítség ezen formája is rendszerességet hoz a gyerekek életébe. A gyerekek többsége részt vehetett a Láthatatlan Iskola által szervezett egyhetes nyári táborban, melynek a **SZUSZ Szabadidőpark** adott otthont. Egnapos kulturális programként szolgált a családok számára a „**Mozdulj, Debrecen!**” egészségnap, melynek helyszínéül a Család-és Gyermekjóléti Központ udvara és épülete szolgált.

2022-ben részleges **felújításra** került sor, az intézmény folyosóinak, valamint a 165-ös és 163-as lakásoknak a festése zajlott. Több lakásban sikerült pótolni a fürdőszobai és/vagy konyhai megrepedt vagy leomlott csempéket. Minden lakásban folyamatos volt szükség szerint a vizesblokk javítása, új csaptelepek felszerelése, asztalos munkálatok kivitelezése, a lakások tisztasági falfestése a lakók által. 2022-ben is folytatódott az intézményt célzó **adományozás**. Több szervezettől érkezett segítség, adományok, ami nagyban javította a szolgáltatás színvonalát és a családok támogatását. A már említett adományokon felül a Magyar Élelmiszerbank Egyesület közvetítésével hetente több alkalommal érkezett a családoknak pékáru-, zöldség-, és vegyes élelmiszer-adomány. A Tesco, a Metro és a Lidl Áruházaktól származó élelmiszerek egyre nagyobb segítséget jelentenek a családok számára a folyamatosan növekvő élelmiszerárak mellett. A Debreceni Karitatív Testülettől többek között hús-, élelmiszer-, és tanszeradományt kaptak a családok, valamint a Food Not Bombs az évben több alkalommal osztott egészséges élelmiszert nekik. A tavalyi évben több magánszemély is megkereste az intézményt adományozási szándékával, bútorokat, ruhákat, konyhai eszközöket, hűtőgépet és mosógépet ajánlottak fel a lakók számára.

6. A gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó intézmények

A Gyvt. 17. §-a rendelkezik arról, hogy a törvényben szabályozott gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot látnak el – a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében – a törvényben meghatározott alaptevékenység keretében az egészségügyi szolgáltatást nyújtók, így különösen a védőnői szolgálat, a háziorvos, a házi gyermekorvos, a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók, a köznevelési intézmények, a rendőrség, az ügyészség, a bíróság, a pártfogó felügyelői szolgálat, az áldozatsegítés és a kárenyhítés feladatait ellátó szervezetek, a menekülteket befogadó állomás, a menekültek átmeneti szállása, az egyesületek, az alapítványok és az egyházi jogi személyek, a munkaügyi hatóság, a javítóintézet, a gyermekjogi képviselő, a gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal, az állam fenntartói feladatainak ellátására a Kormány rendeletében kijelölt szerv.

Ezen intézmények és személyek kötelesek jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltatónál, hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén. Ilyen jelzéssel

és kezdeményezéssel bármely állampolgár és a gyermekek érdekeit képviselő társadalmi szervezet is élhet. A gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltató és a gyámhatóság a gyermek bántalmazása, elhanyagolása miatt jelzést vagy kezdeményezést tevő intézmény, személy adatait erre irányuló külön kérelem hiányában is zártan kezeli. A jelzőrendszer tagjai a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni. Ha valaki a jelzési vagy együttműködési kötelezettségének nem tesz eleget, a gyámhatóság - jelzésre vagy hivatalból - értesíti a fegyelmi jogkör gyakorlóját és javaslatot tesz az érintett személlyel szembeni fegyelmi felelősségre vonás megindítására. A gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja esetén a gyámhatóság büntetőeljárást kezdeményez.

A gyermekek veszélyeztetettségének időben történő felismerése az **észlelő- és jelzőrendszer** munkájának összehangolásával, a folyamatos kapcsolattartással válik lehetővé. 2022-ben a család- és gyermekjóléti központ, valamint a család- és gyermekjóléti szolgálatok a szakmai kompetencia határok tiszteletben tartásával együttműködtek azokkal az intézményekkel, amelyek szerepet töltenek be a gyermek helyzetének pozitív irányú változásában. Fogadták a gyermek veszélyeztetettségével kapcsolatos jelzéseket, és a probléma feltárását követően annak jellegéhez, a veszélyeztetettség mértékéhez, a család szükségleteihez igazították a segítő folyamatot. Működésükről, tevékenységük céljáról és tartalmáról, elérhetőségükről, szolgáltatásaik igénybevételének módjáról tájékoztatták a településrészek lakóit, valamint az észlelő- és jelzőrendszerhez tartozó személyeket és intézményeket.

A jelzőrendszer tagjai eredményes gyermekvédelmi tevékenységet végeznek, melyek közül az **Önkormányzat által fenntartott óvodák, a Debreceni Tankerületi Központ által fenntartott iskolák, a Debreceni Szakképzési Centrum, a Debreceni Egyetem Klinikai Központ Debreceni Alapellátási és Egészségfejlesztési Intézet Védőnői Szolgálat** tevékenységét mutatjuk be. A család- és gyermekjóléti központ, valamint a család- és gyermekjóléti szolgálatok tevékenységéről szóló pontokban a jelzőrendszer tagjaival való kapcsolattartást és annak tapasztalatait már ismertettük.

6.1. Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata fenntartásában lévő óvodák

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 6. pontja értelmében a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladat az óvodai ellátás.

2022-ben Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata fenntartásában 33 óvoda 48 feladatellátási helyen működött. Az egyes intézmények alapító okirat szerinti férőhelyszáma a 2022/2023. nevelési évben összesen 7100 fő volt a Tócskert Óvoda Napsugár Tagintézményének új 100 férőhelyével bővülve. Az egyes intézményekben található csoportszobák alapterülete alapján számított felvehető gyermeklétszám összesen 6943 fő, mely hosszú távon elegendő valamennyi, debreceni lakóhellyel rendelkező kisgyermek óvodai nevelésének ellátására. Az alapító okiratokban rögzített felvehető maximális gyermeklétszám és a csoportszobák alapterülete alapján számított adat közötti eltérés azzal magyarázható, hogy a fenntartó egyes óvodai intézményeiben a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 25. § (7) bekezdésében meghatározott maximális létszámot átlépő, 30 fős gyermekcsoportokat engedélyezett, hogy minden, az adott körzetben élő gyermek felvétele biztosított legyen. Egy óvodai körzethez egy önkormányzati fenntartású feladatellátási hely tartozik.

Óvodaköteles korú gyermekek várható létszáma születési adatok alapján

Nevelési év	2022/2023.	2023/2024.	2024/2025.	2025/2026.
Óvodaköteles korúak várható létszáma	5312	5260	5263	5199

Forrás: KSH 2023. jan. 1.

Az elmúlt évek születési adatait vizsgálva megfigyelhető, hogy a kisgyermekek létszáma évek óta stagnál (évente 1700-1800 gyermek születik), viszont az óvodaköteles korúak létszámához

viszonyítva magasabb az óvodai ellátást igénybe vevő gyermekek száma a városban. Ennek az az oka, hogy több gyermek 2,5 éves korában már megkezdte az óvodai nevelést.

Önkormányzati óvodák gyermeklétszámai az október 1-jei statisztikai adatok alapján:

Nevelési év	2019/2020.	2020/2021.	2021/2022.	2022/2023.
Gyermekeklétszám összesen	6009	5789	5646	5541

A nem önkormányzati fenntartású intézmények népszerűségét alátámasztja, hogy kapacitásai nőttek az elmúlt években. 2018 októberében (összesen 10 intézmény) még csak 1004 férőhellyel rendelkeztek ezek az intézmények, míg 2022 októberére már 1561 gyermek felvételére nyújtottak lehetőséget.

Az önkormányzat által fenntartott óvodákba jelentkező gyermekek létszáma és a gyermekcsoportok száma

Nevelési év	2020/2021.	2021/2022.	2022/2023.	2023/2024.
Jelentkezők létszáma	1725	1574	1517	1432
Gyermekecsoportok száma	262	259	258	253

Az önkormányzati óvodák férőhelyeinek kihasználtsága városunkban az elmúlt években egyenletesnek mondható, mely városi szinten meghaladta a 81-83%-ot. A 2021/2022. nevelési év végére 259 gyermekcsoportban több mint 5800 gyermek nevelését biztosították az Önkormányzat által fenntartott óvodák. Jelenleg 258 óvodai csoportban folyik a gyermekek ellátása, a csoportok átlagléttszáma 2022. október 1-jén 21,4 fő volt.

Óvodáink engedélyezett álláshelyeinek száma 2022. január 1-jén összesen 1107,75 volt, melyből az óvodapedagógusok létszáma 568 fő, a nevelő munkát közvetlenül segítő alkalmazottak létszáma 378,25 fő, míg az egyéb technikai feladatokat ellátó alkalmazottak száma 161,5 fő volt. Az óvodákban 2016. szeptember 1-jétől pedagógiai asszisztens álláshelyek létesültek, melynek eredményeként a pedagógiai munka hatékonyabbá válhatott. A gyermekek gondozása, nevelése terén az óvodapedagógusok munkáját segítő szakemberek jelenléte napjainkra elengedhetetlenné vált. Összességében az alkalmazotti létszám az óvodai neveléshez szükséges létszámnak megfelelő.

A Debrecen Megyei Jogú Város közigazgatási területén lakóhellyel rendelkező gyermekek vonatkozásában elmondható, hogy 2016 októberétől 2019 októberéig majdnem kétszeresére nőtt a halmozottan hátrányos helyzetű óvodás korú gyermekek száma, hasonló tendencia látható 2020 októberétől, hiszen a halmozottan hátrányos helyzetű óvodások száma csaknem duplázódott 2022 januárjára.

Debrecen Megyei Jogú Város önkormányzati fenntartású óvodáiban nyilvántartott hátrányos helyzetű gyermekek száma és aránya az utóbbi öt évben

Nevelési év	Hátrányos helyzetű gyermekek száma (fő)	Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma (fő)
2016. október	74	56
2017. január	101	72
2017. október	84	99
2018. január	99	129
2018. október	142	138
2019. január	152	109
2019. október	113	126
2020. január	107	77
2020. október	96	48
2021. január	97	52
2021. október	72	32

2022. január	53	91
2022. október	39	60

Forrás: Oktatási Hivatal, KIR rendszer

Mivel a hátrányos helyzet és a halmozottan hátrányos helyzet megállapítása az esetek többségében hivatalosan jegyzői határozattal nem történik meg, ki lehet jelteni, hogy a ténylegesen kimutatható hátrányos helyzetűek számánál jóval több a rászoruló családok száma, melyet jól szemléltetnek az óvodai gyermekétkeztetésre vonatkozó adatok is.

Az önkormányzati óvodák a kötelező feladatellátás keretében gondoskodnak a beilleszkedési, tanulási és magatartási problémákkal küzdő, továbbá az integráltan nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekekről. Az egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdő gyerekek nevelése valamennyi önkormányzati fenntartású óvoda alapító okiratában megtalálható, ezen túlmenően 5 óvoda - szakértői bizottság kijelölése alapján - speciális feladatot is ellát, melynek eredményeként önkormányzati fenntartású intézményben lehetséges a Down-szindrómás, autizmus spektrum zavarral küzdő, értelmi (enyhe- és közép-súlyos értelmi) fogyatékos, mozgásszervi-, érzékszervi (gyengénlátó hallássérült) fogyatékos, beszéd-fogyatékos, valamint több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos gyermekek ellátása is. 2022-ben az önkormányzati fenntartású óvodákban összesen 130 sajátos nevelési igényű gyermeket neveltek az óvodapedagógusok együttműködve a jelenlegi Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat utazó gyógypedagógusaival és fejlesztő pedagógusaival. Fenti adatokból megállapítható, hogy az önkormányzati óvodák mindegyikére átlagosan 4 fő sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése hárul, mely magas szintű pedagógiai hozzáadott értéket igényel.

Az óvodák gyermekvédelemmel összefüggő feladatait elsősorban az intézmények pedagógiai programja tartalmazza, az óvodák gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatait meghatározó másik alapidokumentum a Szervezeti és Működési Szabályzat, melyben a nevelési-oktatási intézményeknek rendelkezniük kell a külső kapcsolatok rendszeréről is, beleértve a család- és gyermekjóléti szolgálattal, valamint az iskola-egészségügyi ellátást biztosító egészségügyi szolgáltatóval való kapcsolattartást.

Az óvodákban elsődleges cél a prevenció, vagyis a veszélyeztetettség megelőzése, illetve a kialakult veszélyeztetettség megszüntetése, a családi környezetből fakadó kedvezőtlen, fejlődést gátló tényezők ellensúlyozása. Az óvodákon belül az óvodapedagógusok és a gyermekvédelmi felelősök együttműködése szoros, a jelzőrendszer jól működik. A család- és gyermekjóléti szolgálatok munkatársaival folyamatos a konzultáció, konkrét esetekben a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében esetmegbeszélést is tartanak.

A beiratkozó gyermekek szüleit a nevelési év elején, az első szülői értekezleten tájékoztatják a kedvezményes étkezésre való jogosultságról, valamint az igénybevétel lehetőségéről. Az óvodapedagógusok saját csoportjukban feltérképezik a hátrányos helyzetű gyermekeket, és a szülőket tájékoztatják azokról a támogatási lehetőségekről, amelyeket igénybe vehetnek. A szülőkkel az óvoda folyamatosan tartja a kapcsolatot.

2018. szeptember 1-jétől valamennyi nevelési-oktatási intézményben jelen van a szociális segítő. Az óvodai szociális segítő olyan szakember, aki elsődlegesen a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésével, szociális és kommunikációs készségei fejlesztésében, egészségfejlesztésben való közreműködéssel, prevencióval foglalkozik. Aktív résztvevője a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetésének, illetve a felmerülő életvezetési, szociális problémák megoldásához nyújt segítséget az óvoda gyermekeinek, igény szerint pedagógusoknak, a nevelő-oktató munkát segítő szakembereknek, valamint szülőknek egyaránt. Az óvodai szociális segítő az intézményben dolgozó szakemberekkel, valamint a gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer tagjaival együttműködve végzi feladatát.

Az óvodapedagógusok folyamatosan figyelemmel kísérik a hátrányos helyzetű gyermekek sorsát, a változásról jelzéssel élnek a gyermekvédelmi felelős felé. Az intézmények igyekeznek ellensúlyozni a családi környezetből eredő kedvezőtlen, fejlődést gátló tényezőket, és nevelő munkájukkal segítik a gyermeki önállóság, kezdeményezőkézség, aktivitás kibontakoztatását. Tudatosan alkalmazzák a felnőttek modellszerepének érvényesítését, nemcsak a gyermekek, hanem a szülők esetében is.

Az óvodák az alábbiakban látják a hátrányos helyzet okait:

- nehéz anyagi háttér
- lakhatási problémák (pl. albérlet)
- életmódbeli problémák
- munkanélküliség
- egyszülős család
- szülők pszichés problémái
- szülők túlhajszoltsága, amely mögött a munkahelyük féltése áll
- érzelmi biztonság hiánya (instabil párkapcsolatok, gyermekelhelyezési viták)
- emberi kapcsolatok, viselkedési normák lazulása, udvariassági szokások hiányosságai
- gyermekekre fordított kevés idő.

Az óvodák lehetőségeikhez mérten saját intézményükön belül is igyekeznek segíteni az óvodába járó rászoruló gyermekeknek és szüleiknek. A védőnőkkel a kapcsolattartás rendszeres, havonta tisztasági ellenőrzést végeznek az óvodákban. Az elhanyagolt gyermekek esetében lépéseket tesznek, illetve jelzik az óvoda felé azokat a családi problémákat, amelyben a gyermek érintett.

Az intézmények kiemelt figyelmet szentelnek a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek integrációjára, valamint a tehetséges gyermekek fejlesztésére is.

A különleges bánásmódot igénylő gyermekekkel (tehetséges gyermekek, sajátos nevelési igényű gyermekek) történő foglalkozások az óvodákban mikrocsoportos vagy egyéni foglalkozás keretében valósulnak meg. A gyermekek differenciált képességfejlesztésére egyéni fejlesztési tervet dolgoznak ki az óvodapedagógusok, a fejlődésüket nyomon követik és a szülőket folyamatosan tájékoztatják. Minden óvodában zajlik *tehetségfejlesztés*, több tehetségterületre kiterjedően, többnyire tehetségműhelyekben. Több intézmény rendelkezik Regisztrált Tehetségpont, illetve Akkreditált Kiváló Tehetségpont címmel, közülük több Európai Tehetségpont címmel is büszkélkedhet.

A sajátos nevelési igényű gyermekeket is nevelő óvodák tapasztalata az, hogy általában az együttműködés a családokkal tartalmas, és a gyermek fejlesztése érdekében a szülők tanácsot kérnek a pedagógusoktól és a gyermekkel foglalkozó gyógypedagógustól. Az esélyegyenlőség és az óvoda szolgáltatásaihoz való egyenlő hozzáférés minden gyermek számára biztosított.

Az egészséges életmódra nevelés minden óvoda egyik kiemelt nevelési területe, melynek keretében egészségnapokat, bemutatókat, előadásokat szerveznek a szülők és a gyermekek egészségtudatos szemléletének formálására. Megfigyelhető, hogy a gyerekek egyre több időt töltenek el az óvodában – a szülők munkája miatt – ezért is fontos az élményekben gazdag óvodai programokon való részvételük. Az óvodák számára is biztosítani kell *a mindennapos testnevelés* feltételeit, ennek érdekében több intézmény is rendelkezik műfüves pályával, melyek nemcsak a labdarúgás alapjainak elsajátítására alkalmasak, hanem egyéb mozgástevékenységre is.

Veszélyhelyzettel összefüggő feladatok

2022 márciusáig az Oktatási Hivatal 25 esetben rendelt el óvodáinkban rendkívüli szünetet, az ezt követő időszakban már ilyen jellegű intézkedés nem történt.

A 2021/2022. nevelési év második felében aktuális óvodai rendezvények (ballagás, évváró, szülői értekezlet, gyermeknap, kerti parti stb.) lebonyolítását a járvány okozta veszélyhelyzet megszűnésével a korábban hatályban lévő korlátozó intézkedések mellőzésével lehetett már megvalósítani. 2022 szeptemberében a jelenlegi Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal Debreceni Járási Hivatala tájékoztatta a fenntartón keresztül a köznevelési intézményeket arról, hogy a SARS-CoV-2 okozta fertőzések esetén új eljárásrend van érvényben, mely lehetővé teszi a kontakt személyek intézmény látogatását szájat és az orrot eltakaró maszk viselése mellett.

Energiatakarékossági intézkedések az intézményekben

Az energiaárak drasztikus növekedése miatt az önkormányzat által fenntartott intézményeket is szükséges a lehető legtakarékosabb módon működtetni a szolgáltatások színvonalának megőrzése mellett az orosz-ukrán háború okozta energiaellátási válság idején. Az óvodák esetében a telephelyek összevonására nem volt szükség.

Menekült gyermekek óvodai ellátásának szervezése

Az Ukrajna területéről érkezett gyermekek óvodai nevelését Debrecenben elsősorban a Levendula Óvoda (4024 Debrecen, Varga u. 23.) bevonásával kívánta megoldani az önkormányzat a rendelkezésre álló szabad férőhelyek erejéig. Természetesen az Ukrajnából menekülő családok sajátos helyzetét figyelembe véve más, lakóhelyükhöz vagy a nagyobb testvér iskolájához közelebb eső intézményben is lehetőséget biztosított a fenntartó a gyermek felvételére. A menedékes státuszú gyermek óvodai nevelése a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 92. § (3) bekezdése alapján ingyenes, melyhez az szükséges, hogy az érintett kiskorú vonatkozásában menedékesként való elismerési kérelmet nyújtson be a törvényes képviselője. Ezt követően kezdődhet meg az óvodai nevelése. Ingyenes étkezésre a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapelátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról szóló 328/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet 6. sz. mellékletének alkalmazásával van lehetőség. Az érintett ukrán családokat és az óvodákat a kommunikációban a kezdetektől fogva segítette a Debreceni Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat elnöke.

Az önkormányzat óvodái közül az alábbi intézmények láttak el Ukrajnából érkezett gyermekeket, összesen 8 főt.

- Alsójózsai Kerekdő Óvoda (Debrecen, Alsójózsai u. 13.): 1 fő
- Ifjúság Utcai Óvoda Hétszínvirág Tagintézménye (Debrecen, Angyalföld tér 4.): 1 fő
- Levendula Óvoda (Debrecen, Varga u. 23.): 2 fő
- Simonyi Úti Óvoda (Debrecen, Simonyi út 31.): 1 fő
- Sinay Miklós Utcai Óvoda (Debrecen, Sinay M. u. 2.): 1 fő
- Újkerti Manófalva Óvoda (Debrecen, Károlyi Mihály u. 2.): 2 fő

A gyermekek beilleszkedését elősegíti az intézmények családias légköre, a befogadó, egyéni bánásmódot előtérbe helyező pedagógia.

Úszó Nemzet Program

Az önkormányzat 2020 márciusában döntött arról, hogy csatlakozik a Magyar Úszó Szövetség (a továbbiakban: MÚSZ) által kidolgozott Úszónemzet Program (a továbbiakban: ÚNP) pilot programjához, és támogatja a Debreceni Sportuszodában történő megvalósítását. A pilot programban a Liget Óvoda Babits Mihály Utcai Telephelye, a Kemény Zsigmond Utcai Óvoda, a Mosolykert Óvoda, a Simonyi Úti Óvoda, valamint a Táncsics Mihály Utcai Óvoda és a Nagyerdei Óvoda vesz részt.

A program hosszú távú célja a gyermekek egészséges életmódra való törekvésének ösztönzése, és ezáltal életminőségük javítása. A megvalósítás periódusára vonatkozó középtávú cél, hogy minden gyermek tanuljon meg vízbiztosan úszni az általános iskola 3. osztályáig nemtől, kortól, identitástól, szociális, fizikai és mentális helyzetétől függetlenül.

A programban az önkormányzat intézményei 2022-ben is részt vettek a MÚSZ-szal 2022. február 25. napján kötött újabb együttműködési megállapodás keretében. Ez az új megállapodás 2028. június 30-ig biztosítja a programban való részvételt, amelyben továbbra is a Liget Óvoda Babits Mihály Utcai Telephelye, a Kemény Zsigmond Utcai Óvoda, a Mosolykert Óvoda, a Simonyi Úti Óvoda, valamint a Táncsics Mihály Utcai Óvoda és a Nagyerdei Óvoda gyermekei ismerkedhetnek az úszásnemekkel. Az úszásoktatás az előző évhez hasonlóan térítésmentes, a gyermekek számára felszerelést is biztosít az ÚNP. A fenntartót és az intézményeket szervezési feladatok (pl. kísérő személyzet biztosítása, fertőtlenítés, programnépszerűsítés, adatszolgáltatás és adatfeldolgozás) terhelik.

6.2. Debreceni Tankerületi Központ

A Tankerületi Központ 41 intézmény vonatkozásában lát el fenntartói feladatokat, ebből 34 székhelye található a Debreceni járás, 7 pedig a Nyíradonyi járás területén. A jelenlegi Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat vármegyei szinten, Hajdú-Bihar vármegye egész területén lát el feladatot. A **tanulói létszám** a 2022. október 1-jei statisztika alapján a következőképpen alakul:

Ellátott alapfeladat típusa	Létszám (fő)
óvoda	31
általános iskola	11.316
gimnázium	4.263
szakgimnázium	639
kollégium	1.525
alapfokú művészetoktatás	2.703
készségfejlesztő iskola	55
fejlesztő nevelés-oktatás	84
utazó gyógypedagógusi hálózat	384
Összesen	21.000

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nkt.) a köznevelési rendszer kiemelt céljaként határozza meg a nevelés-oktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozását és a tehetséggondozást. Az Nkt. szerint: „kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló: a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló (sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló, kiemelten tehetséges gyermek, tanuló), a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló és a tartós gyógykezelés alatt álló gyermek, tanuló.” A Tankerületi Központ kiemelt területként kezeli a gyermekek mentális és kognitív fejlődését, a köznevelési intézmények pedagógiai és infrastrukturális megújulását, feladatait ennek megfelelően látja el.

A Tankerületi Központ valamennyi fenntartott intézményben biztosítja a **100 %-os szakos ellátottságot**. A szakos ellátottság elsődlegesen közalkalmazotti jogviszonyban foglalkoztatott pedagógusokkal, továbbá Klebelsberg Képzési Ösztöndíjasokkal, nyugdíjas pedagógusok továbbfoglalkoztatásával, megbízási szerződés keretében óraadói megbízásokkal, valamint túlmunkával biztosított. A szakos ellátottság biztosítása érdekében szoros együttműködés alakult ki a Tankerületi Központ és az egyházi fenntartók között; a Nyíradonyi járás intézményei és a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye által fenntartott intézmények pedagógusai segítik egymást a feladatellátásban földrajzi közelségük okán is. A több éve tartó **Klebelsberg Képzési Ösztöndíj Program** célja, hogy Magyarország kiválóan képzett, hivatástudattal és megfelelő gyakorlati tapasztalattal rendelkező pedagógus-utánpótlását biztosítsa, a pedagógus ellátottságot megerősítse.

Jelenleg összesen 51 fő Klebelsberg Képzési Ösztöndíj Program keretében végzett pedagógusnak van aktív közalkalmazotti jogviszonya. Az 51 fő ösztöndíjas pedagógusból 2 fő tanítóként, 35 fő tanárként (3 fő biológiatanár, 1 fő ének-zene tanár, 1 fő fizikatanár, 1 fő földrajztanár, 8 fő idegennyelv-tanár, 4 fő kémia tanár, 7 fő magyartanár, 4 fő matematikatanár, 1 fő nevelőtanár, 1 fő rajz- és vizuáliskultúra-tanár, 2 fő testnevelő, 2 fő történelemtanár), míg 14 fő gyógypedagógusként (6 fő gyógypedagógus, 6 fő logopédus, 2 fő gyógypedagógus-tanulásban akadályozottak pedagógiája) látja el munkáját.

A 2021/2022. tanévben ismét útjára indult a **Lázár Ervin Program** azzal a céllal, hogy szociális helyzetű és lakóhelytől függetlenül minden, az 1-8. évfolyamon tanuló általános iskolai diák részére tanévenként legalább egy alkalommal ingyenesen biztosítsa a színházi, tánc- és cirkuszi előadások, komolyzenei hangversenyek, muzeális intézmények, illetve az őshonos állatok bemutatóhelyei látogatásának élményét. A tanévben 35 állami fenntartású köznevelési intézmény, valamint 11 egyéb fenntartású intézmény tanulói csatlakoztak a programhoz, mely 20.824 db szerződésben foglalt diákjegyet jelentett 2022. május 31. napjával bezárólag.

Össességében a tervezett 20.824 fő diákból 18.048 fő diák tudott részt venni az előadásokon és

foglalkozásokon, ami a vírushelyzet miatt kialakult körülmények mellett is 87%-os részvételt eredményezett.

A Tankerületi Központ stratégiai elképzeléseiben fontos a **sport szerepe**, mely segíti a tanulók harmonikus személyiségfejlődését, a kiegyensúlyozott testi, lelki és szellemi fejlődését.

A Debreceni Tankerületi Központ stratégiai céljának megfelelően, a 2. évfolyamos tanulók **korcsolyaoktatásán**, illetve az 5. évfolyamos tanulók **úszásoktatásán** kívül bevezetésre került az asztalitenisz oktatás a 3. évfolyamos tanulók részvételével, mely a 2021/2022. tanévben is folytatódott. A Debreceni Tankerületi Központ, Debrecen Megyei Jogú Város, a Debreceni Egyetem és a Debreceni Asztalitenisz Klub (DAK-DEAC) együttműködési megállapodásának keretében a Debreceni Tankerületi Központ iskoláiban tanuló harmadik évfolyamos tanulók testnevelés óra keretében ismerkedhetnek meg az **asztalitenisszel**. A 2021/2022. tanévben vette kezdetét a **küzdősportok alapjainak bevezetése** pilot jelleggel a Debreceni Kazinczy Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola 1. osztályosai számára. 2022. szeptember 30. napján küzdősport terem átadására került sor.

A 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendeletben meghatározottak szerint valamennyi köznevelési intézményben biztosított az **iskolapszichológusi ellátás**.

Debrecenben 2008 óta működik „a debreceni példa” néven ismertté vált, komplex Városi Tehetséggondozó Program, melynek célja a tehetségigéreket kiszűrése, különös tekintettel az alul teljesítőkre vonatkozóan. A beválogatás mérésen alapul, mely kiterjed a Tankerületi Központ debreceni általános iskoláinak valamennyi 4. osztályos tanulójának tehetségdiagnosztikai mérésére; ez tantárgyi és pszichológiai mérésből áll. A 2021/2022. tanévben 21 állami fenntartású általános iskola 47 osztályának összesen 1.168 tanulója közül 1.151 fő esetében történt meg a magyar és a matematika tantárgyi feladatsor felvétele. A pszichológiai mérésen 1.146 fő vett részt. Az értékelés alapján 201 fő került be a Városi Tehetséggondozó Programba.

A **honvédelmi nevelés** Debrecen Megyei Jogú Város, a Debreceni Tankerületi Központ, a Magyar Honvédség 5. Bocskai Lövészdandár és a Kratochvil Károly Honvéd Középiskola és Kollégium együttműködése révén valósul meg. A honvédelmi nevelés része a Kratochvil Károly Honvédelmi Középiskola és Kollégium által a 2021/2022. tanévre létrehozott program, amely a Debreceni Tankerületi Központ által fenntartott általános iskolák 7-8. osztályos diákjait szólítja meg. Az MH 5. Bocskai István Lövészdandár Csapatmúzeuma a 2021/2022. tanév második félévében „A hazafias és honvédelmi nevelési program” keretében új témával várta az érdeklődő diákokat.

A Tankerületi Központ és a fenntartásában működő intézmények elkötelezettek a **környezetvédelem és a környezeti nevelés** iránt. A 2021/2022. tanévben első alkalommal vehettek részt a Debreceni Tankerületi Központ fenntartásában működő általános iskolák 4. osztályos tanulói - összesen 1.375 fő diák - Hármashegyialján **erdei iskolai programon**. A diákokat az idén 140 éves Zsuzsi Erdei Vasút szállította Debrecenből a Hármashegyialján lévő erdei iskolába, ahol okleveles környezeti nevelő irányítása mellett vehettek részt a tanulók környezetpedagógiai foglalkozáson, interaktív előadással/kézműves foglalkozással egybekötött szakvezetett erdei túrán. A programon 2022. 03. 21-2022. 05. 11. között vehettek részt a tanulók.

A Hajdú-Bihar Vármegyei Élelmiszermentő Egyesülettel való együttműködésnek köszönhetően a tanulók a **fogyasztói tudatossággal és a fenntartható életvitellel kapcsolatban** szereznek új ismereteket, tapasztalatot ezzel alapozva meg a felelős, környezettudatos szemléletmód kialakítását.

Nemzeti emlékezetpedagógiai program – pilot

A Nemzeti Örökség Intézete (a továbbiakban: NÖRI) - a Történelemoktatók Szakmai Egyesületével való együttműködési megállapodás keretében - Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program (a továbbiakban: Program) kidolgozását kezdte meg. A Program célja, hogy a 12-18 éves korosztályt nevelő-oktató állami és egyházi fenntartású köznevelési intézmények tanulói a nemzeti és történelmi emlékhelyeket tanítási időben minél nagyobb számban felkereshessék, és ott a Nemzeti Alaptanterv által biztosított mélységelvű tananyag feldolgozása keretében színvonalas szakmai alapokon összeállított és élményszerű tudástartalommal részesüljenek. A Program első pilot-szakasza 2022. év szeptember-október hónapjában zajlott.

Géniusz Kiállítás

A magyar kulturális örökség jelentős részét a vidéki múzeumok őrzik. Ennek okán a Magyar Géniusz vándorkiállítás hivatott reprezentatív módon bemutatni a vidék géniuszeit. A résztvevő múzeumok különösen értékes műtárgyaikat kölcsönözték a meghirdetett eszme számára. A tárlat 2022 áprilisában indult Kecskemétre, majd Gyula után Debrecenben nyílt meg augusztus 17-én a Déri Múzeumban. A Debreceni Tankerületi Központ által fenntartott köznevelési intézményekbe járó 6. évfolyamos diákok 2022. 09. 05. és 2022. 09. 23. között 1.294 fővel vehettek részt a Géniusz-küldetés nevű, izgalmas feladatokból álló múzeumi foglalkozáson, melyben játékosan, egy nyomozáshoz hasonlóan fedezhették fel a diákok a Magyar Géniusz Vándorkiállítás kivételes tárgyait.

Az Ukrajna területéről érkező menekültek iskolai ellátást igénylők számának alakulása

2023. február 01. napi adatok alapján a Tankerületi Központ által fenntartott intézményekben Ukrajnából Magyarországra lépő és befogadott iskolások száma a következőképpen alakult:

A feladatellátási hely megnevezése	A feladatellátási hely címe	Ukrajnából Magyarországra lépő és befogadott iskolások száma összesen	ebből magyar állampolgársággal rendelkező iskolások száma
Debreceni Benedek Elek Általános Iskola	Debrecen, Bocskai tér 1.	2	0
Debreceni Bolyai János Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Debrecen, Bolyai u. 29.	5	1
Debreceni Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium	Debrecen, Békessy Béla u. 12.	2	2
Debreceni Gönczy Pál Általános Iskola Rózsavölgy utca 23. sz. Telephelye	Debrecen, Rózsavölgy u. 23.	1	0
Debreceni Karácsony Sándor Általános Iskola	Debrecen, Komáromi Csipkés György tér 9.	32	3
Debreceni Kazinczy Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Debrecen, Margit tér 19.	1	0
Debreceni Kinizsi Pál Általános Iskola Monostorpályi Úti Tagintézménye	Debrecen, Monostorpályi út 63.	16	4
Debreceni Lorántffy Zsuzsanna Általános Iskola	Debrecen, Józsakert u. 9.	2	2
Debreceni Petőfi Sándor Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Debrecen, Szabó Kálmán u. 3-5.	5	5
Hajdú-Bihar Megyei Általános Iskola, Gimnázium, Szakgimnázium, Technikum és Kollégium Debreceni Telephelye	Debrecen, Lóverseny u. 3.	1	0
Ibolya Utcai Általános Iskola	Debrecen, Ibolya u. 3.	3	3
Nyírmártonfalvai Általános Iskola	Nyírmártonfalva, Iskola tér 1.	1	1
Szoboszlói Úti Általános Iskola	Debrecen, Szoboszlói út 3.	3	0
Vénkert Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Debrecen, Sinay Miklós u. 6.	4	3

Menedékes tanulók nevelés-oktatásának tapasztalatai

A tanítás, tanulás folyamatában a pedagógusok az egyéni foglalkozáson kívül tipikusan differenciált feladatvégzéssel fejlesztik a tanulókat. A tanári segítségnyújtás, a felzárkóztatás rendszeres egyéni foglalkozások keretében tud leghatékonyabban működni, melynek fontosságát a diákok vissza is igazolják. Az iskolák, a pedagógusok a szülőkkel állandóan tartják a kapcsolatot, szorosan együttműködnek. Ahol tapasztalható a támogató szülői attitűd, ott gyorsabb az előrehaladás és könnyebb a beilleszkedés is. Az osztályközösségekbe való beilleszkedésük tempója elsősorban

nyelvtudásuk és személyiségük függvénye, azonban minden érintett intézményben jellemző, hogy a hazai osztálytársak elfogadják, befogadják a menedékes tanulókat, szívesen játszanak velük, bevonják őket az iskolai közösségi programokba. Az intézményben dolgozó, ukránul (vagy oroszul) beszélő közalkalmazott támogató jelenléte sokat segített a kezdeti kommunikációban a szülőkkel, gyermekekkel.

Beszámoló a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulókról

A köznevelési intézmények a **lemorzsolódás csökkentése érdekében** szaktanácsadói támogatást kapnak az Oktatási Hivaltól, a pedagógusok rendszeresen részt vesznek a POK által szervezett szakmai műhelyfoglalkozásokon, pedagógus-továbbképzéseken, pedagógiai napok rendezvényein. Az állami köznevelési közfeladat ellátásában fenntartóként részt vevő szervekről, valamint a Klebelsberg Központtól szóló 134/2016. (VI. 10.) Korm. rendelet 2/C. § (4) bekezdés rendelkezéseinek megfelelően 2018. október 25-én megalakult a Debreceni Tankerületi Központ

Debreceni Tankerületi Tanácsának Antiszegregációs Munkacsoportja, melynek feladatai:

- Felel az egyenlő bánásmód érvényesüléséért, és a méltányos oktatás feltételrendszerét megalapozó szakmai döntéshozatal szempontjainak érvényesítéséért.
- Előkészíti a Tankerületi Központ köznevelési esélyegyenlőségi tervét.
- Kiemelt figyelemmel kíséri a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekeket, illetve a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulókat oktató intézmények szakmai munkáját, eredményességi mutatóit, szükségleteit.
- Kapcsolatot tart a Tankerületi Központ szakmai partnereivel a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek iskolai sikerességének elősegítésére.

Gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátása a köznevelési intézményekben

Az intézményvezető felel a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok megszervezéséért és ellátásáért, a gyermekvédelmi jelzőrendszer köznevelési intézményhez kapcsolódó feladatainak koordinálásáért. Gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok felelősei jellemzően az intézményvezetők, az intézményvezető-helyettesek, az osztályfőnökök, a szociálpedagógus, az iskolapszichológus, a kollégiumi nevelőtanárok, a Szakszolgálatokkal és a szülői munkaközösségekkel együttműködve.

2019 szeptemberétől a köznevelési intézmények munkáját a gyermekjóléti központoknál iskolai szociális segítő munkakörben foglalkoztatott munkatárs segíti. A köznevelési intézmények pozitívan fogadták az iskolai szociális segítő jelenlétét az intézményekben, segíti a kapcsolattartást a gyermekjóléti szolgálatokkal, könnyíti a jelzőrendszer működtetését.

Veszélyeztetettség tényezői a szakmai ajánlások szerint:

- **anyagi tényezők:** gyermek nem megfelelő táplálása, nem megfelelő ruházkodás, nem biztosított a gyermek oktatásának támogatása,
- **erkölcsi tényezők:** szexuális vagy lelki bántalmazás, erkölcsileg rossz példamutatás,
- **egészségügyi tényezők:** gyermek fizikai bántalmazása, beteg gyermek nem megfelelő életmódja, kezelés elmulasztása,
- **nevelési, illetve nevelődési tényezők:** szülői elhanyagolás, gyermekkel szembeni követelések hiánya,
- **a gyermek önmagát veszélyeztető magatartása:** szökés, csellengés, tankötelezettség elmulasztása, bűncselekmény elkövetése, alkohol-és drogfogyasztás.

Az intézmények által megítélt *leggyakoribb veszélyeztető tényezők* a következők:

- a családokban tapasztalt nagyarányú munkanélküliség, s ennek következtében kialakult szociális körülmények és anyagi megélhetési problémák,
- kábítószer-fogyasztás, alkohol, dohányzás,
- szülő-gyerek közötti generációs szakadék, szocializációs értékkülönbség,
- válás, haláleset feldolgozása,
- beilleszkedési nehézségek, tanulási motiváció csökkenése, iskolakerülés,
- internet és mobiltelefon túlzott használata,
- a tanulók igazolatlan mulasztásai miatti hiányzás.

Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a **harminc tanítási órát és egyéb foglalkozást**, az iskola a mulasztásról tájékoztatja az **általános szabálysértési hatóságot** – a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló kivételével –, valamint ismételten tájékoztatja a **gyermekjóléti szolgálatot**, amely közreműködik a tanuló szülőjének az értesítésében, továbbá gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot. A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 247. § c) pontja szerinti **szabálysértési tényállás** megvalósulásához szükséges mulasztás mértéke az adott nevelési évben, tanítási évben összesen tanköteles tanuló esetén **harminc tanítási óra és egyéb foglalkozás**. Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri az **ötven tanítási órát és egyéb foglalkozást**, az iskola igazgatója haladéktalanul értesíti a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes **gyámhatóságot**.

A sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók iskolai ellátása

Az intézmények dokumentumaiban (pedagógiai program, helyi tanterv, tanmenetek, óravázlatok) megfogalmazásra kerülnek a sajátos nevelési igényű tanulókra (a továbbiakban: SNI) vonatkozó kitételek. Az SNI tanulók jogainak érvényesítése érdekében csak olyan nevelési-oktatási intézményben folytathatják tanulmányaikat, amelynek szakmai alapidokumentumában alapfeladatként szerepel az adott SNI típus ellátása és az országos/vármegyei szakértői bizottság kijelölte azt számára.

A Tankerületi Központ kiemelt feladatai közé tartozik **az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók nevelésének-oktatásának** biztosítása a köznevelési intézményekben. Az ezzel kapcsolatos feladatokra a tankerületi központ igazgatója munkacsoportot hozott létre. A munkacsoport feladata a közneveléshez való egyenlő hozzáférés feltételeinek megteremtése a többi tanulóval együtt nevelhető, valamint a gyógypedagógiai nevelésben részesülő autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók számára is.

Az SNI diákok fejlesztését az utazó gyógypedagógusi hálózat szakemberei, az intézményben dolgozó gyógypedagógusok látják el a szakértői véleményben meghatározottak szerint. Általánosságban elmondható, hogy magas a beilleszkedési-tanulási-magatartási nehézségekkel küzdő tanulók (a továbbiakban: BTMN) száma, a számukra előírt fejlesztést egyéni fejlesztési terv alapján az intézmény fejlesztőpedagógusa végzi. Az októberi statisztika alapján a 41 köznevelési intézményben 1.331 tanuló rendelkezik BTMN-t megállapító szakértői véleménnyel. A Tankerületi Központ a jogszabályi előírásoknak megfelelően utazó gyógypedagógusi hálózatot működtet az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények közreműködésével. Az utazó gyógypedagógusi hálózat ellátja a Debreceni és a Nyíradonyi járás köznevelési intézményeiben integráltan oktatott SNI tanulókat.

A jogszabályban meghatározott **pedagógiai szakszolgálati feladatokat** a Tankerületi Központ fenntartásában működő pedagógiai szakszolgálati intézmény, a Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat (a továbbiakban: Szakszolgálat) látja el. A feladatellátás kötelező és biztosított a Hajdú-Bihar vármegyében lakó gyermekek és családjaik, valamint fenntartótól függetlenül valamennyi köznevelési intézmény számára.

A 2020. évi átszervezés során a Tankerületi Központ kezdeményezte 4 intézmény esetében az **inkluzív nevelési-oktatási forma bevezetését** (Debreceni Hatvani István Általános Iskola, Debreceni Dózsa György Általános Iskola, Ibolya Utcái Általános Iskola, Ábrányi Emil Általános Iskola).

A 2022/2023. tanévtől már öt általános iskolában működik az inkluzív nevelés-oktatás: négy intézményben 1-3. évfolyamon 1-1 osztályban, 2022. szeptember 1. napjától pedig további 1 intézményben, a Debreceni Benedek Elek Általános Iskolában 1. évfolyamon 1 osztályban.

A pedagógusok 30 órás, akkreditált továbbképzésen vettek részt, melyet a Gyermekek Háza Alapítvány tartott, „Hatékony iskolát mindenkinek” címmel. A továbbképzésen interaktív formában nyílt lehetőség arra, hogy a résztvevők megismerjék és elsajátítsák a módszereket.

Az inkluzív nevelés-oktatást megvalósító osztályok jellegzetessége, hogy maximum 3 fő sajátos

nevelési igényű tanuló kerül felvételre az osztályba, melynek maximális létszáma 23 fő. Az osztályban az autizmus spektrum zavarral küzdő, a hallásfogyatékos, a beszéd fogyatékos, az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók együttnevelése valósul meg.

A Debreceni Tankerületi Központ együttműködési megállapodást kötött a Közép-Budai Tankerületi Központtal, amelynek célja az inkluzív nevelés-oktatás módszerének segítése a Debreceni Tankerületi Központ intézményeiben, **mentori szolgáltatás** igénybevétele a Gyermek Ház Alternatív Általános Iskola és Gimnázium pedagógusaitól 2022. szeptember 1. napjával.

A Tankerületi Központ és a Debreceni Egyetem Klinikai Központ Gyermekgyógyászati Klinika együttműködési megállapodást kötött. A megállapodás célja annak biztosítása, hogy a Klinikai Központban **betegellátásban részesülő gyermekek részére foglalkozások** tartása megvalósulhasson. Ezt a feladatot a Tankerületi Központ fenntartásában lévő Debreceni Bolyai János Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola közalkalmazottja látja el.

Hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű tanulók ellátása, hátránykompenzáló szolgáltatások

A köznevelés rendszere számos kedvezményt biztosít a hátrányos/halmozottan hátrányos helyzetű tanulók részére: térítésmentes művészetoktatás továbbá az Arany János Tehetséggondozó Programba való bekerülés, előnyben részesítés az iskolai felvétel/átvétel során. Az októberi statisztikai adatok alapján hátrányos helyzetű tanuló 545 fő, halmozottan hátrányos helyzetű tanuló 1.452 fő, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben 1.379 fő tanuló részesült.

A **Kollégium Plusz modellprogram**, mint egyedi pályázati konstrukció 2022-ben is tovább folytatódott a jelenlegi Hajdú-Bihar Vármegyei Általános Iskola, Gimnázium, Szakgimnázium, Technikum és Kollégiumban. A projekt célcsoportja a kollégiumban elhelyezett 16 általános iskolás tanuló, akik mindannyian látássérült tanulók, közülük 3 hátrányos helyzetű, 7 halmozottan hátrányos helyzetű tanuló. A projekt keretében a hátrányos/halmozottan hátrányos helyzetű látássérült kollégista tanulók megsegítése történt eszközbeszerzéssel, foglalkozások megszervezése útján.

Az **RSZTOP-2.1.1-16-2017-00001 azonosítószámú „Alapvető fogyasztási cikkek biztosítása szegény gyermekes családok számára” című projekt** keretében tanszercsomagban részesültek a rászorult tanulók a 2022/2023-as tanévben is. Az igényt a Klebelsberg Központ az Oktatási Hivatal által működtetett KIR adatszolgáltatás, illetve a korábbi osztások adatai alapján határozta meg. Az akció keretében a 2022/2023. tanévben országosan összesen 101.200 db tanszercsomag beszerzése és kiosztása valósult meg, amelyből a Debreceni Tankerületi Központ illetékességi területén működő állami és egyházi fenntartású iskolákban 2.026 db-ot vettek át az arra jogosult szülők. A projekt célcsoportja a Magyarország területén élő 1-8. évfolyamos rászoruló gyermekek voltak, akik rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülnek. Az osztás során elsőbbséget élveztek azon tanulók, akik hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetűeknek minősülnek. A projekt célja volt, hogy az érintettek a 2022/2023. tanévet már ezen eszközökkel tudják megkezdeni, csökkentve a családok terheit és biztosítva a tanulók esélyegyenlőségét.

6.3. Debreceni Szakképzési Centrum

A Debreceni Szakképzési Centrum (a továbbiakban: Debreceni SZC) igazgatása alá tizenegy tagintézmény tartozik, melyek szakgimnáziumi, szakközépiskolai, szakképző iskolai (speciális szakiskola) és gimnáziumi képzéseket biztosítanak.

A Debreceni SZC minden intézményében létezik több foglalkozás, módszer, amelyek *a tanulók személyiségének kibontakoztatását, valamint szellemi és fizikai tehetségének és képességeinek fejlesztését segítik*. A tanulók tehetségének és képességeinek fejlesztését 2 szinten végzik. A szakmai szempontból jó képességű tanulók fejlesztését tehetséggondozó csoportokban valósítják meg, ahol versenyre való felkészítés is folyik. A szerényebb képességű tanulókat fejlesztő foglalkozások keretében igyekeznek felzárkóztatni. Ezek a tevékenységek tanórán és tanórán kívüli foglalkozásokon valósulnak meg.

Tanórán kívüli foglalkozások: szakkörök, felkészítő és felzárkóztató foglalkozások, korrepetálások, emelt szintű érettségi felkészítők, tehetséggondozó foglalkozások, kompetenciafejlesztésre irányuló foglalkozások, képességfejlesztő órák, célirányos versenyfelkészítés, drámaszakkör, szabadidős programok, tanulmányi versenyek, szaktanári egyéni fejlesztések, tanulási nehézséget megelőző foglalkozások, tehetségpályázatokban való felkészítés, sport-foglalkozások.

Egyéb foglalkozások: iskolapszichológus és az iskolai szociális segítő által vezetett foglalkozások, tanulás-módszertan tréning, felkészülés városi-iskolai kulturális rendezvényekre, intézményi hagyományápolással kapcsolatos foglalkozások, prevenciók, egészségmegőrző és mentálhigiénés foglalkozások, DÖK-foglalkozás, filmvetítések, iskolai vetélkedők, érzelmi intelligencia-fejlesztő, kommunikációs és problémamegoldó, képességfejlesztő, önismereti, közösségépítő és tanulástechnika fejlesztő csoportfoglalkozások, bűnmegelőzési és érzékenyítő előadások.

Rendhagyó osztályfőnöki órákon iskolai védőnők ismeretterjesztő foglalkozása például iskolai higiénia, fertőző betegségek témakörben. Osztályfőnöki órákon meghívott előadók (orvosok, asszisztensek, orvostanhallgatók) előadásait hallhatták diákjaink többek között a káros szenvedélyek megelőzéséről, de kaphattak táplálkozási tanácsokat is.

Diákjaik részt vettek pályázatokon nyert kirándulásokon és csatlakoztak több külső szervezésű rendezvényhez (Lelki egészség világnapja, Tégy Ma a Holnapodért!, LEÓ-Lelki Egészség óra, Játék határokkal pályázat, Drogmentes Magyarországért Mozgalom programok, HIV világnap, Víz Világnapja). A tanulók 90-95%-a vesz részt az iskolai szintű egészségvédelemmel és bűnmegelőzéssel kapcsolatos, valamint egyéb prevenciók célú rendezvényeken. A kisebb létszámú programokon a rendezvény profiljának megfelelően a tanulók 15-20%-a volt jelen. Az összes programon átlagosan a tanulók háromnegyede vett részt.

Sajátos nevelési igényű tanulók ellátása

A Debreceni SZC intézményeiben biztosított az integrált oktatás. Legkevesebb a Debreceni SZC Bethlen Gábor Közgazdasági Technikum, legmagasabb a Debreceni SZC Építéstechnológiai és Műszaki Szakképző Iskola tanulóinak százalékos megoszlása, ahol a sajátos nevelési igényű tanulók szegregált gyógypedagógiai oktatása is megvalósul. Az SNI tanulók ellátását utazó gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus iskolapszichológus, iskolaorvos, védőnő segítette az intézményekben. A korábban feltárt tanulási nehézségek enyhítését szaktanári egyéni fejlesztésekkel folytatják. Az intézményekben integráltan folyó nevelés, oktatás, képzés folyik. A pedagógus által alkalmazott módszereket minden esetben a tanulók állapotából fakadó szükségletek határozzák meg. Szakértői Bizottsági vizsgálat eredményének megfelelő személyre szabott fejlesztésben való ellátás biztosítása. Az igazgatói határozatban foglaltan egyéni mérési, értékelési módszerek alkalmazása a tanítási órákon és a vizsgákon, a szaktanárok és az osztályfőnökök személyre szabott foglalkozási tervek szerint egyéni fejlesztő tevékenységgel is segítik a tanulók fejlődését, az érintett tanulók esetében a tanmenetek szükséges mértékű személyre szabása, integrált nevelés, oktatás alkalmazása, szükség szerint speciális taneszközöket használnak, segédeszköz alkalmazását engedélyezik (laptop, számológép). Az osztályfőnökök a szaktanárokkal igyekeznek kiszűrni az ilyen jellegű problémákkal küzdő tanulókat. A szülőknek tájékoztatást nyújtanak a lehetséges segítségadási módokról és lehetőségekről. Igény szerint szülői konzultációt szerveznek az iskolapszichológussal és iskolaorvossal.

A Szakértői Bizottság által meghatározott ellátás igénybevételét valamennyi érintett tanuló számára kötelezően biztosítják. A tanulmányi munka erősítése érdekében szükség szerint az SNI tanulókkal a szaktanárok egyéni fejlesztés keretében külön is foglalkoznak. Az érintett szülők, tanulók, és az őket tanító oktatók a tanév kezdetekor, illetve a szakértői vélemény beérkezésekor a megfelelő igazgatói határozatot írásban kapják meg. Az érettségi vizsga megkezdése előtt szintén igazgatói határozat rögzíti a szükséges kedvezményeket, amelyet a vizsgán alkalmazni kell. Ezek a vizsgadokumentációba is bekerülnek.

Iskolai hiányzásokkal kapcsolatos megállapítások

Az iskolai hiányzások oka elsősorban a tanuló megbetegedése. További okok között szerepel a távolsági közlekedés akadályozó hatásából létrejövő távolmaradás a tanítási óráról. Egyéb okok mértéke elhanyagolhatóan csekély. A huzamos igazolatlan mulasztások valódi oka leggyakrabban a szülői kontroll hiánya, a családon belüli eredménytelen kommunikáció. A sorozatos mulasztások hátterében leggyakrabban gyermeknevelési probléma áll, ugyanakkor családi kudarcok, külső devianciák szerepe is érzékelhető. Időnként beilleszkedési nehézség, teljesítménykényszer miatti pszichoszomatikus tünetekkel fordulnak orvoshoz a tanulók.

Gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok

Az érvényben levő gyermekvédelmi protokoll ismertetése oktatói testületi értekezleteken történik minden tanév elején, illetve változáskor. Az osztályfőnöki órákon ismertetik az oktatók a tanulókkal az aktuális jogszabályi előírásokat, illetve tájékoztatják őket a változásokról. Az ifjúságvédelmi feladatokkal megbízott oktatók rendszeresen konzultálnak egymással, az iskolapszichológussal, a probléma függvényében veszik fel a kapcsolatot a szülőkkel vagy a hatóságokkal, a bűnmegelőzési tanácsadóval vagy a drogambulanciával. Kollégáik követik a DSZC, és az illetékes szakszolgálat iránymutatásait. Az ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátásában a szociális segítő is részt vesz. A hivatalos iratok beérkezése után az iskola vezetése az ügyben érintett osztályfőnököket, szaktanárokat, tájékoztatja. Az osztályfőnökök év elején az osztály tanulói között felméréseket végeznek, majd folyamatos konzultációt folytatnak a családokkal és amennyiben szükséges a megfelelő problémamegoldó eljárásokat kezdeményezik. Az iskolákban főállású *iskolapszichológus* segíti a hozzá fordulókat, aktívan részt vesz a problémák felkutatásában, méréseket végez, teszteléssel igyekszik feltárni a rejtett problémákat. A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztését *gyógypedagógusok* végzik, akikkel szintén jó az együttműködés. Iskoláik eltérőek a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok tekintetében. Van olyan iskola, ahol szakmai prevenciós munkacsoport is működik, melynek tagjai az iskolapszichológus, a védőnő, iskolai szociális segítő. Más iskolákban a létszámhoz képest elenyésző azon tanulók létszáma, akik különös gondoskodást igényelnek, így ott több időt tudnak rájuk fordítani. A mulasztás miatt veszélyeztetett gyerekekkel kapcsolatos, a szakképzési törvény által meghatározott feladatok ellátásában az osztályfőnökök és a gyermekvédelmi feladatok ellátásával megbízott oktató együttműködve végzik el a jelzőrendszeri feladatokat. Másfajta veszélyeztetés esetén a gyermekvédelmi feladatok ellátásával megbízott kollégát keresik fel az oktatók, illetve a gyerekek, és a probléma függvényében veszik fel a kapcsolatot a szülőkkel vagy a hatóságokkal, a bűnmegelőzési tanácsadóval, drogambulanciával, stb. Nagyon nagy segítség az iskola számára az iskolapszichológus munkája és az iskolai szociális segítő tevékenysége.

Egyre több veszélyeztető tényezőt tapasztalhatunk: az anyagilag hátrányos helyzet, elszegényedés, munkanélküliség, alacsony szülői iskolázottság (nehézkés kommunikáció, együttműködés az iskola és a szülők között), széthullott családok, a gyermekét egyedül nevelő szülők nehézségei, a nevelési elhanyagolás, a családi konfliktusok, életviteli és lelki-mentális problémák, a súlyosan hátrányos szociokulturális háttér, melyre gyakran jellemző az ún. korlátozott nyelvi kód, nevelési elhanyagolás. További veszélyeztető tényező még a szülők pedagógiai kultúrájának alacsony színvonala, pedagógiai-nevelési eszköztelensége, a megváltozott társadalmi értékrend, a média hatása, a képernyőfüggőség, a kiskorú tanuló korai önállóodása, a saját akaratuk érvényesítése, a tanulók motiválatlansága, az oktatási-nevelési intézménybe való beilleszkedési nehézség, a családon belüli lelki és mentális bántalmazás és az igazolatlan hiányzás. Egyre gyakoribb a falcolás vagy egyéb önveszélyeztető magatartás pl. öngyilkosságra való hajlam, az alkohol- és drogproblémák, a tanulókat otthon érő zaklatás, testi sértés, tanulók egymásra irányuló zaklatása, a deviáns kortárskapcsolatok. A digitális oktatás alatt több szociális kapcsolatokkal összefüggő problémát jeleztek a tanulók az iskolapszichológus felé.

A *gyermekjóléti szolgálatokkal* kialakított kapcsolatot az iskolák többsége kiválóan értékeli, minden területen hatékony és példaértékű az együttműködés az iskolákkal. Az *iskolai szociális segítő* egyre több probléma kezelésében tud hatékony segítséget nyújtani. A kapcsolat gyors, a visszajelzések egyértelműek. Ha megteszik a szükséges jelzéseket az illetékes *Család- és Gyermekjóléti Szolgálatok*

felé, a szolgálat felveszi az érintett családokkal a kapcsolatot és visszajelzést ad a tapasztalatairól. A kapcsolattartás írásos (hivatalos levél) és szóbeli (telefon) formában is történik. Közös igyekeznék orvosolni a tanulókkal kapcsolatos helyzeteket.

Gyermekvédelemmel kapcsolatos fejlesztési lehetőségek

Több pszichológiai segítségre lenne szükség, esetleg moderátor jelenlétére, aki segít a szülővel kommunikálni a tanuló érdekében. Több esetben a szülő nem engedi a tanulót pszichológushoz, pedig indokolt lenne.

Az oktatótestület tehermentesítése céljából hasznos lenne egy gyermekvédelmi feladatokkal foglalkozó szakember és a munkájához megfelelő időkeret biztosítása.

Szívesen vennének munkamegbeszélést, jogi tanácsadást az aktuális törvényi változások végrehajthatóságának nehézségeivel kapcsolatban, valamint nagyobb szerepvállalást az iskolába nem járó tanulókkal, illetve a számukra elérhetetlen szülőkkel való kommunikálásban.

Több személyes találkozásra volna szükség a gyermekvédelem és az oktatás szereplői között, amely javíthatná a végeredményben közös célú munkák hatékonyságát.

6.4. Debreceni Egyetem Klinikai Központ Debreceni Alapellátási és Egészségfejlesztési Intézet (a továbbiakban: DAEFI)

A DAEFI a védőnői és iskola-egészségügyi alapellátás során gyermekvédelmi feladatokat is ellát. Az idevonatkozó jogszabályokon túl munkájukat az Országos Tisztifőorvosi Hivatal által kiadott „Szakmai, gyakorlati iránymutatás a területi védőnő gyermekvédelmi feladatainak ellátásához, különös tekintettel a korai észlelésre, jelzésre és az együttműködésre” című dokumentum segíti. A védőnők ifjúság-egészségügyi munkát látnak el a nevelési-oktatási intézményekben, így napi kapcsolatot tartanak fenn az óvónőkkel, pedagógusokkal. Az iskolaorvos, iskolavédőnő amennyiben problémát észlel, jelzéssel él az intézmény igazgatója felé.

A **területi védőnő** alapfeladata a gyermekek – újszülött kortól a tanulói jogviszony megkezdéséig –, várandós anyák, és családjuk egészségének megőrzése, figyelemmel kísérése. A feladatellátás során a családok számára magas színvonalon, az esélyegyenlőség elveinek betartásával biztosítják a területi védőnői ellátást, különös tekintettel a gyermekvédelmi tevékenységre, a gyermekjóléti szolgáltatókkal való együttműködésre. A területi védőnői munka két fő szintén történik: egyrészt a családok otthonában, ahol a látogatások alkalmával személyre szabott tanácsokkal látják el a gondozott családokat; a találkozások másik színtere a védőnői tanácsadó, ahol a különböző életkorhoz kötött státuszvizsgálatok, illetve a várandósok szűrővizsgálatai történnek. Mindkét szintén kiemelt figyelmet kap az egészségnevelés, egészségfejlesztés.

Az **iskolavédőnők** feladata a gyermekek, tanulók egészségállapotának vizsgálata, követése; a kötelező védőoltások megszervezése, előkészítése; a gyermekek, tanulók személyi higiéniájának ellenőrzése; elsősegélynyújtás; a krónikus betegek, magatartási zavarokkal küzdők életvitelének segítése; részvétel az egészségtan oktatásban. Feladatellátásuk során napi kapcsolatot tartanak fenn az óvónőkkel, pedagógusokkal. Az iskolaorvos, iskolavédőnő, amennyiben problémát észlel, szóban/írásban jelzéssel él az intézmény igazgatója felé.

Várandós anyák (december 31.-én) száma	831
Szociálisan* fokozott gondozást igénylő várandós anya	11
Kiskorú várandós anyák	1
Kiskorú várandós anyák közül a 14. év alattiak	0
0-6 évesek (december 31.-én)	11.321
szociálisan* fokozott gondozást igénylő 0-6 évesek	252
Otthon gondozott 7-16 évesek (december 31.-én)	29
szociálisan* fokozott gondozást igénylő 7-16 évesek	2
Összes jelzés 2022. évben (db)	66
„Passzív gondozásban lévő”	3

* akik igazolás nélkül külföldre távoztak vagy legalább 3 hónapja „eltűntek”, a védőnő nem tud róluk, más védőnő sem kérte a dokumentációjukat, ezért nem vehető ki a gondozásból. Ilyen esetben azonnali jelzéssel kell élni a gyermekjóléti szolgálat és a gyámhivatal felé.

A gondozottak érdekében 26 védőnői jellemzés-helyzetértékelés készült a gyámhivatal, bölcsőde, gyermekjóléti szolgálatok, stb. felé, 9 esetben pedig egyéb írásos tájékoztató készült a gondozottakkal kapcsolatban a gyermekjóléti szolgálat, gyámhatóság kérésére. A védőnők 15 esetben tapasztaltak gyermekelhanyagolást, 1 esetben gyermekbántalmazást.

A védőnői ellátás és a gyermekjóléti szolgálat egymással összhangban, megfelelően együttműködnek, egymás munkáját segítik, kiegészítik. A védőnők és a családgondozók személyesen konzultálnak egymással, ha indokolt közösen végeznek családlátogatást. Esetmegbeszélésen, gyámügyi tárgyalásokon, szakmaközi megbeszélésen, bírósági, rendőrségi tárgyalásokon vesznek részt, 2022-ben 24 esetben történt ilyen.

7. Felügyeleti szervek által gyámhatósági, gyermekvédelmi területen végzett szakmai ellenőrzések, valamint az intézmények működését engedélyező hatóság ellenőrzésének megállapításai

A Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal Hatósági Főosztályának a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről szóló 369/2013. (X. 24.) Korm. rendelet 37. § (1) bekezdés pontja alapján 2022-ben nem került sor az Önkormányzat fenntartásában lévő gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó intézmények ellenőrzésére.

8. Jövőre vonatkozó javaslatok, célok meghatározása a Gyvt. előírásai alapján

1. Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata az anyagi jellegű veszélyeztetettség megelőzését, megszüntetését, a gyermeknevelést segítő pénzbeli és természetbeni ellátásait a jövőben is kiemelt célként kívánja kezelni és az önként vállalt ellátásokat továbbra is fenntartja.
2. Az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények tárgyi és személyi feltételeinek biztosításához a következő években is gondoskodni szükséges a költségvetési fedezet tervezéséről.
3. Az önkormányzat a sikeres pályázati projektek keretében kívánja a fenntartásában lévő intézmények működési feltételeit javítani. A benyújtott támogatási kérelmek alapján a projektek megvalósítása folyamatban van, az alábbi pályázatok nyújtanak lehetőséget a gyermekek ellátását biztosító intézmények felújítására, eszközbeszerzésekre és új intézmények létesítésére.

A TOP-6.2.1-15. kódszámú „Családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztése” pályázati konstrukció keretében az alábbi infrastrukturális fejlesztés valósult meg 2022. évben:

- TOP-6.2.1-15-DE1-2016-00011. azonosító számú projekt esetében Debrecen Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődei Intézménye Gáborjáni Szabó Kálmán Utcai Tagintézményének felújítása (az eszközök állományának fejlesztése még folyamatban van)
- Jelenleg az alábbi projektek vannak folyamatban:
- TOP-6.2.1-19-DE1-2020-00004. azonosító számú projekt esetében új bölcsőde építése valósul meg a Felsőjózsa városrészen
- RRF-1.1.2-21-2022-00013 azonosítószámú projekt esetében új bölcsőde építése valósul meg a Postakert városrészen
- A TOP-6.5.1-15. és TOP-6.5.1-16. kódszámú „Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése” című pályázatok keretében több önkormányzati intézmény (bölcsődék, óvodák) energetikai korszerűsítésére került sor.

9. A bűnmegelőzési program főbb pontjainak bemutatása

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése a 76/2006. (IV. 27.) Ö.h.-val fogadta el Debrecen Megyei Jogú Város Társadalmi Bűnmegelőzési Stratégiáját. Debrecen Megyei Jogú Város Társadalmi Bűnmegelőzési Stratégiájának I. fejezete egy általános bűnözési és közbiztonsági helyzetképet mutat be, valamint számba veszi a helyi bűnmegelőzési feladatok meghatározó szempontjait és a helyi bűnmegelőzési program megvalósulásának feltételeit.

A II. fejezet a bűnmegelőzés jogszabályi alapjait és helyi strukturális eszközeit tartalmazza, részletezve a különböző szervek, szervezetek feladatait:

- 1) A rendőrség közbiztonsági tevékenysége
- 2) Az önkormányzat feladatai a helyi közbiztonság erősítésében
- 3) A Rendőrkapitányság és az Önkormányzat kapcsolata a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény alapján
- 4) Debrecen Közbiztonságáért Alapítvány
- 5) Közbiztonsági Bizottság
- 6) Debreceni polgárőr szervezetek
- 7) Debreceni Közterület Felügyelet
- 8) Debreceni Kábítószer Egyeztető Fórum

A Bűnmegelőzési Stratégia III. fejezete a közbiztonsági tevékenység anyagi forrásainak biztosításával foglalkozik, míg a IV. fejezet az egyéb rendelkezéseket tartalmazza.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 17. pontja szerint a helyi önkormányzatok feladata a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében - többek között - közreműködés a település közbiztonságának biztosításában. Ehhez kapcsolódva elsősorban a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény határozza meg az ellátandó feladatokat. A törvény 8. § (4) bekezdése alapján a rendőrkapitány személyesen, vagy kijelölt helyettese útján évente beszámol a rendőrkapitányság illetékességi területén működő települési önkormányzat képviselő-testületének a település közbiztonságának helyzetéről, a közbiztonság érdekében tett intézkedésekről, és az azzal kapcsolatos feladatokról.

10. A gyermekkorú és a fiatalkorú bűnelkövetők számának, az általuk elkövetett bűncselekmények számának, a bűnelkövetés okainak bemutatása – a Debreceni Rendőrkapitányság gyermekvédelmi tevékenysége

Rendőri eljárásban regisztrált elkövetők számának alakulása az eljáró szerv (Debreceni Rendőrkapitányság) vonatkozásában:

Debreceni Rendőrkapitányság	Regisztrált elkövetők száma (fő)
2021.	2292
2022.	2467

Jellemző bűnelkövetések és azok gyakorisága a gyermekkorúak körében:

Debreceni Rendőrkapitányság	Regisztrált gyermekkorú elkövetők száma (fő)
2021.	49
2022.	23

Jellemző bűnelkövetések és azok gyakorisága a fiatalkorúak körében:

Debreceni Rendőrkapitányság	Regisztrált fiatalkorú elkövetők száma (fő)
2021.	153
2022.	140

Az összesített adatok alapján jól látható, hogy a gyermekkorú elkövetők száma az ismertté vált elkövetők vonatkozásában igen csekély, annak 0,93 %-át teszi, az előző évhez viszonyítva számuk 26 fővel csökkent. A fiatalkorú elkövetők száma az ismertté vált elkövetők 5,67 %-át teszi ki. Az adatok szerint a korosztályból kikerült elkövetők számának alakulása 8,49 %-os csökkenés mutat a 2021. évhez viszonyítva.

Általános tapasztalat, hogy a **gyermek- és fiatalkorú bűnözővé válás okai** elsősorban a rossz családi és anyagi körülmények, a kortárs csoport negatív befolyásoló hatása. A felszínen látszólag rendezett a család, azonban a felszín alatt a szülők, a gyermekek túlterheltek, a családok eltérő értékrendeket közvetítenek, túlkövetelnek, illetve túl engedékenyek. A bűnözővé váláshoz tartozik az anyagi haszonszerzés, a médiától a gyermek felé sugárzott agresszióból fakadó mintakövetés, valamint az alacsony iskolázottság és az iskolakerülés. Sajnos a bűnelkövetéssel sikerülhet presztízst szerezni saját közegén belül, esetleg azon kívül is.

A **bűnöző válás okaként** említhetjük a helytelen nevelési módszereket befolyásoló tényező lehet, az egyszülős család, vagy nincs család, hiszen a gyermek számára fontos a pozitív szülői minta, mely ezen esetekben gyakran hiányzik, valamint a bűnözési hajlam nemzedékről- nemzedékre való öröklődése is megfigyelhető. 18 év alatti korosztály vonatkozásában még mindig leggyakrabban a vagyon- és személy elleni bűncselekmények dominálnak, jellemző az elkövetőkre, hogy nincsenek tisztában az elkövetett cselekmények súlyával, valamint gyakori a csoportos elkövetési módszer.

A családon belüli erőszak, bántalmazások előfordulása Debrecen járása vonatkozásában

2022-ben 496 alkalommal tettek bejelentést a Hajdú-Bihar Vármegyei Rendőr-főkapitányság Tevékenység-irányítási Központjába hozzátartozók közötti erőszak miatt, melyből 473 esetben a helyszínen intézkedő rendőrök kizárták a távoltartás lehetőségét. Bejelentéseket követően szükséges esetben helyszíni szemlét végeztek, majd tájékoztatási és adatközlési kötelezettségeiket is teljesítették. 23 esetben kellett távoltartást foganatosítani. A bejelentések száma és az elrendelt távoltartások száma is csökkent az előző évhez viszonyítva. (2021-ben 648 bejelentés érkezett, melyből 28 esetben került sor távoltartás elrendelésére). A családon belüli erőszak témakörében sajnálatos tény, hogy kiskorú személyek is szerepelnek sértettként az ügyekben, a bántalmazások során a testi sértés bűncselekménye jelent meg leggyakrabban.

A kábítószer terjesztésével, fogyasztásával kapcsolatos adatok, tapasztalatok

Napjaink aktuális témája a drogfogyasztás, hiszen folyamatos a kábítószer-használat. A kedvezőtlen körülmények, a nem megfelelő szülő-gyermek kapcsolat és a családi összetartás hiánya, a családi diszharmónia könnyen deviáns viselkedést válthatnak ki a kamaszokban, ide soroljuk a kábítószerfogyasztást, az alkoholizmust és a bűnözést is. Rendőri eljárásban regisztrált egyes bűncselekmények száma – az ENyÜBS. adatai alapján – új pszichoaktív anyaggal való visszaélés bűncselekmény miatt 4 esetben folytattak eljárást (2021-ben: 22), kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények miatt pedig 39 eseményt regisztráltak (2021-ben: 77).

Az új pszichoaktív anyaggal visszaélés bűncselekmények vonatkozásában nyomozási eredményesség és a felderítési eredményesség is 100 %-os, a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények esetén a nyomozási eredményesség 94,6 % - a felderítési eredményesség 77,3% volt az értékelt időszakban.

Fentieket is szem előtt tartva a Bűnügyi Osztály állománya a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények megelőzése érdekében folyamatos, aktív közterületi jelenlétet, bűnügyi portyaszolgálatot szervez, illetve a kapitányság szakvonalas nyomozói gyermek- és ifjúságvédelmi tevékenysége részét képezi a **kábítószer-prevenció**. A bűnmegelőzési előadók az általuk tartott

bűnmegelőzési előadások, valamint a nyári tábori alkalmak során a kábítószer fogyasztás negatív élettani hatásaira, illetve a kábítószerrel, annak fogyasztásával járó büntetőjogi felelősségvállalásra minden alkalommal felhívták az érintett korosztály figyelmét.

Bűnmegelőzésben szerzett tapasztalatok

Az áldozattá válás megelőzése érdekében folyamatos lépéseket tettek a 2022-ben is. A bűnügyi szolgálat szakvonalas nyomozóinak (2 fő) alaptevékenységei közé tartozik a prevenciós jellegű előadások tartása a gyermek-, és fiatalkorúak nevelésével foglalkozó intézményekben (főbb témakörök: a kábítószer használatának mentális és büntetőjogi következményei, a mértéktelen alkoholfogyasztás hatásai, az „Elf Bar” jelenség, a sértetté és elkövetővé válás, illetve az erőszakos jellegű bűncselekmények elkövetési magatartásai, valamint az internetbűnözés megelőzése).

A bűnmegelőzési szakemberek 2022-ben 15 általános iskolában 94 alkalommal 2.319 főnek, 4 középfokú oktatási intézményben 34 alkalommal 1.081 főnek tartottak előadást. (2021-ben 10 általános iskolában 23 alkalommal 636 főnek, 6 középfokú oktatási intézményben 24 alkalommal 846 főnek.)

A DADA oktatók tovább folytatták a programot a Szent Efrém és a Szoboszlói Úti Általános Iskolában, 26 alkalommal került sor foglalkozásra, 664 fő részvételével. (2021-ben 6 alkalommal került sor, 146 fő részére.)

A „Szabadítsátok ki Gordont!” bűnmegelőzési társasjáték iránt továbbra is nagy az érdeklődés. 10 iskolában és 1 kollégiumban, 73 alkalommal, 1904 fő diák szabadította meg a mackót bilincseitől.

A macit 1 általános iskolai és 1 középiskolai tantestület is megismerte, 2 alkalommal, 36 pedagógus játszott velük.

Általános iskolai egészségnapra kaptak meghívást melyen 1 alkalommal a dohányzás és az "Elf Bar" jelenséggel kapcsolatban tartottak előadásokat a pedagógusok, diákok és szüleik részére, ahol 330 fővel tudtak beszélgetni a témában.

Felkérésre a józsa Szent György Római Katolikus Gyülekezet Nyári táborában, a Lilla Téri Általános Iskola Nyári táborában és a józsa Református Egyházközség Gyermektáborában jelentek meg betétprogramjaikkal, ahol interaktív játékokkal színesítették a gyermekek nyári táboroztatását. Ezen programjaik 3 intézményben, 356 fő bevonásával zajlottak.

A bűnmegelőzési tanácsadói tevékenységet 2 fő aktív hivatásos és 2 fő szenior állományú kolléga végezte. A tanácsadók szerződés alapján 10 intézményben 353 előadást tartottak, 9.025 fő részére. Az előadások témáit az iskolában tanuló diákok érdeklődési köre, az iskola oktatási terve, illetve az aktuálisan jelentkező problémák szem előtt tartásával választották ki.

Illetékességi területükön 15 fő iskolaőr látja el feladatait 1 általános iskolában és a Debreceni Szakképzési Centrum középiskolaiban.

Továbbra is megfigyelhető, hogy azokban az iskolákban, ahol iskolaőrök és bűnmegelőzési tanácsadók vannak jelen, számottevően csökkentek a magatartásbeli problémák, és ezekkel arányosan a fegyelmi tárgyalások is, melyet az intézmények vezetőitől érkező pozitív visszajelzések is alátámasztanak.

A család- és gyermekjóléti szolgálatokkal és az Áldozatsegítő Központtal folyamatos kapcsolatot tartanak. 2022 februárjában kezdte meg működését a Debreceni Áldozatsegítő Központ. 2 alkalommal került sor szakmai egyeztetésre vezetőjükkel és további 2 alkalommal vonták be munkatársaikat programjaikba.

A Kapitányság, mint a jelzőrendszer tagja

A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény kimondja, hogy meghatározott intézmények és személyek – köztük a rendőrség – köteles jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a jelzőrendszer tagjainak. Amennyiben egy ügyben felmerül, hogy a kiskorú veszélyeztetettsége fennáll, jelzéssel élünk az illetékes szervek felé azért, hogy a szükséges intézkedéseiket foganatosítani tudják.

A Debreceni Rendőrkapitányság jelzéssel élt az illetékes gyermekjóléti szolgálat vagy a jegyző felé, ha veszélyeztetettségi tényező merült fel kiskorú személlyel kapcsolatban 2022-ben összesen 475 esetben (2021-ben: 425) került sor adatlap vagy értesítés kiállítására.

Javaslatok

A gyermek- és fiatalkorúak bűnelkövetővé és áldozattá válásának megelőzésében jelentős szerepe van a családnak, a gyermek- és ifjúságvédelemnek, az oktató és nevelő intézményeknek, a civil szervezeteknek, az egyházaknak, az önkormányzatoknak és a rendőrségnek egyaránt.

A megelőzést célzó kiadványok, előadások, játékos-interaktív foglalkozások széleskörű terjesztésével, megismertetésével hatékonyabban lehetne fellépni a bűnmegelőzés érdekében. Ezen túlmenően a szülőknek, az iskoláknak, gyermekvédelmi intézményeknek is felelősségteljes szerepük van a gyermekek szabadidejének hasznos eltöltésében.

11. Az Önkormányzat és a civil szervezetek közötti együttműködés

A *Debreceni Kábítószerügyi Egyeztető Fórum* (a továbbiakban: KEF) tevékenysége 2002 óta működik Debrecen városában, jelenleg 46 tagszervezete van. Debrecen fontosnak tartja, hogy az itt élő fiatalok biztonságos körülmények között szórakozzanak és, hogy ennek feltételei biztosítva legyenek városunkban. Az Önkormányzat kiemelt feladatának tekinti, hogy részt vegyen a kábítószerfogyasztás visszaszorításában együttműködve a tagszervezetekkel. A KEF Koordinációs munkacsoportja tartja a kapcsolatot az Önkormányzattal, illetve az illetékes szakosztályokkal. A KEF közgyűlésére szükség szerint, de legalább évente egy alkalommal kerül sor.

A pandémiás helyzet ellenére megvalósult, kiemelt tevékenységek:

- A drogfogyasztás aktuális kihívásai Debrecenben – 2022. április 6.
- Legyen más a szenvedélyed!-vetélkedő – 2022. június 13.
- Ismerjük? Tudjuk? Megtűrjük? Új dohányzási eszközök, és amit róluk tudni kell-kerekasztal beszélgetés – 2022. június 20.
- PRIZMA Családi nap, Magyar Ökumenikus Segélyszervezet – 2022. június. 24.
- „Moonshine” – éjszakai ártalomcsökkentő sportprogram (2022. június)
- A szenvedélybeteg-ellátás aktuális kérdései – 2022. október 6.
- Jóvátételi program a Hajdú-Bihar Vármegyei Büntetés-Végrehajtási Intézetben – 2022. október-november hónapban.

A programok megvalósítása elsősorban valós térben zajlott, két rendezvény „hibrid” formában valósult meg, zoomon is lehetett kapcsolódni. A tapasztalatok azt mutatták, hogy a személyes kontaktus változatlanul fontos, másrészt az online rendezvény praktikus azon résztvevők számára, akik tudtak időt szakítani a rendezvényre, de személyesen nincs lehetőségük részt venni rajta. A programok által közvetlenül elérték száma 1.941 fő, közvetetten elérték becsült száma 5.600 fő, az elért hátrányos helyzetűek becsült száma 980 fő volt.

Támogatások, együttműködések

Minden évben, a költségvetési rendelet elfogadását követően, pályázati felhívást tesz közzé az Önkormányzat, elsősorban civil szervezetek részére. Az előirányzat 2022-ben fedezetül szolgált a Kulturális, Civil és Ifjúsági Alap, valamint a Sportfeladatok pályázataira. Összesen 147 db pályázat érkezett, amelyből 81 db nyert támogatást 23.088.500.- Ft összegben.

2022-ben önkormányzatunknak 24 civil szervezettel volt közművelődési megállapodása, melynek keretében a művelődő közösségek létrejöttének elősegítése, működésük támogatása, fejlődésük segítése, a közművelődési tevékenységek és a művelődő közösségek számára helyszín biztosítása; a közösségi és társadalmi részvétel fejlesztése; az egész életre kiterjedő tanulás feltételeinek biztosítása; a hagyományos közösségi kulturális értékek átörökítése feltételeinek biztosítása; amatőr alkotó- és előadó-művészeti tevékenység feltételeinek biztosítása; a tehetséggondozás és -fejlesztés feltételeinek biztosítása; valamint kulturális alapú gazdaságfejlesztés valósult meg.

A Debreceni Karitatív Testület tevékenysége

Az Önkormányzat által létrehozott Debreceni Karitatív Testület (a továbbiakban: Testület) 2015. október 8. napjától működik. Célja a városi szintű karitatív munka operatív és koordináló tevékenységének ellátása az érintett civil szervezetek bevonásával annak érdekében, hogy hatékony

humanitárius segélyezési tevékenységet fejtsen ki az egyént, illetve a családokat érintő krízishelyzet esetén, valamint hatékonyan tudjon segíteni a helyi lakosságot érintő minősített időszak, illetőleg katasztrófhelyzet esetén. Kiemelt feladata az alulról jövő kezdeményezések támogatása, továbbá felkérésre szakmai ajánlóként koordinálja és segíti elő a városban a karitatív tevékenységet végző szervezetek, intézmények részvételét. A Testület jelenleg 24 teljesjogú tagszervezetből és 2 pártoló tagból áll.

A Testület immár hetedik éve vett részt a DMJV Gyermekvédelmi Intézménye által szervezett **nyári gyermekfelügyelet** programjának gazdagításában. Az elmúlt évekhez hasonlóan, 2022-ben is aktívan szerepet vállalt a gyermekprogramok szervezésében, bonyolításában, színesítették, gazdagították a tagszervezetekkel együtt az intézmény nyújtotta játékos, mozgásos, élményszerző programokat. A nyári gyermekfelügyeleten résztvevő 273 gyermek ellátogatott a debreceni állatkertbe a Testület jóvoltából.

Az orosz-ukrán háború kezdete óta a Testület részt vett az összes ide érkező és segítséget kérő, jellemzően kisgyermekes családok ellátásában, igyekeztek a segítségükre lenni a biztonságos környezet kialakításában, adományok kiosztásában, tolmácsolásban, hivatalos ügyek intézésében. Az átmeneti szálláshelyen levő ukrán családok részére állatkerti látogatást szerveztek, részt vett a Testület az ukrán családi napi eseményen, a Sziget-kék játszótéren szervezett gyermekprogramon, valamint mikulás napi ünnepséget tartottak a Debrecenben maradt ukrán családoknak.

A szervezet megszervezte a tanszergyűjtést, mely eredményeképp a hátrányos helyzetű debreceni családok részére 570 tanszercsomag kiosztása történt meg. A lakosság mellett 10 debreceni cég adományozásából, felajánlásából gyűlte össze az iskolakezdéshez szükséges eszközök, felszerelések.

A BMW Group Gyár Debrecen segítségével összesen 800 család kapott **tartós élelmiszert karácsonyra**. Az adományok mintegy 100 család részére történő eljuttatásában a Testület tagszervezetei vettek részt. A Testület tevékenysége szorosan összekapcsolódik Debrecen Megyei Jogú Város Család- és Gyermekjóléti Központjának tevékenységével.

Ellátási szerződések

Az Önkormányzat a kötelező szociális és gyermekjóléti feladatait saját intézményein kívül ellátási szerződés útján látja el. Hat szervezettel van ellátási szerződés alapján együttműködés: ReFoMix Nonprofit Közhasznú Kft., Héra Egyesület, Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye, Debrecen-Nagytemplomi Református Egyházközség, Lelkierő Fiatalon a Fiatalokért Egyesület és a Civis Szociális Étkezési Központ. A szervezetek biztosítják mindazon ellátási formákat, melyek kiegészítik az önkormányzati feladatellátást. 2022-ben ellátási szerződés keretében az önkormányzat összesen 35.750.000.- Ft támogatást folyósított a ReFoMix Nonprofit Közhasznú Kft., a Héra Egyesület, a Forrás Lelki Segítők Egyesülete, valamint a Debrecen-Nagytemplomi Egyházközség részére. A Forrás Lelki Segítők Egyesület által nyújtott szociális alap- és szakellátások fenntartásával járó kötelezettségeket 2022. július 1. napjától a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye vette át. A Lelkierő Fiatalon a Fiatalokért Egyesület, a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye és a Civis Szociális Étkezési Központ az ellátási szerződésben foglaltak szerint a működési kiadásait a központi költségvetésből finanszírozási szerződés alapján vissza nem térítendő támogatásból biztosítja. Az ellátási szerződéssel rendelkező szervezetek 2022. évi tevékenységéről szóló beszámolókat a Közgyűlés a 67/2023. (III. 23.) határozatával fogadta el.

Összefoglalás:

A 2022. év értékelése során megállapítható volt, hogy a járványügyi veszélyhelyzet hatásainak enyhülése után a szomszédos országban fennálló háborús helyzet új kihívások elé állította a gyermekvédelemben dolgozó intézményeket. Az Önkormányzat minden segítséget megadott a családok részére, hogy enyhítse a váratlanul hazájukból menekülni kényszerülő családok traumáit, az intézmények önállóan és együttes erővel segítették a családokat a megváltozott élethelyzetben, új életkörülmények kialakításában.

Az energiaárak drasztikus növekedése az Önkormányzat által fenntartott intézményeket is érintette, amelyek mindent megtettek annak érdekében, hogy a lehető legtakarékosabb módon sikerüljön működtetni az intézményeket, a szükséges és elégséges szolgáltatások színvonalának megőrzése mellett.

Önkormányzatunk 2022-ben is eleget tett a jogszabályokban meghatározott gyermekjóléti, gyermekvédelmi feladatainak. A pénzügyi és természetbeni támogatások nyújtásával, a gyermekjóléti alapellátás biztosításával, folyamatos fejlesztésével, valamint a civil és egyházi szervezetekkel, intézményekkel való együttműködés keretében végzett segítő munkájával jelentős szerepet vállalt a gyermekvédelem területén. A gyermekvédelmi rendszerben dolgozók a gyermekek elsődleges érdekét figyelembe véve lelkiismeretes, szakszerű munkájukkal hozzájárulnak a gyermekjóléti, gyermekvédelmi feladatok minél eredményesebb ellátásához.

Debrecen, 2023. május